

ซนยเขม



วิ

มิดุนายน

๒๔๗๗

สำนักงาน

๑๒๒๑ หน้าวัดราชบพิศ

ถนนเฟื่องนคร พระนคร ไทศัพนธ์ ๙๔๙

หลวงสรรพากร บรมนาถิการ

ห้างหุ้นส่วน ไทยเชม เป็นเจ้าของ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทยเชม หน้าวัดราชบพิศ ถนนเฟื่องนคร พระนคร

กำหนดเวลาออก ในวันที่ ๑๕ ของเดือน หากจะคลากเคลื่อน คณะพยายามจะไม่ได้เกินกว่ากำหนด ๑๕ วัน (คือ ไม่เกินกว่าเดือนที่ออก)

อัตราค่าบำรุง ในพระราชอาณาภิรสยาม ครั้งบ ๓ บาท, ส่งทางไปรษณีย์อากาศ ครั้งบ ๓.๒๕ บาท, นอกพระราชอาณาภิรสยาม ครั้งบ ๓.๕๐ บาท, ถ้ารับไทยเชมรวมข่าว รายสัปดาห์ ควบ ก็รวมกัน ครั้งบ ๔.๕๐ บาท, ส่งทางไปรษณีย์อากาศ ครั้งบ ๕.๒๕ บาท, นอกพระราชอาณาภิรสยาม ครั้งบ ๖ บาท.

การบอกรับ ไม่จำเป็นต้องรับ บอกรับตั้งแต่ฉบับต้นๆ จะบอกรับตั้งแต่ฉบับใดก็ได้ โปรดแจ้งความจำนงค์สำนักงานข้างบนนี้ โดยทางใดทางหนึ่งแล้วแต่ความสะดวก พร้อมกับเงินค่าบำรุง สำหรับผู้ที่อยู่ต่างจังหวัด โปรดส่งเงินทางธนาคาร สำหรับผู้ที่อยู่ในจังหวัดพระนคร ขอให้ไปรับเงินที่ร้าน พร้อมกับนำหนังสือส่งยังท่านที่เก็บไว้.

ราคาเข็บบเล่ม— ปกหนังสือตัวเล่มละ ๖ บาท, สันหนังสือเล่มละ ๓ บาท, บันทึบบ้างเข็บบ ๒ เล่ม เงิน ๔ บาท, บันทึบบ้างเข็บบ ๓ เล่ม เงิน ๕ บาท, หุ้มผ้าทั้งตัวเล่มละ ๒ บาท, บันทึบบ้างเข็บบ ๒ เล่ม เงิน ๒ บาท ๕๐ สตางค์, บันทึบบ้างเข็บบ ๓ เล่ม เงิน ๓ บาท.

อัตราค่าลงแจ้งความ ในแผ่นกระดาษหลังปกหน้า และ ปกหลัง พิมพ์ด้วยหมึกสี เข็มหน้า บัตร ๖๐ บาท, ในแผ่นกระดาษสีต่างๆ สดอยู่ภายในปกหน้าและหลัง เข็มหน้า บัตร ๕๐ บาท, ครั้งบหรือครั้งหน้า ๓๐ บาท.

หลวงสรรพากร ผู้พิมพ์โฆษณา

พิมพ์วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ. ศ. ๒๔๗๓

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๑๑ เล่ม ๒ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗)

มาสาณุสสรณ์	หน้าพิเศษ
สตุดี้เด็ก ๆ	เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป ,, ๔๕
ตำราอภิไทยโพธิบาทว์	ของเก่า ,, ๑๐๘
ยัณนิมุน	มรกต ,, ๑๒๔
พจนานุกรม บาลี-ไทย (ต่อ) .	หลวงเทพดรณานุรักษ์ หน้าพิเศษ ๗๓-๘๐

มาสาธุสสรณ์

“ Il sabio muda conscio, il nescio no.”

(“อิด สะมิโฮ มุทะ-คอนชิโฮ, อิด เนชิโฮ โน.”—สุภาษิตสเปน.)

(โคลง ๒ คั่น)

๑ “คนฉลาดเปลี่ยนคิดได้ แต่ว่าคนโง่โง่ ไปแปลง” ฯ

(โคลง วิหขุมาลี)

๑ จักแสดงอรรถถ้อย

ภาษิต

อันว่าคนฉลาดจริง

ย่อมรู้

สีกตนว่าตนคิด

ผลอพลาต

เมื่อพลาตจึงบ่สู้

แตกตัน

๑ ถ้นพลันย่อมเปลี่ยนแก้

ความคิด

ถึงจะพูดไว้อย่าง

หนึ่งแล้ว

ยามผิดก็รับผิด

ขอเปลี่ยน แปลงนา

รักถูกเหมือนรักแก้ว

กื่องาม

๑ คนทราวมสติไว้

ปัญญา

หวังจะให้คนชม

ว่าฉลาด

เห็นผิดพูดผิดถ้า

ใครทัก

กลับยังทำออกอาจ

อวดดี

๑ น้^๕เพราะขง^๕นาหนัก
ไว้มากกว่าความจริง
จะรับผิดก็เกรง
ตันทุรังหวังจัก

ตนเอง
ยิ่งนัก
คนเขา
ตบตา

๑ แต่^๕ว่าทำเช่นนี้
กลับจะเห็นว่าตน
พลาดแล้วก็ดันอยู่
เพื่อนย่อมระอาแล้ว

วิญญู ชนถา
โง่แท้
เห็นเก่ง
หลกหนี

๑ ดั่ง^๕นี้ใครอยากให้
ว่าฉลาดจริงควร
ขามพลาดจุง^๕แก้ส
ขามผิดยอมรับผิด

คนชม
จักคิด
แก้เหตุ
ชนตา

๑ อัน^๕ว่ามานะ^๕คือ
คนอัน^๕เขามิ^๕แต่
คิดผิดเปลี่ยนความคิด
คนอัน^๕เ็น^๕ดู^๕ได้

ทางผิด
หมั่น^๕ไ้^๕
เชื่อ^๕เพื่อน^๕ ท้วง^๕แล
รับชม ๗

จากโคลงสุภาษิต

พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

สตุดีเด็ก ๆ

สตุดีเด็ก ๆ ได้เคยนำลงในหนังสือนี้ ในฉบับเฉลิมพระชนมพรรษา พ.ศ. ที่แล้วมาตอน ๑ มีความจำเป็นบางอย่างซึ่งไม่สามารถจะนำลงให้จบได้ ในครั้งนี้นำลงเพื่อความบริบูรณ์ของเรื่อง และเพื่อให้ต่อเนื่องกันดี ได้นำข้อความตอนปลายที่ลงแล้วมาลงพิมพ์ในหนังสือด้วย

บรรณาธิการ

การศึกษาสำหรับอะไร ? เราสร้าง ผักกัก. ท่านนะบี ได้เทศนาเตือนสติพระเจ้า
โรงเรียน พิมพ์หนังสือขึ้นด้วยความรู้ ไว้ทำ ผักกัก ให้รู้จักพระภิกษุแห่งพระอาทิตย์
ไม่ ? มีเจ้าพนักงานไว้คอยเป็นอุระทรงสอย พระเจ้าผักกักถามว่า “ถ้าเราพบ
ความรู้ ที่เด็ก ๆ เรียนทำไม ? ทั้งนี้ก็เพราะ พระอาทิตย์, พระอาทิตย์ประทานอะไรคอย
ท่านว่า “ผู้ใดเข้าโรงเรียน (สำหรับสั่งสอน พระอาทิตย์, พระอาทิตย์ประทานอะไรคอย
ศีลธรรมและศีลปวิทยาการ), ผู้นั้นก็เท่ากับ ท่านนะบีตอบว่า “ถ้าประทานให้มีชีวิต
ได้บิณฑบาตทุกคราว.” (๑) เพราะการศึกษา อันไม่ตายได้เป็นอมร อยู่คำฟ้าเสฟสุขสบาย
เช่นเหตุให้เด็ก ๆ เรียนรู้ค่าแห่งความจริงของ อยู่ในส่วนสวรรค์.”
ชีวิต ให้รู้จักทรัพย์อันแท้จริงซึ่งจะได้อธิบาย พระเจ้าผักกักทรงพระสรวล ตรัสว่า “แต่
โดยนิยายประกอบต่อไปนั้ เราอาสร้างสวนสวรรค์สำหรับอยู่เองก็ได้.”

สมัยอีกกัวยาวรพณนานไกล, สมัยเมื่อ กัวยเหตุกัณนั้นแล พระเจ้าผักกักจึงสะสม
ท่านนะบีทุก ลงมาประกาศทิวศาสนา ใน แก้วแหวนเงินทองของมีค่าเป็นอันมาก แสง
ประเทศ อาหรับ มี พระเจ้าแผ่นดิน ทรงนาม ว่า หาทิวเคซโคแห่งหนึ่ง ซึ่งผูกตามโหวตแรก

(๑) Victor Hugo งานที่อ้างไว้ใน Lord Avebury's The Use of Life



เลวีเยร์โกเศศและนาคะประทีป

มิกุล

ก็ว่าเย็นทั้งนี้ไหลหลังถึงทันด้วย น่านม และน้ำ
ผึ้ง มีแม่น้ำลำธารอันมีน้ำรสหวานไหลผ่าน
ไป รวมความก็คือเป็นที่อุดมสมบูรณ์ทุกอย่าง.
พระเจ้าฉกั๊กก็ให้ปลูกอุทยานขึ้นในที่นั้น จัก
สร้างมหาปราสาท อัน ก่อด้วยอิฐเงิน อิฐทอง
และอิฐมีค่าอื่น ๆ เรียงลำดับกันเป็นแถว ๆ
หลังคาปราสาทใช้ทองคำมุง เสาทำด้วย
แก้วมณี พื้นที่เป็นบริเวณปลูกด้วยอำพันและ
หยกสีล้วน กำแพงอุทยานนั้น มีหอคอยก่อก
ด้วยเนื้อเงิน หอมกด้วยกลิ่นหอมสองพันแห่ง
ดังกองทวารพื้ทักษิณรักษากำแพงห้วยคน.

เมื่อการสร้างปราสาทราชวัง และอุทยาน
แสนสุขุมโตฟ้าสำเร็จแล้ว พระเจ้าฉกั๊ก
ก็เสด็จโดยขบวนพยุหยาตรา มีจำนวนทวาร
มากมายมีกัฬามิกิน เสมอด้วยฝูงรักกัน
เสด็จมาตามทาง ทอดพระเนตรเห็นดวงแก้ว
หนึ่ง ก้นเป็นเงิน เขาเป็นทอง คาเป็นทมิฬ.
พระเจ้าฉกั๊กก็อยากได้แก้วก้นนั้น เสด็จขึ้น
ม้าไล่ตามจับ แต่ไม่ช้าทรงพวยชายมีปาก
หนึ่ง ทูลถามว่า “ท่านสร้างวังขึ้นในส่วน
สวรรค์ของท่านแล้ว ท่านได้พบเสรีภาพพ้น
จากความตายหรือเปล่า?”

พระเจ้าฉกั๊ก ย้อนถาม ก้วยห้วน ๆ หนึ่ง
พระหฤทัยว่า “ท่านเป็นอะไร?”

ชายผู้นั้นตอบว่า “เราคือ เอสราเอล
เทพทุกแห่งความตาย.”
พระเจ้าฉกั๊กก็ทรงซักว่า “ท่านประสงค์
อะไร?”

“วิญญาณของท่านะซี.”

“ข้าพเจ้า ขอ กรุณา พอ ให้ ใ้ เห็น ส่วน
สวรรค์ ที่สร้างไว้สักเล็กน้อยก่อน.”

แต่เทพก็ เอสราเอล มรณทุก มีรทำให้
ผึกเพี้ยนไ้. สรรว้ร่างพระเจ้าฉกั๊กก็กล่น
ผลอยจากหลังม้า, ส้นพระชนมมัทท. และ
ในคราวเดียวกันนั้น บรรดาณิกะทวยหาญของ
พระเจ้าฉกั๊กก็ หมกทั้งกองทัพ ก็ท่ายคามไป
ก้วย.

ไ้มีผู้สอถามเทพก็เอสราเอล (แต่
จะเป็นใครถามก็ช่างเด็ก) ว่า ทั้งแต่มาเอา
ชีวิตมนุษย์ไปมากต่อมาก, ไ้เคยรู้สึกสงสาร
ใครบ้าง ในขณะที่มาปลิดเอาชีวิต?

เทพก็เอสราเอล ตอบว่า “เรารู้สึก
สงสารอยู่สองคน คนหนึ่งเป็นทารก เกิด
ในเรือกำยานอยู่กลางทะเล มีพายุใหญ่พัดเอา
กำยานอัยปาง, แต่ทารกนั้นไม่ตาย ก็ก้อย
บนแผ่นกระดาน ลอยคว้งคว้างอยู่ในกลาง
ทะเลลึก, เราจึงไม่ไ้เอาชีวิตเก้นันไป.
อีกคนหนึ่ง คือพระเจ้าฉกั๊ก. ที่สงสารเพราะ



พ. ศ. ๒๔๗๗

ลุดดีเติ๊ก ๆ

ไ้สร้างปราสาทราชอุทยานไว้ หวังว่าเรไ้
อยู่ให้สบาย. แต่กั้วยลัทธิแห่งพระอาทิตย์
มหาเทพ เราจึงต้องมาปลุกเอาชีวิตพระ
เจ้าลุดดีเติ๊กไปเสียก่อนที่ระพคความสูญสิ้น."

ขณะนั้น มีเสียงพูดปรากฏออกมาลอย ๆ
ว่า:—

"ก่อนเฮสตราเอล, เราขอให้คำปฏิญญา
ต่อบรมเมษานุภาพของเราเอง ว่าทหารกันฮัย
ที่เจ้าเห็นนอนอยู่บน แผ่นกระดาน กลางทะเลนั้น
คือลุดดีเติ๊กนั่นเอง, และกั้ไ้เคยไ้เป็นนั้ครอง
สมัยกั้แล้ว. แต่เพื่อประโยชน์อะไร ใน
การที่ไ้ครองสมัยกั้, เห็นมีกั้แต่ความเยอ
หยิ่งทรนงค์ว่ามีอำนาจวาสนา เอาชีวิต
จิตต์ใจไปหมกมุ่นมอมไ้แก่ สิ่งซึ่งมิใช่ทรัพย์
อันแท้จริงเลย."

กั้และทรัพย์อันแท้จริงนั้น ไ้แก่อะไร ?

ในนิยายอาหรับเล่าว่า ครั้งหนึ่ง พระเจ้า
ดาวิดแห่งชาติยิวเข้าไปในคหา พยศพิ์ชาย
ที่นั่น. เบื้องคั้ระ มีอภินิหารกั้เป็นใจ
ความว่า:—

"เราซื่อนัน ๆ เป็นโอรสพระเจ้าแผ่นดิน
นั้น ๆ มีอาชุนไ้พนม ไ้สร้างเมืองไว้ถึง
พันเมือง มีชัยชนะลัทธิบูชากั้ทั้งพันกอง
ทัพ. ครันภายหลังที่ลุดดีเติ๊กเกิดสันหาหา

ไ้ให้คนนำเงินหนึ่งตระกูลไปเที่ยวหาเพียง
ชนมัยกั้ก่อนเกิดวักซอไมไ้. เราจึงเอาเพชร
มณั้คั้ยรรพเจ็ดตระกูล ให้คนนำไปแลก
เปลี่ยนอาหารอีก กั้ยังซอไมไ้อยู่นั่นเอง.

เราจึงเอาเพชรมณั้มากองรวมไว้ แล้วทย
ไ้ให้เหลกล็ลั้หมด โยนสาไปทางสั้ทิศ แล้ว
เรากั้คายลงในที่นั้น. ผู้ ไ้มีชนมัยกั้หนึ่งกั้น
และไปกั้กั้เลืว่าคนอันเขามั้มีกั้กว่าคน ผู้
กั้สมควรวาย กั้ที่เราไ้คายไปนั้."

เรื่องทีเล่ามาข้างคั้น แล่งว่าชายผู้นั้น
แม้เป็นลั้มีกั้กองทัพ สะพ็ยพร้อมด้วยทวยหาญ
แสนยากร เคยปกครองบ้านเมือง มีแคว
แหวเงินทองของมีค่าอยู่มากมาย แต่ใน
ที่สุดกั้ต้องตายลงเพราะอหอาหาร. เรา
จะเรียกท่านผู้นั้นว่าคนมีทรัพย์ไ้หรือไม่ ? เห็น
จะคงตอบว่ายังไมไ้, เพราะลั้จะมีทรัพย์
สมัยกั้นแล้ลั้ แต่กั้ไมสามารถเป็นเครื่อง
ช่วยการังชีวิตไว้ ไ้. ถึงกระนั้น การมัสัง
ของมณั้ของคั้ชายข้างคั้น เขากั้ยังชม
กั้นว่ามัสัง, และขอไ้มีทรัพย์ไว้เล็ก ๆ
ออกฮากไมว่า.

ถึงคั้หนึ่งอยู่ในป่าหิมาลัย ลุดพวาน
กั้กั้ไปลุดววยพระมหากษัตริย์. ลั้คั้คั้
ซึ่งไว้ในราชอุทยานมานานหลายปี. จนเป็น



เล็จริ้วรโกเศศและนาคะประทีป

มิกุน

สัตว์เชื่องว่านอนสอนง่าย ไม่ทุร้าย จึงเป็น
ที่รักใคร่แห่งเสวกามากยิ่งราชบริพาร มัก
ชอบไปลูบคลำความคันเคื่อยอยู่เสมอ. ภายหลัง
พระมหากษัตริย์นั้นทรงเห็นว่า ถึงเวลานั้น
ว่านอนสอนง่าย มีความรักภักดีพระองค์
มาเป็นเวลาช้านานนับเป็นปี ๆ สมควรจะคอย
แทนคุณความดี ปลอ่ยให้เขียนนิสสระแก่ตนไป,
ทรงเห็นดังนั้นแล้ว ทรงสัไว้ราชบริพารนำลงนั้นไป
ปลอ่ยเสียในข้าทมิฬอันเย็นฉ่ำที่อุ้มเก็บ.

เมื่อถึงเวลานั้นได้เสริภาพกลับไปถึงถิ่นเดิม
แล้วนั่งลงยลเห็น. มีเพื่อนฝูงเก่าแก่ พวกนี้
มาเยี่ยมเยียนโศกตาม ชาวคราวทุกซุกซนต่าง ๆ
ในฐานะที่ไม่ได้พบปะกันนาน. เห็นกันว่า ไป
อยู่กับมณเฑียรหลายปี มีความรู้สึกเห็นอย่าง
ไรบ้าง? มณเฑียรทั้งหญิงชาย มีความประพฤติ
เป็นไฉน? มีความเป็นอยู่อย่างไร? ถึง
วันนี้ตอบว่า “เฮ้อ! อย่าถามเลยดีกว่า.”
เพื่อนฝูงเกิดพิศวงยลถามว่า “ทำไมเล่า?
บอกสักหน่อยไม่ได้หรือ?” ถึงวันนี้ว่า
“อยากรู้จักอะไรเล่าให้ฟัง มณเฑียรหมกหมก
เลย ถ้วนแต่อกำกว่า นของฉนั้น นของฉนั้น
ไม่ว่าหญิงชาย ใครผู้ใด.” ซึ่งหมายความว่า
ว่า ถึงวันนี้ได้ไปเห็นมณเฑียรเท่าที่พบมาทั้ง
หมก ถ้วนแต่สมการพิศมัยคั่งทวนเป็นเจ้าของ

ใต้ ไคเย็นของคนมาก ๆ ยิ่งก็. ถึงเพื่อน ๆ
ไคฟังเพียงเท่านั้น ก็ร้องขึ้นเสียงกึก
กันว่า “หุยก ๆ พอก ๆ อย่าเอาเรื่องลามก
งกษาของมณเฑียรมากรอกท่อไปเลย.” นิยาย
นี้มีมาในครทักซากก เรื่องพระโพธิสัตว์เสวย
พระชาติเป็นพระยาราม.

ท่านนักออกใหม่ ว่าข้อความต่อไปนี้
เป็นบ้านเมืองใคร.

“ทอกระเนตรปรารภการบ้านเมือง

รุ่งเรืองล้วนแก้วแวววาว

“ปรางปราสาทสูงเยี่ยมเทียมฟ้า

พระปรัศว์ซ้ายขวาหน้าพระไชย

“ท้องพระโรงทึบสำราญชานพัก

ทั้งทักแถวแนวคำหนักนัยใหญ่

“ฉนวนลงสู่ท่าชลาลัย

ข้างชันในทมิฬมีกำแพง

“สยสองพระคลังทั้งคามชนกเฝ้า

ทั้งห้องเครื่องทมิฬคำวโรงแสง

“ข้างทิศเบื้องบูรพาพลัพลาง

ทุกตำแหน่งโรงรถชา

“แถวถนนหนทางกราบรณ

พ่างพันบุพผิไม่มีทัญ

“สถลเลยไทยวทอทศัน

วงมารอบรอบขยเวียงไชย”



พ. ศ. ๒๔๗๗

สติดีเติก ๆ

ข้อความข้างบนนี้ คือ ทศกรรฐ์ ชมกรุง
ลงกา ซึ่งพระอินทร์และพวกเทวดา จำเ
จำเริญมา เนิรมิต ให้แทน กรุงลงกาเก่าที่ถูกล
หลุมานเผาเสียหมด. อันกรุงลงกา นั้น กวี
กฤษดาศพระพนนาไว้ว่า กำแพงล้อมปราการ
ประคัมภ์ด้วยแก้วมณีทุกอย่างต่างชนิด แวก
ล้อมพร้อมมูลด้วย คลาคลวน ท้ำน้ำ ดนทน
ทาง และสิ่งต่าง ๆ อันควรแก่เย็นขวิวาร
ประคัมภ์บ้านเมืองทั่วงาม ส่วนม้าลารถคชสาร
ทหารมามีจำนวนนับไม่ถ้วน มีอุทยาน มี
ป่าไม้ ลำธาร สระน้ำ แต่ละอย่างวิจิตรนา
เป็นทิวแถวตาเจริญใจยิ่งนัก. กรุงลงกาถูก
กัวยาคเอาไว้อย่างคงาม สมบูรณ์บริบูรณ์
ทุกอย่างฉนั้น แต่ทว่าในกรุงนั้น มีแต่สิ่งชั่ว
ร้ายและความตาย หาใช่เป็นสถานที่มีทรัพย์
อันแท้จริงไม่. เพราะทศกรรฐ์เจ้ากรุงลงกา
มิใช่เป็นสัตว์ขยาปหายช้า มุ่งแต่จะเขี่ยเขี่ยพิ
ทำลายล้างผู้อื่น. เพราะฉะนั้น บ้านเมือง
และทรัพย์ต่าง ๆ ที่ทศกรรฐ์ มีอยู่ รุ่งคงาม
และมีอยู่มากมายสักเท่าไร ก็ทำเป็นคุณเป็น
ประโยชน์แก่โลกไม่ เพราะขาดความงาม
ของผู้ที่เป็นเจ้าของ.

แก้วมณีทุก ๆ ที่คนรัก เงินทองของต่าง ๆ
ก็ว่า โดยทางปรมาตมก็หาใช่ทรัพย์อันแท้

จริงไม่. เพราะสิ่งเหล่านั้นแม้มีไว้ก็ไม่พ้นจะ
ออกขาย, นอกจากจะมีผู้อื่นเขาใช้กำลัษชอก
แรงไถหว่านทำอาหารมาให้อกิน. ท่านอย่า
เพิกเข้าใจว่าที่พูดนี้ ต้องการให้ชั่งตอเงินทอง
และสิ่งของ ต่าง ๆ ที่ถือ กันว่า เป็นทรัพย์เสีย
ก็เกียจ. ไม่ใช่เช่นนั้นเลย. เพราะไม่ว่าสิ่ง
ของอะไร จะเป็นเงินทองเพชรพลอยแก้วแหวน
ย่อมอาศัยการรู้จักใช้มัน คือเราต้องรู้จัก
เป็นนายของมัน ไม่ใช่ให้มันเป็นนายเรา,
ไม่ใช่เราเป็นทาสแห่งสิ่งเหล่านั้น.

ในโลกที่มีคน มีหิน มีแร่ มีคนมี
และมีสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งต้องการ
มนุษย์ให้รู้จักประกอบอุตสาหกรรม ทำให้
เกิดเป็นทรัพย์ของใช้ขึ้นเท่านั้น ทรัพย์ของโลก
เกิดขึ้นได้ ก็ด้วยการสั่งสอนเด็ก ๆ ให้
เป็นผู้ช่างคิด ช่างก่อ ช่างทำ คือรู้จักใช้
มือ ใช้เท้า ใช้สติปัญญา ความคิด ความ
รู้ ที่สกลไว้ เรียบไว้ ทำให้เกิดขึ้น เพราะ—

“ กองเอ๋ยกองข้าว กองสูงราวโรงงาน
ยังนำใคร่ เกิดเพราะการเก็บเกี่ยวด้วยเคียว
ใคร ใครเล่าใดครากพินพิณแผ่นดิน เขาก็
ขมิโคกระบือลื้อกันไถ สำราญใจตามเขตต์
ประเทศถิ่น ยึดหางยามยึดไปตามใจเงินต์
หางยามผืนคามใจเพราะใครเอย.

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป



มิดุน

“ตัวเขี้ยวกระยาน อย่างนั้นกลดกลไกให้
ไล่ฟัน กุลลิกกิจชาววนาสารพัน และความ
ครุขรครองกันอันชันชาน เขาเป็นสุขเรียบ
เรียบเรียบยงศักดิ์ มีประวัติขึ้นไปไม่วิดถาวร ขอ
อย่าได้เขี้ยวเขาระพุกเระราน คุณมันการเขี้ยวอยู่
เพอนทอเยย.” (๑)

สิ่งต่าง ๆ ถ้าไม่ได้อาศัย การงาน ของ
มนุษย์ ที่ในนา ที่ในป่า ที่ในโรงสี ที่ใน
โรงงาน สิ่งนั้น ๆ จะไม่เกิดเขี้ยวที่แท้
จริง อันเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ผู้ทำและผู้
ใช้ เพราะ

ทรัพย์ควร เป็นสิ่ง ที่ทำให้ มนุษย์ สุขกาย
สบายใจ เพื่อจะได้ถ้อยถ้อยร้อยใช้ ให้แก่กัน
ตามอัธยาศัยและความสามารถของผู้นั้น ๆ.

ทรัพย์ ควร เป็นสิ่ง ที่ทำให้ มนุษย์ สุขกาย
สบายใจ เพื่อจะได้มีความคิดความอ่านแจ่ม
ใสเฉียบแหลม รู้จักโลกและใช้ โลกนั้น
ให้เป็นคุณเป็นประโยชน์ และกระทำหน้าที่
ของตน.

ทรัพย์ ควร เป็นสิ่ง ที่ทำให้ มนุษย์ สุขกาย
สบายใจ เพื่อเราทุกคนจะได้ประกอบ การงาน
ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ครอบครัว แก่หมู่
บ้าน แก่ตำบล แก่จังหวัด แก่ประเทศชาติ

บ้านเกิดเมืองนอนของตน.
ทรัพย์ไม่ใช่สิ่งที่จะสมเป็นสมบัติไว้ด้วย,
ต้องเป็นสิ่งที่ช่วยเหลือนั่นได้ ในยามที่ทอง
การ.

ทรัพย์จะเป็นทรัพย์ คือเมื่อเงินสิ่งที่ยง
ชีวิตให้อยู่ให้เกิดมีอนามย์ ให้เกิดมีสามัคคี
ธรรม. เงินทองจะเป็นเงินทองก็ต่อเมื่อ ใช้เป็น
สิ่งที่ยุติหารชีวิตจิตใจอันมี และสามัคคี
ธรรม.

ที่ใกล้กรุงพาราณสีครั้งโบราณ มิดุน
แคบ ๆ สายหนึ่ง สองข้างเป็นท้อง รดหลัก
กันไม้ไผ่. ณที่แห่งหนึ่งในถนนนี้ รดสองคัน
มาประสพพยกันเข้า ทางซ้ายยอมหลักให้แก
กัน ในรถคันหนึ่งมีพระเจ้ากรุงโกศล, อีก
คันหนึ่ง มีพระเจ้ากรุงพาราณสี.

สารถิรด คันหนึ่ง ตะ โทน ขอก ออก ไป ว่า
“พ่อเฮ้ย! หลีกทางซี พระเจ้ากรุงพาราณสี
เสด็จมาในรถน.”

สารถิรดอีกคันหนึ่ง ย้อนตอบมาว่า “หลีก
ไม้ไผ่คอกท่าน รดของท่านควระหลีก เพราะ
พระเจ้ากรุงโกศล พระราชมาหาภยทวิย เสด็จ
มาในรถคันน.”

สารถิพาราณสีตอบว่า “ถ้าเช่นนั้น รด

(๑) จำเริญในป่าช้า ของพระยาอุปถัมภ์คัลปิต



พ.ศ. ๒๔๗๗

สวดได้ก็

“มีพระมหากษัตริย์ทรงพระชนมายุอ่อนกว่า
ควรหลักให้ก่อน.”

แต่ก็ปรากฏว่า ทั้งสองพระมหากษัตริย์
มีพระชนมายุเท่ากัน.

สารัตถ์พาราสีแนะนำใหม่ว่า “ถ้าอย่าง
นั้นพระมหากษัตริย์องค์ใด มีพระราชอาณา-
เขตคณน้อยกว่าควรหลักให้ก่อน.”

แต่พระราชาอาณาจักร ของ พระ มหา-
กษัตริย์ทั้งสองก็ยาวไกล สามีร้อยโยชน์เท่ากัน
และทั้งนี้ พระอิสริยยศชาติตระกูล และอื่น ๆ
ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน. ในที่สุดสารัตถ์พาราสี
แนะนำใหม่ว่า “เมื่อเช่นนั้น เราจึงมาถือเอา
ราชวชิราวุธวิเคราะ คือความประพฤติและคุณ-
ความดี ที่มีอยู่ในพระราชามหากษัตริย์ของ
เราทั้งสอง เป็นเกณฑ์ขึ้นเทียบเถิด ว่าฝ่าย
องค์ไหนจะยิ่งกว่ากัน และองค์ไหนน้อยกว่า
จึงหลักทางให้ก่อน. เชิญท่านประกาศราช-
วชิราวุธวิเคราะแห่งพระมหากษัตริย์ของท่านเถิด.”

สารัตถ์โกศล เผลยขึ้นก่อนว่า “นั่น
ท่าน, อันพระมหากษัตริย์ราชของเรา ย่อม
พระผู้ประพฤติกว้างความประพฤติ, ย่อม
พระผู้ประพฤติกว้าง มีทศฐิการทั้งทศทศความ
ไม่ประพฤติกว้าง, พระองค์พระที่อ่อน ก็ทศ

ความอ่อน, ทศทศ, ทศทศทศ, ทศ.
แนะนำสารัตถ์, พระราชามหากษัตริย์ของ
เรา มีคณาการคุณอย่างที่เรากล่าวนี้. ท่าน
เร่งหลักทางเถิด.”

สารัตถ์พาราสีแย้งว่า “คุณธรรมที่ท่าน
กล่าวยกย่องพระมหากษัตริย์ของท่าน ที่ทรง
เปลี่ยนแปลงยักย้ายเข็นคืบเข็นรื้อไปตาม สันดาน
ผู้นั้น เห็นว่าไม่เป็นคุณโดยแท้, ย่อมเป็น
โทษทศ. เชิญท่านฟังเถิด. เราจะแสดง
คุณพระมหากษัตริย์ของเรา. พระองค์ยอม
พระผู้โกรธได้ ทศความไม่โกรธ, พระ
คนพาลได้ทศความเป็นสัตบุรุษ, พระผู้
ตระหนี่ได้ทศความให้ปัน, พระผู้กล่าวคำ
โหดได้ทศความสัตจริง. พระราชามหา-
กษัตริย์เจ้าของเรา มีคุณธรรมเช่นที่กล่าว
แล้วนี้.”

สารัตถ์พระเจ้ากรุงโกศลเมื่อได้ฟังดังนี้ ก็
มีความเลื่อมใส ยอมหลักถอยออกไปพันทาง
เชิญให้พระเจ้าพาราสีไปก่อน. (๑)

พระเจ้ากรุงพาราสีเห็นเช่นนั้น
ก็เห็นผู้
มีทศทศแท้จริง คือมีคุณทศทศแห่งความ
มีใจกว้างขวาง.

แต่ว่าเรา ควรจะมาทำความเข้าใจให้ชัด



เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มิลตัน

กันเสียก่อน หนอยะเข้าโศกไป. ตามที่
กล่าวมาแล้ว ไม่ได้อีกว่าเราควรระทำการ
งานโดยไม่เอาเงิน, เปล่าเลย. เราทุกคนที่ไม่
ช่วยเจ้บ่ ย่อเปลี้ย เสียชานทำอะไร ไม่ได้ ไม่
ใช้บ้ายอ, ต้องประกอบการทำงาน มีอาชีพเลี้ยง
ชีวิต คือต้องทำมาหากิน เพื่อได้เงินมา
สำหรับใช้สอยไว้แลก เปลี่ยนใน สิ่งที่ต้องการ
คือบริหารกายใจ. เพราะเงินทอง ตามลำพัง
ของมัน มีหน้าที่เพียงเปลี่ยนให้เงินสิ่งอย่าง
อย่างที่เราต้องการเท่านั้น. เพราะฉะนั้นเงินทอง
จะมีประโยชน์ต่อผู้ใด ไม่ว่าเจ้านายไพร่ผู้ใด
หรือจะเห็นใครก็ตาม อยู่ก็รู้จักใช้มัน ให้
ช่วยคนได้ ในยามที่ขาดแคลน และให้ช่วย
คนในยามที่มั่งคั่งรุ่งเรืองซำก็อยู่ เพื่อคนจะ
ใช้มันทำคุณทำประโยชน์แก่ผู้อื่น คือช่วย
ใช้ประเทศชาติที่เราอยู่นี้. เพราะฉะนั้นท่าน
จินคกัผู้หนึ่ง (๑) ได้กล่าวถึงเรื่องเงินว่าทั้ง
“ข้าพเจ้าต้องการเงิน เพราะเห็นว่าข้าพเจ้า
รู้จักใช้มัน, เพราะเงินเป็นปัจจัยยัญชาการ
งาน เช่นสิ่งที่มีมูลค่าว่าง, และเช่นสิ่งที่มี
ให้มูลค่าว่างแก่ผู้ที่รู้จักใช้มัน ในการส่ง
เสฐียรโกเศศ คือความจริง.”

เมื่อเรารู้แล้วว่า ทรัพย์คืออะไร เราพึง
พยายามขมยรเล็ก ๆ ให้รู้จักทรัพย์อันแท้จริง
นั้น. ก็คือการที่จะให้เรารู้ถึงข้อนี้ เราต้อง
ได้เล็ก ๆ เรียบ รู้ความเป็นคน คือการศึกษา
ที่สอนคนให้เป็นคน, เพียงแต่ให้เป็นมนุษย์—
มนุษย์เท่านั้นก็พอ ไม่จำเป็นต้องให้เป็นถึง
มนุษย์—เทวดาออก.

ธรรมชาติควรที่ส่องแสง, เกิดก็ต้องขึ้น
ต้องเด่น, และอะไรอื่น ๆ ย่อมมีธรรมชาติ
ประจำโดยละเพราะอยู่คู่กันทั้งนั้น. คนเรา
มีธรรมชาติประจำอยู่เหมือนกัน. ธรรมชาติ
คืออย่างสิ่งอย่าง ที่คนอันแท้จริงพึงกระทำ
เพื่อความเป็นคน เพื่อคนได้เป็นคน. นั่นแหละ
ที่เรียกกันว่ามนุษยธรรม คือภาวะอันควรแก่
มนุษย์, หรือหน้าที่ซึ่งมนุษย์พึงประพฤติพึง
ปฏิบัติต่อกัน. เพราะท่านว่า “ข้าพเจ้าเรียก
ศึกษาว่าจริยธรรมและกว้างขวาง ก็เมื่อการ
ศึกษานั้น ทำคนให้เหมาะแก่ที่จะระทำการ
งานทุกหน้าที่ ให้ข้อควร ยุติศีลธรรม สามารถ
และมีใจใหญ่ไม่คับแคบ ทั้งในกรณีส่วนตัว
และสาธารณะ ในเวลาสงบหรือใน สง-
คราม.” (๒)

(๑) Shelley

(๒) Milton ตามที่อ้างไว้ใน Lord Avebury's The Pleasures of-Life



เลวีผู้รักโลกและนาคะประทีป

มีถน

หมี่ หม่า และอะไรก็อะไรมากมาย, บ้าง
ไม่มีคิริยะ, บ้างก็มาทั้งพัน, บ้างก็แล่น
ปล้นตาเลอกลอดน.

ถวี่ผู้รนาในทอนนเสกให้เห็นว่าพฤก
การณทอศัควัดลามันะไปกระที่นั่น เป็นสิ่ง
ทชัวสามานยปราศจากมนุชยธรรม เป็น
การผ่านคอสักที่เข็นธรรมมา จึงให้อศัควัด
มันเห็นสิ่ง ต่าง ๆ ซึ่ง ล้วนผิก ธรรมมา ทั้งสิ้น.

อันความเข็นธรรมมาของมนุชย ก็คือ
มนุชยธรรม ไม่ใช่เคริฎานธรรม. จึงอยู่
มนุชยมีกระประพฤติกณเมื่อนสัทว้า เช่น
เขียกเขียกกัน รังแกกัน ลอยทำร้ายกัน
รยราฆ่าฟันกัน ทะเลาะวิวาทแย่งชิงกัน, แต่
ทว่าในทวงจิตต์ของมนุชย ะอยู่ในภูมิคำทาม
อาการอย่างนี้เสมอไปก็หาไม่ ย่อมะพยายาม
ทะเกียกทะกายขึ้นสู่ภูมิธรรมที่ สูงขึ้นโดย ลา
กัย, แม้การพยายามนั้นจะเข็นไปในอาการ
ชั่ว ๆ และล้ายากยากเข็ญเป็นที่สัทกัก, จน
กว่าจะไคเลอนขึ้นขึ้นสู่มนุชยธรรมอัน แท้จริง
นได้.

ทางทิศเหนือในแกนอันไกล มีที่อกเขา
ใหญ่เห็นยอดสัลัง, บางยอดอันสูงตระหง่าน
สลัซซียซันกันเป็นทิว. ที่อยู่ไกลลอดไป เห็น
หลัว ๆ เป็นเมฆหมอกสุกสายทา. ถัดโน้น

ไปถึงถันที่ไม่มีใครรู้จัก ไม่มีใครกล้าไปถึง.
ในบริเวณไกลเคียงเทือกเขาน เป็นป่าใหญ่
มีแก่งพงทึบเนื่องกันตลอด ถันไม้ทั้งใหญ่ทั้ง

สูงอย่างที่ไม่เคยพบเคยเห็นในบ้านเรา กษ
อยู่สระพร้ง มีเถาว์ลยพันเลื้อยเข่นระย้าเกว
โยงกันเป็นระกะ, ท่าลงมา ถันไม้เลื้อย
เขียกเขียกเขียกยค้อยหนาแน่น จนแสงแค
ส่องลอดลงไปไม่ถึง. ถ้าใครพลกเข้าไปใน
นั้น ก็ยากที่จะไคค้อไป หรือว่าจะย้อนถอย
หล้งถลักไคยาก นอกถันที่เหล่านั้นบาง
แห่งมีถ้ำหินผา บางแห่งเป็นทวยห้วยเทวถัก
มองดูข้างล่างเห็นมิกคอบ มีกระแสน้ำธาร
ไหลผ่านอยู่เข็ย ๆ.

ในย่าน มีควาง มีช้างโหล่งทึบทุกฆ่า
เข้าไปในทง โดยไม่เอาใจใส่ต่อหนามหน่วย
ที่ทกรเรียวเกี่ยพัน มีโคย้า หมี่ แรก และ
สัคว้าอัน ๆ และก็มีเสือกควยเข็นธรรมมา.
ถ้าใครทะเข้าไปเพียงราวไพรในย่านเท่านั้น ต้อง
ร้สัททวน ๆ พรวนใจถัวเสียแล้ว เพราะใน
นั้นไม่มีร่องรอยเป็นทางคนเดิน.

ในทงนี้มีชาวฆ่าชาวเขาคืออยู่ เป็น
พวกมนุชยที่รูปร่างคำคำคั้ยและซลาด มัก
ไม่ยอมให้ ใครพบใครเห็น เว้นแต่่าน ๆ
ในควางจำเ็น จึงจะออกมาที่ชายทุ่ง เขา



พ. ศ. ๒๔๗๗

สติเด็ก ๆ

หนึ่งสัปดาห์มาแล้ว และ เกิด จาก ชาวบ้าน
ภาษาคนพวกนี้พูดกันเป็นอย่างหนึ่ง ไม่มี
ใครเข้าใจ. บ้านช่องที่อยู่ก็ไม่มีประจำ มัก
จะย้ายไปตั้งในที่ต่าง ๆ แล้วแต่ละพวก หา
หลักแหล่งแห่งที่ไม่ได้.

พวกชาวบ้าน ที่อยู่ในทุ่งในนา ดัก ขี่เขา
ออกมา กลัวพวกชาวบ้านมาก เห็นกันว่า
เป็นพวกครึ่งฝรั่งคน มีเรื่องเล่ากันต่าง ๆ
เช่นว่าพวกนี้มีคาถาอาคมเล่ห์ผี และพูด
ภาษาสัพทวิ, กวาง, ท้อง, เสือ, ท้าวรามัก
ว่าพวกเหล่านี้พูดอะไรกัน, ข้าเล่า
ต่อไปว่า บางทีพวกเหล่านี้เอง กลายเป็น
สัพทวิไปชั่วครู่หนึ่ง แล้วจึงกลับเป็นคนอีก.
พวกชาวบ้านกลัวกันมากอย่างนี้ จนไม่มีใคร
กล้าเข้าไปในหุบเขาให้ลึก, กลัวว่าถ้าพลัด
เข้าไปแล้ว ก็กลับไม่ได้.

ถึง ๆ ที่ว่าไม่มีใครกล้านั้น ก็ยังมีอยู่
ครึ่งหนึ่งที่มีผู้กล้าเข้าไป. ผู้เป็นชายรุ่น
หนุ่มไปเฝ้าอยู่หนึ่งไม่ได้อีก ความนี้สัพทวิหนุ่ม ๆ
เป็นเช่นนั้น, และมีความเมื่อนำยคือความ
เป็นไปอย่างชั่วช้าของหมู่บ้านที่ตนอยู่, เมื่อ
ต้องการใจ, การหว่าน, การเก็บเกี่ยวที่ใน
ทุ่ง, เมื่อต้องการสนุกว่าแรงในคราวเทศกาล
ซึ่งเป็นความสนุกสนานอย่างแฉ่น ๆ ของบ้านนอก.

เขาต้องการเผชิญภัย ต้องการเห็นสิ่งใหม่ ๆ.
เพราะเช่นนั้น มาวันหนึ่งชายหนุ่มคนนั้นหาย
ไปจากบ้าน สายสูญไปทั้งสองข้าง ไม่มีใคร
พบปะ, ใคร ๆ ก็เข้าใจว่าคงตายเสียแล้ว คง
พลัดเข้าไปในหุบเขา กลับไม่ได้ แล้วก็ตาย
ทิ้งร่างไว้ในนั้น. เป็นอันว่ากาซอออกหาก
รายชื่อของผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านนั้นได้. แต่จะ
อย่างไรก็ตาม มาวันหนึ่งชายหนุ่มคนนั้น
ก็กลับออกมาจากป่า. แต่เปลี่ยนเป็นคนละ
คน เมื่อแรกหายไปเป็นเดือนแล้ว เวลากลับ
มาเป็นชายฉกรรจ์รูปร่างลำต้นแข็งแรง คา
คมไว้อย่างพราวน้ำสัพทวิ และมีความทำทาง
ก้าวอย่างชาวเขา, แสดงให้เห็นว่าระ
หว่างเวลาสองปีที่ผ่านมา เขาได้เห็นและได้
ทำสิ่งต่าง ๆ มาก จนปรากฏให้เห็นเป็นองค์
พระยาน อยู่ที่ยูปร่างหน้าตาทำทางกิริยาของ
เขา.

แต่ชายหนุ่มคนนั้นไม่ได้มาคนเดียว มีผู้
เกินออกจากกองคามหลังมากด้วยคนหนึ่ง เป็น
หญิงสาว แข็งขาเพียว แต่ตัวแข็งแรง คงขา
กว้าง, ตัวก็เหมือนคนจากทาง คือตัวใหญ่มี
อาการอ่อนโยนและฉลาด ไม่ใช่คนที่กลัว
แต่ที่ว่าเมื่อมองดู ชายหนุ่ม ๆ ที่ตน ตามหลัง มา
ดูเหมือนหนึ่งคงคาทั้งสองนั้น แสดงอาการ



เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มิดุน

ว่ามีความเชื่อความไว้วางใจในชายหนุ่มนั้น หญิงคนนั้นแหละ ที่เขามาสู่หมู่บ้าน และ อยู่ด้วยกันถนัดหมู่บ้านนั้น. แต่พอผู้หญิงใน หมู่บ้านไม่ชอบหญิงสาวคนนั้น เพราะเห็น เป็นหญิงแปลกหน้า พกภาษาไม่เข้าใจกัน กิริยาอาการเป็นอย่างหนึ่ง ผิดแปลกกว่า ชาวบ้านทั้งหลาย. ส่วนหญิงสาวแปลกหน้า ก็ไม่เข้าใจ พวกชาวบ้านนั้นเหมือนกัน เห็น อันว่าเข้ากันไม่ได้. เพราะอีกฝ่ายหนึ่งเห็น เลี้ยงว่าเป็นคนบ้านคอบ คบค้าสมาคม กันไม่ได้. คนทั้งสองที่มาอยู่ใหม่ต้องย้าย จากหมู่บ้าน ออกไปปลูกกระท่อมห้อมหอก ราวป่าริมฝั่ง ตรงที่มีลำธาร ไหลผ่านไป ไปได้ อยู่กันสองคนคู่สามีภรรยาเป็นสุขสงบตลอดมา. เวลาเช้า สามีออกไปล่าสัตว์ เมื่อบริโภคเช้าวัน. ต่อมาเกิดบุตรหญิง นัยว่าคนทั้งสองได้มีความสุขความพึงพอใจ.

ภายหลังชายผู้ชั่วร้าย สักเมื่อหลายต่อการที่ มาอยู่อย่างว่าเหวเช่นนี้ ต้องการคบค้าสมาคม และพุกจากพี่เพื่อนฝูง ต้องการการสมาคม กับพวกของคนให้กว้างขวางออกไป การที่ มาอยู่ไกลก็ด้วยสองคนคู่สามีภรรยาทั้งนี้ ทำ ให้รู้สึกเหงาหงอย. เพราะฉะนั้นจึงเข้าไปสู่ หาดในหมู่บ้านน้อย ๆ ขึ้น. บางทีไปในเวลา

กลางวัน บางครั้งไปในเวลาเย็น เพื่อได้ ทรัพย์ ข้าวคราว และ มี หุ่นส่วน ใน เรื่องราว ความเย็นอยู่ของหมู่บ้าน. ไปแล้วก็จะ กล้วยมาบ้านถักถักกันเที่ยงคืนอยู่บ่อย ๆ. บาง ทีไปเที่ยวชม หมู่บ้าน อีก คำลั่นหนึ่งอยู่ถักถัก ออก ไป ต้องค้างคืนอยู่สองวันอย่างสามวันบ้าง.

ส่วน ภริยา อยู่ กระท่อม ว่าเหว แต่ผู้เลี้ยง เวลากลางวันขึ้นฝ่ายทอดหูก และทักทายหา รือทำไว้. ถ้าด้วยขี้ไม้กล้วยมา ก็อ้อมลูกน้อย ออกมานั่งเล่นข้างนอกริมลำธาร, ท่าเหม่อ มองไปฟากข้างโน้น ซึ่งเป็นข้าง พ้นเข้า ไปถึงเขาเห็นยอดกระท่อมบ้าน ถมแถมนั้นแหละ ซึ่งเป็นที่เกิดของหญิงผู้ชั่วร้าย และเป็นแหล่ง ซึ่งพวกของคนอาศัยอยู่. ความคิดที่ทวน ถึงถิ่นเกิดขึ้นในทรวงจิตก็ ประหนึ่งว่า เจ้าบ้านเจ้าไพรมาเข้ากลใจ, ให้เห็นคนไม่ ที่แฉ่งไฉว คล้าย ๆ ว่าระกวกี่เรียก.

เสียงน้ำที่ไหลโครก ๆ ในห้วยลำธาร ป่าน ใดขึ้นร้องเรียกว่า “มาเด็ก มาเด็ก กลบย ดินเก็บเด็ก” ที่นั่นแต่ความรอนว่าเหวใจ สู้ ทั้โน้นไม่ได้. ” หญิงนั้นดู ๆ แล้วก็นั่งอยู่ สักครู่ น้ำตาไหลรินแถม ระลึกถึงถิ่นที่ ต้อง จากมา, แต่ครั้นหันมาทูลลูกน้อย ความ ทุกข์เปล่าเปลี่ยวใจก็พลันหายไปทันที. การ



พ. ศ. ๒๔๗๗

สตคดีเกี๋ย

ที่หัวรอที่ออกซิกกัยลก ความสุขความพอใจ
เพียงที่มอญกัยลยมีขึ้นอีกตามเดิม. อันกวียา
ของหญิงผู้ภริยาเป็นเช่นนั้น ชายผู้สามีจะ
สังเกตรักหาไม่. เพราะเขาเวลาไปสมสู่
อยู่กับเพื่อนฝูงที่หมู่บ้านโนนเสียบหมก. กลับ
นึกเห็นเสียวว่า ที่ภริยาคนนี้มีอาการเปลี่ยน
แปลกไปบ่อย ๆ เช่นนี้ เป็นเพราะความเียง
ย่ำแย่เลือนของตัวเอง.

ต่อมาลูกนอญก็หายไป ทายเพราะใช้ยา
ที่มาจากหนองน้ำทางโนน สามีภริยาร้องให้
อาลัยรัก. และก็ความเศร้าโศก ทำให้คน
ทั้งสองหันหน้าเข้าหากัน ยิ่งวันยิ่งใกล้ชิด
กัน ไม่ห่างจากกันไปไหน, แต่อาวกรเช่นนี้
เป็นไปชั่วขณะหนึ่ง ครั้นแล้วก็กลับรักจาง
เห็นห่างออกไปทุกที ยิ่งไปกว่าเก่า. ชายผู้
สามีเขาไปสมสู่อยู่กับหมู่บ้านน้อยเขา ทั้ง
หญิงผู้ภริยาไว้นั่งล้าพวงคนเดียว ไม่มีใคร
พวกราด้วย นอกจากเมื่อคิดถึงความรักและความ
ความทุกข์ยากของตนขึ้นมา ก็ร้องให้ออกมา
โดยคังประหนึ่งว่า ให้อภัยที่เห็นอยู่กระหว่าน
ไคยนั้นเท่านั้น.

คืนหนึ่งชายผู้สามีกลับมาถึงบ้าน เห็นเวลา
อีกสงก พอบ่ายประทุกระตอมเขาไป ก็รู้สึก
ว่าเหวใจ ใจหายวาย ตะโกนร้องเรียกภริยา

ก็ไม่มาเสียดคอย เทียบคนหาหลายกลัยจนทั่ว
ก็ไม่พบ. ภริยาหายไปเสียแล้ว แต่กระนั้น
ด้วยเหตุผลกลไกที่เหลือทราบ ร้องรอนทำ
ให้หายไปได้ไม่มี. ค้นหาท้องฟ้าสูง จึง
ไปอยู่ที่ริมน้ำ. เห็นรอยคันเสื่อ เขาจึงมอง
ดูรอยคันนั้นด้วยความตกตะลึง และก็ระลึกถึง
เรื่องราวที่เคยไคยแล้วลึกลึกลมาบ่อย ๆ, แน่
เสียแล้ว ภริยากลายเป็นเสื่อ กลับไปเดิน
เดิมทางภูเขาโนน. แต่ไปจะไม่ไคยเห็น
ภริยาของตนอีกแล้ว, ความรักที่เคยมีอยู่
ก็พินเห็น เป็นภาพแต่เก่าก่อน ขึ้นใน ดวงจิต
ว่าลึกลึกลึกกว่าครั้งเมื่อภริยา ยังเป็นหญิงรุ่น
แตกเนื้อสาวอยู่ในหมู่บ้านชาวยานยา คน
ไค้ไปพบประและผูกสมักรักไค้ ใจซึกชวน
พากันมา และได้มาอยู่กันอย่างคู่ชีวิตเมีย
จนเป็นครั้งหลังที่สุด. ก็คนมารู้สึกว่า
มีชีวิตที่เหมือนไม่มี หรือถ้าจะพูดกันอย่าง
สมย่นกว่า ชีวิตว่างเปล่าเสียแล้ว หมกสลุเสียว
แล้ว เขาได้มาพวกลยบนดินหมกสลุ. ชาวยาน
ที่ทุ่งนามาพบเขา ช่วยกันหามเอาไปรักษา
พวบาลประคัยประคองไว้. ชายคนนั้นจึงไค้
รอกตาย, แต่เมื่อพูดถึงเรื่องภริยา พวก
ชาวยานสันคัระ แนะนำคำว่า “อย่าไป
คิดอีกเลย ลืมเสียดีกว่า เพราะผู้หญิงเช่น



เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

มิดูณ

นั้น ควรกลับไปอยู่ถิ่นเดิมที่เขา ก็กล่าวว่า
อยู่ที่นี่.” แต่ชายผู้นั้นหมกอาลัยคามคำ
ชักชวนอย่างนั้นทำไม่ได้, มาวันหนึ่งเกิดหวัง
ว่า คนอาภักดีชาวคราววริยา, เพราะทราบ
มาว่า ในเมืองที่ อยู่ดีดี แม่น้ำ ตรงนี้ ไป ทางโค
เป็นระยะทางไกลมากอยู่ มีพระสงฆ์องค์
หนึ่ง ทรงความรู้ทุกอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง,
ถ้าไปขอรับรองท่านอาภักดีนั้นได้, ก็ออกเดิน
ทางไปทีเมืองนั้น.

ต่อพลอยตามน้ำไปเป็นเวลาค้าง สัปดาห์
ผ่านหมู่บ้านไปหลายคั้ง, จนวันที่แปดเวลา
รุ่งเช้า เห็นยอดพระเจดีย์อยู่สุดอนดเไกล
เพราะแสงแดดในเวลาเช้าส่องให้แจ่มแจ้ง. รู้
สึกว่ามาถึงเมืองที่มุ่งหมาย, ต่อมาไม่ช้า
ไปเสาะหาพบพระสงฆ์องค์ที่ตนต้องการมาพบ.
พระสงฆ์องค์นั้นได้บอกความรู้ ให้หลายอย่าง.
ชายคนนั้นพอรู้เรื่องแล้ว มีเรือชาเพื่ออยู่
ชมบ้านเมือง, ว่ายอันถลันมาบ้านทันที เค้น
ทางมาถึงกลางวันกลางคืน, หยดพักเพียง
เล็กน้อยด้วยความจำเ็น เท่าที่ตนมีความ
หวังอย่างอยู่ในใจ พอมาถึงก็ตรงไปท
กระท่อมของชนข้างลำธาร, เกยรวบรวมสิ่ง
ของที่ตนต้องการจนแบกเข้า คว่ำไ้หอกหนึ่ง
เล่ม ตรงเข้าไปในคง ทาที่เขาไปแสนระ

ลำบาก เพราะไม่มีรอยทาง ตนไม่ขึ้นหนาแน่น
รกเย็นพง, ไป ๆ สรรทุกเลาวัลดี บางทีพบ
หุยเหวผาขวางหน้าอยู่ แต่เขามีได้ละความ
พยายาม กระเถิบกระดากย้ายขึ้นมุ่งไปแต่ระ
ให้ถึงที่ซึ่งพระสงฆ์ได้บอกไว้.

ในที่สักก็มาถึง ที่นั้นเย็นหยาเขา สอง
ข้างเป็นภูเขาสูงตระหง่านเงม ทำให้มืดช
ครึมเย็นยะเยือก. หินที่เขาขวางแห่ง มีน้ำ
หยกลงมาเป็นทาง ๆ บางแห่งเย็นดำ มอ
เขาไปทางปาก เห็นข้างในมืดค้อยอยู่เสมอ,
หรือระพอกอย่างหนึ่ง ก็คิดเหมือนความ
มีคนนั้นมิตัวคน เขาไปค้อยอยู่ในถ้ำนั้นทั้งกลาง
วันกลางคืน. เมื่อมาถึงที่มุ่งหมาย เป็นเวลา
ครวันยอแสงเกิดชกกัน และที่นั้นเย็นย่ำก
ดำ มีหินเงมมาอยู่ข้างเบื้องบน เภาวัลดี
ขึ้นงอกงาม ห้อย ลงมาเป็น ระบายราว กัยม่าน
ทรงปากดำ และ ทั่วก็ ออกมามี กระโหลก และ
กระดูกอยู่เกล็ดเกล็ดอน ยังเกิดขนลุกขนพอง
สยของเกล้า.

ทรงข้ามกัยปากถ้ำนั้น มีต้นไม้ใหญ่ ๆ
ชายผู้นั้นเลือก ไค้คนหนึ่ง ขึ้นขึ้นไปบนคำคย
และคอยกว้าระถึงกลางคืน เพราะรู้ยั่วว่า
ทในถ้ำนั้นมีเสือกอาศัยอยู่ จะออกจากถ้ำไป
หาถิ่นเมื่อมกแล้ว และเสี้ยนค้อยวริยาของ



พ. ศ. ๒๔๗๗

สติดีเติก ๆ

คน.

เขาคอยจ้องคนที่ปากดำ พอพลบค่ำก็
สักหน่อยเสื่อออกมา ปรุปร่างคร่ำครวญน่ากลัว
ทวงทาลูกเป็นไฟ, เมื่อออกมาถึงปากดำ ยืน
นั่งมองเพ่งคางตรงหน้าสักครู่ แล้วก็แผ่นเข้า
หายไป. ชายคนนั้นนั่งคอย คอยอยู่จนเห็นว่า
เป็นเวลากลางคืนอันแท้จริงแล้ว ก็ลงจาก
คันไม้ เอาสิ่งของที่เตรียมมาควักออกวาง
เรียงไว้ตรงปากดำ ตนเองก็นั่งคอยอยู่
ข้าง ๆ นั้น.

เวลาใกล้รุ่ง เลือดกลัวยากหากิน. เวลา
นั้นแสง ๆ มีแสงสว่างวาว ๆ หลัว ๆ พอ
มองเห็นอะไรเห็นได้ทันที, เห็นอันไปข้างบน
บอกเขามีสว่างทองจียพ่ายอยู่ ๆ. เลือดไป
หากินมาอันนั้นแล้ว ปากดำเขื่อนเลือดคึก
แคงอยู่, พอมาถึงปากดำ ก็หยุดชะงักจ้อง
จ้องจ้อง เพราะของที่เขาเห็นวางอยู่ตรงหน้า คือ
หูกกระดอเครื่องทอดผ้า มีค้ายผ้าที่ยังทอดค้าง
ไว้ติดอยู่ด้วย ผ่านเห็นของภริยาที่หายไป.
เสื่อจ้องมองกลักรูใหญ่ ทันใดนั้นก็ระลึก
ความเค็มได้ หัวใจค่อยกลายเป็นหัวใจคน.
พอใจเปลี่ยนร่างกายก็เปลี่ยนตาม, หงษ์ที่
ชนลายพาดเป็นทาง ๆ ก็ร่วงหล่น ค่อย
กลายเป็นร่างกลืนเป็นนางมนุษย์ ทุบควักขึงพัน

กิน แล้วร้องไห้, ร้องไห้เพราะระลึกทำได้
จำดังสำมิ จำดังลูกน้อยที่หายไป และจำ
ครั้งก่อนที่ทอดค้างไว้ จำได้ทุกอย่าง. ขณะ
นั้น ชายสำมิเข้ามาหา โอบกอดครั้นขวัญภริยา
ของทานุ้ยน้ำสงสาร. และในขณะที่ทักท้วง
ส่องแสงแรงกล้าลอคหว่างไม้เข้ามาในป่า ก็
เป็นเวลาที่เขาใหญ่คู่ผัว ตัวเมีย เคนกลัวย ออก
มาจากป่าด้วยกัน. อันความเป็นไปของคน
ทั้งสองในทิวหาในความสุข ย่อมมีอยู่ทาง
ข้างหน้าโน้นคือในอนาคต, ส่วนที่เขื่อนคึก
ก็เขื่อนเสมอนความฝันในวันก่อน เป็นอัน
ล้มเลือนละลายหายไป.

เรื่องนี้มีคติอยู่ในตัว เพราะร่างกายเรา
นั้น คำนวณชั่วชีวิตสั้น กว่ามนุษย์กว่าจะ
กลายมาเป็นรูปร่างอย่างทุกวันนี้ ย่อมเป็น
เวลานานนับได้เป็นหมื่น ๆ แสน ๆ ปี. ทวง
จิตก็เปรียบได้กับร่างกายเหมือนกัน ย่อม
มีคติอยู่ในภุมมิตำมาก่อน. ที่เดิมเป็นดวงจิต
ของสัตว์อยู่ในร่างกายสัตว์ แล้วภายหลัง
มาเป็นดวงจิตของ มนุษย์อยู่ในร่างกาย ของ
มนุษย์ได้ ก็เพราะผลแห่งกุศลกรรมที่สั่งสม
ไว้ ในปางก่อนพอพบเป็นลำดับมา, และทำ
ทุกคำกลัวยไปอีก ก็เพราะผลแห่งอกุศลกรรม
ที่ทำไว้นั่นเอง. เพราะฉะนั้น หลีกทวงเวร



เสรีชนโลกและอนาคตประทีป

มิลิน

ว่ายตายเกิด และด้วยวิบากกรรมเป็นเหตุเป็น
ผล ก็มันยังไม่ผิดอะไรก็หักในตำรา อธิวธ-
ลชน เพราะกลัวจะกลายมาได้ต้องคอยเขยิบ
ขึ้นมาทีละน้อยโดยไม่รู้สึก.

ท่านจึงว่า (๑) “มนุษย์เป็นสัตว์ที่เขื่อง
ถ้าใครได้รับการศึกษาถูกที่ ก็เป็นสัตว์ที่นารัก
ที่สุด. แต่ถ้าให้การศึกษาไม่พอ ก็จะเป็นลูก
หลานทว่านเครือของโลก อย่าง ข่าเถื่อน ร้าย
ที่สุด.”

ท่าน จึงอยากให้ท่านเห็นพ้องกับข้าพเจ้า
ว่าชีวิตอันแท้จริงของมนุษย์ จะขึ้นพบนชีวิตซึ่ง
มีความคิดความรู้สึกทำ ก็ด้วยมนุษยธรรม.
ประเทศชาติจะงาม ก็ด้วยมีประชาชนพลเมือง
ทั้งงาม ก็งามก็ด้วยการศึกษากายใจบริบูรณ์,
รู้จักฝึกทำให้รู้เห็นแต่สิ่งทั้งงาม และรู้จัก
คุณค่าของสิ่งทั้งงามเหล่านั้น, รู้จักฝึกให้ ได้
ยืนไว้พึงแก่สิ่งทั้งเพราะเจาะ คือสิ่งทั้งอัน
หวาน ประสานเข้ากันเหมาะเจาะเป็นระเบียบ
และเกลี้ยกล่อมสิ่งทั้งที่แตกจากรเบียบหลายอัน
หวานโหดร้ายระคายหู, รู้จักใช้ ฝีมือประ-
กอบกิจการที่ควรเรียกว่าศิลปะ คือการงาน
ทั้งงาม. (๒)

ก็แหละ การที่ จะต้อง อบรม ศึกษา เด็ก ๆ
ให้เด็กมีความงามเหล่านั้นขึ้นได้ ย่อมต้อง
พากเพียรกันนาน เพราะการศึกษาเหมือน
ต้นไม้ใหญ่ จะใจเร็วรีบเร่งแต่จะได้ถ้อยเคี้ยว
หาได้ไม่.

เด็กนั้น ที่ฝึกหัดข้างไม้ คือเข้าโรงเรียน
อันเป็นโรงเรียน วิสามัญ โดย กำเนิด ของเขา
ต้อง ทำการ โกรกไม้ ไล่ไม้ อยู่อย่างเคี้ยว นัย
เวลาเป็นนัย ๆ, ข้านานอยู่แล้ว ยังต้องเป็นลูกมือ
รับใช้ ในงานหลาย ๆ อย่างอีกนาน จึงจะก้าวขึ้น
เป็นนายช่างรองและเป็นคนช่างไม้ได้. การ
งานอย่างอื่นก็เหมือนกัน ต้องฝึกหัดกันให้ขึ้น
ไปตามลำดับ คือต้องมีระเบียบ. ต่างว่าท่าน
เข้าไปในบ้านสองบ้าน บ้านหลังหนึ่ง วาง
เครื่องเรือน และ เครื่อง ใช้ ไม่สอย ไว้ เอะอะ
ของที่ควรไว้ก็ไม่อยู่ในที่ซึ่งควรไว้ ต้องหยา
มแค่ฝุ่นละอองจับเปรอะเข็น, เมื่อเห็นแล้ว
ก็จะต้องออกทูลว่า “บ้านนี้เลอะเทอะจริง.”
ท่านคง ไม่คิดเห็น ต้อง ทวีต ของ ใช้ เหล่านั้น
เพราะไม่ใช่เป็นความผิดของมัน, แต่ว่าคง
คิดเห็นแม้บ้านนั้น ว่าเป็นผู้ไม่เอาใจใส่ต่อ
ระเบียบเรียบร้อย. อีกบ้านหนึ่ง ท่านพบเครื่อง

(๑) Plato ตามที่อ้างไว้ใน Lord Avebury's The Use of Life.

(๒) L. P. Jacks, The Education of the whole man, page 54 แต่แปลบ้าง.



พ. ศ. ๒๔๗๗

สติได้ก็

ใช้ ไม่สอยส่วนวางไว้ถูกที่เหมาะสม และ
ระอาทมนต์ก็, ก็ระอาทมนต์ แม้บ้านเย็น
คนรู้จักความงามความมีระเบียบ.

รถไฟที่ออกเดินไปตามกำหนด หรือว่า
ไปถึงที่กำหนดไว้ ไ้เพียงครึ่ง ก็เพราะมี
ระเบียบ. คนงาน การรถ คนขับ นาย
สถานีและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ต้อง ประจํา การทำ
ตามหน้าที่โดยลําคับ ไม่ก้าวร้าวกัน และ
ตรงต่อเวลาทำงานเป็นระเบียบไว้. ถ้ามีเหตุ
รถไฟ ออกไม่ ไ้ หรือ ไป ไม่ทัน ตาม กำหนด
เพราะความไม่เรียบร้อย, ย่อมเป็นเหตุ
เสียหายกระทบกระเทือนทั่วกันไป. ใคร ๆ
ที่นึกหมายกันไว้ก็เสียหาย, เจ้าของที่ส่งและ
รับเคลื่อนคลาดเสียหาย.

นาฬิกาที่บอกเวลาเดิน กำหนดโดย ลําคับ
นั้นว่าเดินตัวอย่างแท้จริงได้ก็. ถ้าไม่
เดินตามหน้าที่เป็นลําคับ, ก็ใช้ประโยชน์ไม่
ได้ ต้องจัดการแก้ไขให้เสียก่อน จึงจะ
ใช้ได้ไป. ในการอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน ถ้า
เดินไม่ถูกต้องวางไม่ถูกที่ ย่อมสับสนปนเป
กัน. แต่ความเป็นระเบียบนี้ ในชั้นต้นต้อง
อาศัยความขากยากขึ้นจริง ๆ จึงจะผล
สมที่หมายได้. เด็ก ๆ ที่เรียนเลขเรียน
ไวยากรณ์ เรียนอะไรต่ออะไร ที่จะไม่ออก

ปากว่ายากเย็นไม่มี. การเรียนจึงต้องมีระ-
เบียบ ต้องเรียนเป็นลําคับเรื่อยไป จึงจะถึง
ที่หมายหายรู้ลึกลํายากยากไป. เด็ก ๆ เมื่อ
สอนเกิน ย่อมล้มลุกคลุกคลาน ประเคียว
หนักว่าหนักซ้ำคำเขียนร้องไห้, ครั้น
เคยโตขึ้นจะเรียนก็ล้มลุกคลุกคลานอีก
เพราะฝึก มา แล้วจน ขำขานญ ได้ระเบียบ ที่ถูก
ต้อง. นายช่างที่ชำนาญต่อการช่างศิลปะ
ย่อมเป็นผู้ ที่มีระเบียบ, สิ่งของที่ทำออกมา
จึงเป็นของทั้งงดงามน่ารักน่าชม. เช่นช่าง
สลักงานช่างในอินเคีย กว่าจะเรียนช่างมีฝีมือ
ก็ ต้องฝึกกันนับแสน ๆ ให้เป็นไปตาม
ระเบียบลําคับ. ในชั้นต้นที่วาดรูปต่าง ๆ
ชำนาญแล้วหัดตัดหัดเย็บต่าง ๆ และหัด
ทำให้เรียบ, ต้องทำงานในหน้าที่เหล่านี้
หลายปี แล้วจึงถึงขั้นฝึกหัด เอาดินสอวาด
รูปภาพลงบนผ้า, ขำขานญได้แล้ว จึงถึงตอน
สลักรูปที่วาดไว้ ให้เกิดเป็นรูปจริงและ
ภาพที่ชัดเจน. เพราะฉะนั้น กว่าจะมีความ
ชำนาญในหน้าที่ ก็นานครั้งสิบสามสิบ
จึงจะสลักงานให้เป็นของศิลปะงดงาม เป็นที่
เจริญตาเจริญใจได้.

การสลักงานให้เป็น รูปถ่าย ใกล้เคียงกัน
โก ก็เปรียบได้กับการสลักความคิดความ



เสรีไทยโกเศศและนาคะประทีป

มิถุน

อ่านและ ความรู้สึก ซึ่งมีอยู่ในวงจิตของ
เด็ก ๆ ฉะนั้น การอบรมสั่งสอนเด็ก ๆ
ให้บังเกิดผลหลายทางมาก คือ คุณสมบัตินั้น
ในวงจิต จิตเป็นอุปนิสัยสันดาน นั้น
ว่าเป็นคติประจักษ์ชัดในโลกล้วน ถ้ารอบ
ที่สถิตไว้ในเมื่อเกิดโคตรสถิตเอาไว้ด้วยก็
จะสืบทอดไม่เปลี่ยนแปลงไปใดตลอดชีวิต
เป็นคน
ที่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ประชาชน
เจริญใช้ประเทศชาติของคนไทย ก็ต่อเมื่อ
ประชาชนนั้น ๆ เมื่อเกิด ๆ ใ้รับ การ อบรม
ศึกษา ให้เกิดสัทธิปัญญาความสามารถทั่วถึง
กันทีเดียว และประชาชนนั้น ๆ จะขึ้นสู่ความ
เป็นมนุษย์ในภูมิอันสูงได้ ก็เพราะทุกคนเห็น
ประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นที่ยิ่ง และต้องอุป
ถัมภ์ของคุณ ๕ ประการ กล่าวคือ :-

(๑) ใ้รับการ อบรม ศึกษา ในวิชาชีพ
สามารถหาเลี้ยงชีพของตนเองได้ โดยให้
เป็นคุณเป็นประโยชน์ แก่เพื่อน ร่วมชาติด้วย
คือทำทรัพย์สินแท่งจริงให้เกิดขึ้น หาใช้ทำให้
ลคนน้อยลงไม่.

(๒) ใ้รับการศึกษายอบรม เกิดสัทธิ
ปัญญาแตกฉาน และอยู่ในระเบียบวินัย คือ
ใ้รับรู้จักคิด รู้จักใช้คอมมอนเซนส์ของตน
เพื่อระมัดระวังสิ่งเหล่านั้นเทียบเคียงวินัยของ

และปัญหาสำคัญ ๆ ซึ่งคน จะต้อง เผชิญหน้า
อยู่บ่อย ๆ.

(๓) มีมารยาทความประพฤติที่งาม เป็น
คุณสมบัตินี้ประจำตัว จนถึงใ้ว่าถ้าเด็กมี
ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับศีลธรรมความประพฤติ และ
ตนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบกับผู้อื่นหนึ่ง ก็
สามารถตัดสินใจปัญหานั้น ได้ แน่แจ่มแจ้ง เกิดจาก
ปราศจากอคติลำเอียง.

(๔) มีการอบรมทางใจแล้ว คือรู้จัก
ซาบซึ้งคุณประโยชน์ในหลักพระศาสนา, และรู้
จักวรรณคดี วิทยาศาสตร์ เพียงแต่ใ้รู้จัก
ว่าสิ่งใดที่เป็นของงามของจริง ทัดความใจ
เลลาเพื่อใ้หายงมงาย. ถ้าจะต้องเป็นผู้ชี้ทาง
ใ้แก่ตนเอง หรือใ้แก่ผู้อื่นที่เขามาขอ
ความรูเเราในเรื่องเหล่านั้น ก็จะต้องใ้ที่ทราบใ้
ความที่ผิด ทถูก ทีกั ทั่ว.

(๕) และถ้าไม่เหลือยากกว่าแรง ควร
เรียนใ้มีความรู้ เพียงแต่พอจะรู้ใ้เท่านั้น
ก็พอ ในปัญหาสำคัญประจำวัน คือความรู้
เรื่องการเมืองและเรื่องอื่น ๆ ใน ทำนองเกี่ยว
กัน ตลอดจนพงศาวดารของเรื่องเหล่านั้น และ
ควรจะมีความรู้ยิ่งเหมือนกัน ในวิชาเศรษฐี-
กิจเพราะความรู้เกี่ยวกับ การ เป็นอยู่ ของเรา
ย่อมมีการใ้ส่วน ตาม ขอความเห็น กันอยู่



พ. ศ. ๒๔๗๗

สติได้เด็ก ๆ

เสมอ เช่นปัญหาสาธารณะ. ถ้าเราไม่มีความรู้เสียเลย ก็ระเภาทักสินปัญหาเหล่านั้นลึกไปไ้.

เช่นใช้น้ำปลาทำแต่หน้าที่เค็มอย่างเคียว ไม่ใช้ทำหน้าที่หวานคืบ, ของเหล่านั้นก็ระเภาเกิดเป็นแกง ที่เรียกว่าแกงอื่นแท้จริงไปไ้.

รวมความ ผู้ที่เรียกว่ามีการศึกษาค้นคว้าแล้ว คือผู้ที่รับใช้มนุษยธรรม ที่ไทยเตรียมตัวมาพร้อมแล้ว แต่ทุกคนย่อมมีคุณสมบัติความรู้ ความชำนาญเป็นส่วน ๆ กันไป, จึงจำเป็นต้องช่วยกันรับใช้มนุษยธรรม ตามคุณสมบัติที่ตนมี อยู่โดย ฉะเพาะ และ แท้จริง. ประเทศชาติก็เหมือนแกงหม้อใหญ่ ซึ่งเป็นแกงขึ้นไทยเพราะเครื่องแกง. ถ้าพึ่งเครื่องแกงแต่ละอย่างหาเป็นแกงได้ ไม่ คุณสมบัติของน้ำปลาอยู่ที่เค็ม พริกอยู่ที่เผ็ด และเครื่องแกงอื่น ๆ ย่อมมีคุณสมบัติ ตามฐานะ แต่ถ้าแยกกันอยู่หรือแต่ถ้าพึ่งอย่างเคียว ก็เป็นแกงไปไม่ไ้ ต่อเมื่อรวมกันเข้าให้ถูกคองตามส่วนสัดของการ และใช้สิ่งถูกลูกหนาท,

ควรเราทั้งหลาย ช่วยกันทำการก้าวหน้าให้แก่งเด็ก ๆ ให้เกิดไ้รับการอบรมสั่งสอนทั่วถึงกัน เพื่อเป็นเกียรติยศแก่เด็ก เพื่อให้เป็นทั้งหวานพิช ซึ่งระเภาผลผลิตในภายหน้า. ถึงแม้ว่าระชา ก็ยังเป็นการก้าวหน้าขึ้นทีละชั้นเรื่อยไป ไม่ใช่ก้าวข้ามชั้น ซึ่งอาพลาทหกล้มไ้. และปราษฎ์ก็กล่าวว่า “ท่านจะได้ทำคุณ อันใหญ่หลวง ให้แก่ ประเทศชาติ เพราะท่านไม่ใช่คนหลังค้ายาน, แต่ว่าท่านจักไ้ยกดวงจิตต์ของ บรรดาชาว ประชาณาครให้สูง. ดวงจิตต์ที่มีภูมิสูง ถึงจะอยู่ในบ้านเล็ก ๆ ก็ยังดีกว่า (ดวงจิตต์) ที่เห็นทาสค้าชา ซึ่งก็ยอมอยู่ในบ้านใหญ่. (๑)

(๑) Epitetus.



ตำรา อภิไทยโพธิบาทว์

คำนมัสการ

๑ ขอดวายอภิวันทศาสตร์ และสงฆ์คัลการย์	วรธรรมโสภา	ฯ
๑ ขอดวายประณมคิฐฐาน มหนักเขตฤทธา	วิคฤราชอันมาน	ฯ
๑ ไหว้อินทรและพรหมอันปรา นุเทวะล้าสรวงสวรรค์	กฎบึงเทว	ฯ
๑ ไหว้ไทยคินทร์ทรงธรรม์ มตามหนักคฤณา	ผ่านเผ้าไศศวรรย์	ฯ
๑ หนึ่งข้าไหว้คุณพระธา คุณานคุณสามารถ	จารย์อันคึกษา	ฯ

๑) อุบาทว์พระอินทร์

๑ จักกล่าวโดยนัยประกาศ ซึ่งเกิดแก่ผู้โลกีย์	อภิไทยโพธิบาทว์	ฯ
๑ ขอแจ้งโดยวาระชาติ อุบาทว์อุบัตินานา	ในพระคัมภีร์	ฯ
๑ ผิวฟ้าผ่าแผ่นดินพระสุธา มนเทียรราชปราสาท	ผ่าพระทวาร	ฯ

พ. ศ. ๒๔๗๓



ตำราอภิไทยโพธิยาตร์

๑ ผ่าพฤษอารักษ์พินาศ	ผ่าโรงอัครชาติ	
และโรงคเชนทรพระภ		๗
๑ รายครินทร์เห็นอินทรธนู	รัศมีสว่าง	
ประภักษ์ในพนธอากาศ		๗
๑ หนึ่งองค์พิทรวล้าพลาก	ทกเคียงราชอาสน์	
คานหามคเชนทรพาศ		๗
๑ หนึ่งโสภท้าวไทยินท์	อยู่ไพรพนาถ	
และละพระมนเทียรวัง		๗
๑ หนึ่งมุขมนตรัศวิษั	ซึ่งกันคิหวั	
วิวาทวาทาวันวาย		๗
๑ หนึ่งปราชญ์และญาติทั้งหลาย	ผินกันเองหมาย	
ขควรคึกคั่นเคื่องศา		๗
๑ หนึ่งสควในข้าหล้ามา	เข้าในนครา	
หนึ่งโคและเสี้ยคอกเกย		๗
๑ หนึ่งวิวทวิเมยชนเคย	ตัวผู้ทวังเซย	
เมณนกวนกามกล		๗
๑ หนึ่งจวกหักในมือคน	หนึ่งไพร่ร้อนรน	
ว่าคาญยพเคหา		๗
๑ ขุขาทว่ท่านอินทรา	ผู้มีมหา	
ลำแกงพระเควระหันรชน		๗
๑ เกิดแก่ผู้ไกรเริงรณ	บุชากว้ยมนทร	
บงคัยสการทั้งผอง		๗
๑ แก้วแหวนแพรพรายเงินทอง	อุปที่ขั้พระทอง	
สุคนธมาลาพรรณ		๗

ของเก่า



มิกุณ

- | | | |
|--------------------------|---------------|---|
| ๑ โภชาผลาผลทุกอัน | ในเวทย์มหันต์ | |
| มหาประเสริฐบูชา | | ๗ |
| ๑ รักก็เกี้ยวอาให้ชา | ทรุกไทยคณา | |
| เป็นคุณศรีคุณผล | | ๗ |
| ๑ ในลัทธิอันอภัยพระมนตร์ | อุปเทธิพนธ์ | |
| กัณเฑาะว์ให้เห็น | | ๗ |

พระมนตร์บำบัดอุบาทว์พระอินทร์

- | | | |
|--|-----------------|---|
| ๑ โอม บุรุษะทิสะ อินทะเทวทา | สะทะคะณะปริวารา | |
| อาภาณันทุ ปริภุณันทุ สวาทาย | | ๗ |
| ๑ โอม สัพพะอุปาทะ สัพพะโสกะ สัพพะโรคะ | อุปัตถะวะ | |
| วินาสายะ สัพพะสัทธู ปมุตะติ | | ๗ |
| ๑ โอม อินทะเทวทา สทา รักขันทุ สวาหะ สวาทาย | | |
| สวาทาง | | ๗ |

๒) อุบาทว์พระเพลิง

- | | | |
|-------------------------|-------------------|---|
| ๑ ผิวเผ่นกินครากออกเย็น | กลองร้องไปเห็น | |
| ในท่ามณครประภักย์ | | ๗ |
| ๑ หนึ่งเสโลโถมรชรค | ขมิพอกหัก | |
| และหักอำเภไช้การ | | ๗ |
| ๑ ถ้วยขามขมิไกร์วรวาน | พักไม้ไผ่ฉาน | |
| พันเอ็นและแตกตัวเอง | | ๗ |
| ๑ หนึ่งทนต์ขมิไกร์วรวาน | แล่นเลี้ยวควนเครง | |
| และร้องจิกรอขคน | | ๗ |



๑ หนึ่งบุตกรรยาชาคน	เย็นสุโขคน
ระวิกระรีบรีคว	๗
๑ หนึ่งกลวียออกเคว็อแครงควา	กลางล่ำมายา
อุยาทวอัยกให้เห็น	๗
๑ หนึ่งวิคัมพระสรียเย็น	วิคัมพระจันทรเย็น
กระอุกกระหลยบรอนรน	๗
๑ เหมันค คิมหันทวสันค	แปรปรวนอลวน
ฤกยูบเย็นตามกาล	๗
๑ หนึ่งอักษิในเชิงกรวน	ยมิเฝ้าพิศพาน
ประอุกและลูกกลมเลือน	๗
๑ หนึ่งเต็นไฟเรืองในเรือน	พนเอนหากเหมื่อน
ทแทมมอศคค	๗
๑ หนึ่งนทโทรในรายทวิ	ยมิลลยกังมิ
กระหะและผงเรือกโร	๗
๑ หนึ่งโสศหากอัยในใจ	หน้ายเขย้าเรือนใน
กระมลิกทวเริง	๗
๑ อุยาทวเฑานพระเพลิง	ผู้เรืองอุทธิเวิง
อำนาลำแกงให้เห็น	๗
๑ เกิดแก่ผู้ไคยอ่าเย็น	ใจเลยความเขื่อง
ระลึงอ่าไคยเกษา	๗
๑ เร่งแต่งสการบูชา	แก้วแหวนมุกดา
หิรณฺยรัตนแพรวพราย	๗
๑ ลาชาบูชาเรัยบราย	อุบักยั้งหลาย
สุคนธโรชาหาร	๗

ของเก่า



มิกุน

- | | | |
|-------------------------|--------------|---|
| ๑ ถวายด้วยพระมนตร์ไอฟาร | อุปเทศาจารย์ | |
| ในเวทยกิมหันต์ | | ๗ |
| ๑ อาข่าบัตไทยภยันต์ | จัญไรภยันต์ | |
| ระมาทั้งปวงเหือกหาย | | ๗ |
| ๑ พระมนตร์อักษรวักหมาย | ไว้ให้สียสาย | |
| ทั้งนี้ในถ้อยพระมนตร์ | | ๗ |

พระมนตร์น้ำบัตอุบาทว์พระเพลิง

- | | | |
|-------------------------------|----------------------|---|
| ๑ โอม อากเนยทีสะ อักนิ เทวทา | สระคะณะปวิวาร | |
| ธาคัทฉันทุ ปวิญจันทุ สวาหาย | | ๗ |
| ๑ โอม สัพพะอุปาทะ สัพพะโสกะ | สัพพะโรคะ | |
| สัพพะทุกขะ วินาสายะ | สัพพะสัคคุ ปะมุจระติ | ๗ |
| ๑ โอม อักนิ เทวทา สทรรักขันทุ | สวาหะ สวาหาย | |
| สวาหาง | | ๗ |

๓) อุบาทว์พระยม

- | | | |
|---------------------------|-----------------|---|
| ๑ สิวโคเคียงเกวียนเคินทน | ไข่ทันแก้ปรน | |
| ประธกและชุกวอควาย | | ๗ |
| ๑ หนึ่งโคเคียงคู่โคทาย | ในแอกอุบาย | |
| อุบาทว์อุยักพังกลัว | | ๗ |
| ๑ ม้าคดออกตัวเที่ยวสองหัว | ควาเที่ยวสองหัว | |
| กัก พยัคินานา | | ๗ |
| ๑ หนึ่งผีชักเรือนแครงควา | เนืองนิตยมายา | |
| และวังงะวิกขิกสรวท | | ๗ |

พ. ศ. ๒๔๗๗



ตำราอภิไทยโพธิยาตร์

๑. หันง ไซ่แล้วเส้าทวน	ผันร่ายรำวณ
นิรันตราคาญใจ	๗
๑. หันง มก แมลง เมลัน เวชไว	เกิกมากหลากภย
พิยักรุมรวี	๗
๑. นกแสกเค้าคูกักย	นกเคระเร่เอาฉิ
นกอุกและนกทงเกวียน	๗
๑. เทียบวรุ้งตยbungเทียบ	นกไล่ไก่เถียน
และยินมาเข้าเคหา	๗
๑. งูสิงสรซุนของถลา	เท่าพินนานา
มาชนยังเวรอนซอกซอน	๗
๑. แร้งยัยและแร้งสมร	กลางวันยมิท่อน
แลเห็นประจักษ์แก่ตา	๗
๑. อุยาทว่เท้านพระยา	ยมราชมหา
มหทธิหากให้เห็น	๗
๑. เร่งแต่งบุชาอย่าเย็น	ใจอยู่รักเย็น
ภยันทรายเร่งรณ	๗
๑. ลาโซบขุโยและสุคนธ์	อุปที่ปลกล
หิวัณรัตนวิถา	๗
๑. โภชาผลาณณานา	สุปพณณชนณฤตา
มอญยิทธิ	๗
๑. บุชาควยมนตรอันมิ	วาระพระชาติ
ลิลิกไว้ให้สยสย	๗
๑. ใจญไโรภยไทยอันคราย	จักกานคยหาย
สำเภาะทั้งเคระหัยย	๗

ของเก่า



มิดุน

พระมนตรีนำคำบูชาทั่วพระบรม

- ๑ โอม ทักขินาทิสะ ยมะเทวคา สะหะระณะปริวารา
อาคัจฉนุ ปริญญชันตุ สวาหาย ๗
- ๑ โอม สัพพะอุปาทะ สัพพะทุกขะ สัพพะโสกะ
สัพพะโรคะ วินาสายะ สัพพะสัทธู ปะมูจะภิก ๗
- ๑ โอม ยมะเทวคา สทา รักขันตุ สวาหะ สวาหาย
สวาหาย ๗

๔) อูบาทว์พระนารายณ์

- ๑ ผู้ซ่มยังถึงสกาลกนตรี พินพาทยภัว
แลสงฆ์พิทักษ์เอง ๗
- ๑ หนึ่งโสทศวรรูปพระเพรง พันเอนเป็นเอง
และไชยะไลธารา ๗
- ๑ เกื้อนเกื้อยมอุปราคา วาหพาธา
ระวิคิทั้งสอง ๗
- ๑ หนึ่งน้ำไหลหล่นานอง เป็นโลกทิททอง
ครันแล้วก็สทอไสสรัง ๗
- ๑ หนึ่งโลกทิทเหงอไหลลง ออกแต่พระองค์
และองค์พระโยคยรร ๗
- ๑ หนึ่งอาวูตึงค้องกัน หนึ่งครกสากอัน
ผูกขึ้นและตักนเอง ๗
- ๑ หนึ่งจอมปลวกคลาที่เพรง ช่างมาคั่นเอง
พันเอนตระหนกตกใจ ๗

พ. ศ. ๒๔๗๓



ตำราอภิไทยโพธิบาทว์

- | | |
|---|---------------------------|
| ๑. หนังสือสุริยภังกลดใน
อันคำสร้ออัครพรรษ | วงศุภวันไฟ
๗ |
| ๑. สังฆราชพวงภิกษุพรรษ
ไว้ในกุฎิกู | สร้างเครื่องบุทอกรรม
๗ |
| ๑. สักการชกพรายปฐพี
ชโลและเค็มฟองฟู | กลอธมอันมี
๗ |
| ๑. หนังสือทอทกษุคอกก
ระกนกเย็นโลทิต | ข้าวแกงปลาปู
๗ |
| ๑. หนังสือข้าวพลวงวิปริท
และลัษรแคงพระกาย | พระรูปเรืองฤทธิ์
๗ |
| ๑. อุบายท้าวแทนพระนารายณ์
แก่คนผู้เกราะหัยชา | ศรีไวยคุณรู้หมาย
๗ |
| ๑. เร่งแ่งสักการบูชา
สุพรรณแพรล่ายอง | แก้วแหวนนานา
๗ |
| ๑. ลาชาบูชาไกรกรอง
สุคนธโรชาหาร | อุบทิยทั้งผอง
๗ |
| ๑. ฆฎตามอชิตระการ
ประกัยค่านันธมถวาย | นานาผลาหาร
๗ |
| ๑. ไนยเวทย์มหันต์นารายณ์
ประเสริฐวิมัทมา | กัวยพระมนคร์หมาย
๗ |
| ๑. ญูไรภยโทยโรคา
อุบายทออุบทิเอดทหาย | ทุกข์โศกโสกา
๗ |



พระมนตร์บำบัดอุบาทว์พระนารายณ์

- ๑ โอม หระทิติสะ นารายณเทวตา สหะคะณะปวิวารว
ธาคัจฉันตุ ปวิญญชันตุ สวาหาย ๗
- ๑ โอม สัพพะอุปาทะ สัพพะทุกขะ สัพพะโสกะ
สัพพะโรคะ วินาสายะ สัพพะสัคคุ ปมฺหะระกิ ๗
- ๑ โอม นารายณเทวตา สทา รักษันตุ สวาหะ สวาหาย
สวาหาง ๗

๕) อุบาทว์พระพิรุณ

- ๑ หนึ่งโสภณผลพฤษ์ทั้งหลาย รสหวานกลักลาย
เป็นส้มและฝักอาหาร ๗
- ๑ หนึ่งฝนตกไหลท้อธาร น่านองพิสการ
ฤๅญประเทศนานา ๗
- ๑ หนึ่งโสภณอกลุลุกพฤษยา เคยเป็นทุกครา
จำหุกิโทยมิเย็น ๗
- ๑ หนึ่งหมอน้ำค้างหยากเป็น ใช้การจะเป็น
มาเป็นประวัณย์มายา ๗
- ๑ หนึ่งเกิดมวนมากในนา ฝนไขธารา
กรันแล้วกระยักแห้งหาย ๗
- ๑ มานุษย์เกิดลูกกลักลาย เป็นสัตว์ทั้งหลาย
ประเภทนานาพรรณ ๗
- ๑ ฝ้ายสัตว์ทั้งหลายมีกรรม เป็นมนุษย์ฝน
อุทัยอุทธีจ้ซังกลั ๗



พ. ศ. ๒๔๗๗

ตำราอภิไทยโพธิบาทว์

๑ หนังกยคางคกขนิกรวิ พิบัติ ^๕ เทยรนา	ัญไรภัยพิว	๗
๑ อุบาทว์พระพรณราชา สถการเครองบังคม	สำแกแรงเหา	๗
๑ โภชาผลาผลเนขนม ครระการหลากนนา	กล้วยอัยขณขนม	๗
๑ แก้วแหวนแพรพรณญา ทั้งอุบที่ปัสคนธ	มาลัยมาลา	๗
๑ บุชาถวายพระมนตร์ ลลิตไวอภัย	อุปเทศนิพนธ์	๗
๑ เม้นศรีสถิตเสถียรสถาพร มนคให้เหือกหาย	อาภักทุกขัทร	๗

พระมนตร์นำบัตอุบาทว์พระพุรณ

๑ โอม บัณมิทิสะ วรณเทวคา อาคัจฉนุ ปรีชญันนุ สวาหาย	สระกะณะปริวารา	๗
๑ โอม สัพพะอุปาทะ สัพพะโรคะ วินาสายะ สัพพะสักรุ ปมฺจะเก	สัพพะทุกขะ สัพพะโสคะ	๗
๑ โอม วรณะเทวคา สทา วัณนุ สวาหะ สวาหาง	รักษันนุ สวาหะ สวาหาง	๗

๖) อุบาทว์พระพาย

๑ หนึ่งไข่มุรสมุพระพาย และพักพุกุทหนักหนา	ักพิทวุ่นวาย	๗
--	--------------	---

ของเก่า



มิกน

๑ ไม้ไผ่โพธิ์ไทรพญา	ยุงยางยี่พา
และหัตถ์นาศปากกัน	๗
๑ อากาศเกลือกกลุ้มเป็นควน	พรว้าตาลโยกยัน
พยุหคัพพินลือ	๗
๑ เรือนโรงพาไลหักยอ	ทวนทอยขันค้อ
กึ่งนักษะยุงพลงอิน	๗
๑ ไม้ฉาก รากโค่นลงกิน	เงอมแงคีชรินทร์
กระทั้งกระแตกแหลกลง	๗
๑ สารเสื่อสีหมีเม่นชง	ชอกชอนคอนง
ระนัษระนาควุ่นวาย	๗
๑ ขกษยักขาทั้งหลาย	ท่างยีนผืนผาย
หาพญาข่มช่อนคว	๗
๑ หนึ่งเต็นเมฆกรูปัว	เห็นกรูปัว
มานุษย์ในคักนาค	๗
๑ หนึ่งเต็นกรูปคชสาร	กรูปสี่ทปาน
และรูปพยัคฆอาชา	๗
๑ หนึ่งโลกเห็นกรูปกา	กรูปครุฑาชา
ประจักษ์แจ้งแม่นหมาย	๗
๑ อุยาทว้แทนพระพาย	พระองค์อุบาย
แก้คนผู้เควะหว่า	๗
๑ เร่งแต่งสการพล	บูชางัก
คำนับนิประทัยผลาหาร	๗
๑ นานาสูปพยุชนตระการ	นมสัมนมทวน
และโภชนโอชโอชา	๗

พ. ศ. ๒๔๗๗



ตำราอภิไทยโพธิยาตร์

๑ ปายาศมขรรค์กระยา	สังเวชนานา
กิโรกรงยาครยง	๗
๑ มาลัยกิโรกรงขรรจง	ขุปถัยจำนง
สุคนธกลั่นกำร	๗
๑ เงินทองแพรมหาภรณ์	นพรัตนขรร
วิไลบุษบาถวาย	๗
๑ กว๊วยพระมณเฑียรอักษรหมาย	สำหรับพระพาย
กว๊วยไฉนแห่งภักดิ์	๗
๑ อูยาทวีมาคร้ายราวี	โรคราคี
วิญโรทั้งภัยเหือกหาย	๗
๑ สำเคาะทั้งเคาะให้วาย	โทษให้เหือกหาย
เป็นคุณลวิศุภผล	๗
๑ ในลักษณอักษรพระมณเฑียร	ก่งน้อย่างน
ระไว้งแก้งสัไป	๗

พระมณเฑียรบำบัดอุบาทว์พระพาย

๑ โอม พายพิทิสะ วาโยเทวคา	สระคะณะปริวาร
ชากัณณิกุ ปริภูณันนิกุ สวาหาย	๗
๑ โอม สัพพะอุปาทะ สัพพะทุกขะ	สัพพะโสกะ
สัพพะโรคะ วินาสายะ	สัพพะสัทธู ปมุระติ
๑ โอม วาโยเทวคา สทา รักขันนิกุ	สวาหะ สวาหาย
สวาหาง	๗



๗) อุบาทว์พระโสม

- | | | |
|---|----------------------------------|---|
| ๑) ^{หิ้ง} หนึ่งนำผิง ^{หิ้ง} อัยมอไร | ไว้ในตุ่มไห | |
| พันเอนและเกือกพุพราย | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} หนึ่งโสศกผลพุกฤษ์ทั้งหลาย | ผลิลูกกลับกกลาง | |
| เป็นพัน ^{หิ้ง} อุ ^{หิ้ง} อนนัครวรั | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} หนึ่งสัควสันขฝายฉัน | ^{หิ้ง} ขันกลอกกลายครวรั | |
| ในครัวประชีทาไฟ | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} หนึ่งใช้ที่หนูอาศัย | ในใต้เคาไฟ | |
| และหนูไปตำรัง | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} หลังคาใช้ที่หมาหวง | ใจกลทมาซัง | |
| ไปขึ้นและไต่ไปมา | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} หนึ่งไคยีนฉิเวรรา | ในชนพฤษยา | |
| และพังกระหนกแก้กรณ | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} หนึ่งโสศกปลวกพวกโตนพรวณ | อุบักอัครวรั | |
| มาพในเกาอึก | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} เคาเพลิงใช้พินปฐพี | เป็น ^{หิ้ง} ทอคัน | |
| และให้คมางออกออกแซง | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} อุบาทว์พระโสมสำแกง | แก่งกวรวกแวง | |
| จงแก่งสักการบังคม | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} โกชาปายาคเนยนม | ขนุนชนันเจนิยวชนม | |
| ประกัยทุกสิ่งสุเป็ญญชน | | ๗ |
| ๑) ^{หิ้ง} ลาซเสาวคนชอุเป็ยน | บุษยาบวเลี่ยน | |
| กรมทวิสัชน | | ๗ |

พ. ศ. ๒๔๗๓



ตำราอภิไทยโทบริหาร

- | | | |
|---|----------------------|------------------|
| ๑ | มาลัยไกรกรรองเวรบรรณ | นพรัตน์สุพรรณ |
| | พิพิธพวยงยา | ๗ |
| ๑ | งตั้งมนัสสุทธิบูชา | คัวยพระมนตรา |
| | ศิโรตธะเพาพระโสม | ๗ |
| ๑ | ัญญไกรภัยไทยอันโรม | รุมราวโหม |
| | ทั้งปวงจะกาลกับหยา | ๗ |
| ๑ | จักอยู่เป็นสุขสยาม | คัวยพระมนตร์หมาย |
| | ลลิตไวยเป็นอักษร | ๗ |

พระมนตร์บำบัดอุบาทว์พระโสม

- | | | |
|---|----------------------------|---------------------------|
| ๑ | โอม อุตฤทิสะ โสมเทวทา | สะทะคะณะยวิวาร |
| | อาทักณันตุ | ปริภุณชันตุ สวาหาย |
| | | ๗ |
| ๑ | โอม สัพพะอุปาทะ สัพพะทุกขะ | สัพพะโสกะ |
| | สัพพะโรคะ วินาสายะ | สัพพะสัทธู ปมฺหาระติ |
| | | ๗ |
| ๑ | โอม โสมะเทวทา | สทา วิกขันตุ สวาหะ สวาหาย |
| | สวาหาง | ๗ |

๘) อุบาทว์พระไพรสพ

- | | | |
|---|----------------------|---------------|
| ๑ | หนังสือแพร่ภยาภรณ์ | ใช้ทั้งท่นพอน |
| | และหนังสืออักษรวิชัย | ๗ |
| ๑ | หนังสือแพร่ภยาสรพ | ขมิพเพลิ่งอัน |
| | ระโหมและโหมวิวัฒ | ๗ |
| ๑ | ทำนาไค้ข้าวมากคาม | ขิงนักขมิคาม |
| | ระบอบอันชอบไรรณา | ๗ |

ของเก่า



มีถิ่น

๑ คิลลาหิโยไคเลลา	มากพันอัครา
ทำนุกทำเนียบมยุราณ	๗
๑ อัญญาคำไคถัมพุลาน	มากหลายเหลือการ
เป็นวิปริตลิกคตอง	๗
๑ หนึ่งอยู่พนเอนเงินทอง	มักตกเอนอง
ในเรือนพนเอนมัททาย	๗
๑ หนึ่งถุนเรือนโรงทั้งหลาย	ใช้ที่เก่าหมาย
และเต้าวรามคลานมา	๗
๑ เข้าถุนคลานชนเคหา	หนึ่งแมวมายา
มากลอกในแทนนไทร	๗
๑ หนึ่งข้าวสารแข่งอกโย	หนึ่งบ่อน้ำใน
ระเข้มาชุกอัครบ	๗
๑ หนึ่งเส้าเรือนโรงคณ	หนึ่งบัวศกบัน
มางอกในย่านชนคอน	๗
๑ หนึ่งเก่าพายนน้ำมรณ	ในถุนชอกซอน
หนึ่งคกงประอกทำลาย	๗
๑ อุยาทวพระไพรสพหมาย	แก่คนทั้งหลาย
ละเพาะผู้เควระหรัว	๗
๑ เร่งแต่งบุชาวงก	ข้าวบิณฑบายศวี
บรรจงทุกสิ่งสุปเพียณชน	๗
๑ ผลผลาปายาศูอุปเทียณ	บุษยชวีเลียน
พิตุลไกรกรองจำปา	๗
๑ สุรวิวรกิมะธิดา	แก่แหวนนานา
สุพรรณมแพรเพริทพราย	๗

พ. ศ. ๒๔๗๓



ตำราอภิไทยโพธิบาทว์

- | | |
|-----------------------|------------------|
| ๑ ภาษาลังกาภรณ์ถวาย | ด้วยพระมนตร์ทนาย |
| ฉะเพาะพระองค์ไพร่สพ | ๗ |
| ๑ พงศ์ใจใส่สุทนต์ | ภักคิก้าวพ |
| ยพิตรพระปราณี | ๗ |
| ๑ อุตมาทวัชมาทวัชวารี | โรคาราคี |
| ว่าคาญทั้งยวงเหือกหาย | ๗ |
| ๑ อยู่เย็นเป็นสุขสบาย | สมบุรณ์พูนกาย |
| ภิรมย์คึกฤพล | ๗ |
| ๑ ในลักษณอภัยพระมนตร์ | อาจารย์พนัส |
| ทั้งนี้อยาไคสังสัย | ๗ |

พระมนตร์บัพตูปาทว์พระไพร่สพ

- | | |
|---|---|
| ๑ โอม อีสานสถิตะ ไพสัพพะเทวคา สหะระณะปริวาร | |
| อาคัทธันทุ ปริภุณฺชนทุ สวาทาย | ๗ |
| ๑ โอม สัพพะอุปาทะ สัพพะทุกขะ สัพพะโสกะ | |
| สัพพะโรคะ วินาสายะ สัพพะสัทธู ปมฺจะติ | ๗ |
| ๑ โอม ไพสัพพะเทวคา สทา วัคขันทุ สวาทะ | |
| สวาทาย สวาทาย | ๗ |

พระคาถาสำหรับภิกษทั้ง ๘

- | | |
|----------------------------|------------------------|
| ๑ ปุพพะจําเน อะนัง นาสสะติ | อาคณเ อคคิ ทัยทักข |
| ทักขิณเ มรณญฺจะ | หริทฺธิเย โจรเมวจะ |
| ปัจฉิเม ณะเต นาริง | พายะพะเย สุตัง ลัพพักข |
| อุทฺตะเร สัพพะลาภัง | อิสานะเย วาเชปฺพิตัง ๗ |

ตำราอภิไทยโพธิบาทว์จบเท่านี้

ฮันนิมุน

ของ

มรกต



ฮันนิมุน แผลตามศัพท์ว่า “เคื่อนแรก
แห่งการวิวาห์” คือ แต่งงานแล้วก็ไปเสีย
จากบ้านสักเคื่อนหนึ่ง แต่ชาวเราชอบพูด
กันว่า “^๕ คิมนาผิงพระจันทร์” ฮันนิมุน
ความหมายซึ่งกว่า แคแต่จริงถ้าเธอ
ประพฤติการณ ของ การ ฮันนิมุน เช่น หลีก แล้ว
ข้าพเจ้าก็สมัครจะแปลว่า “หาโอกาส”
มากกว่า คือหมายถึงว่า เมื่อวิวาห์กัน
ใหม่ ๆ ก็ไม่อยากจะให้ ใครรบกวน หรือ
เกี่ยวของกับกิจการใด ๆ อันจะทำให้เสียโอ-
กาส จึงไปเสียจากบ้านเรียกว่า “ฮันนิมุน”
ก็คือไปหา ‘โอกาส’ นั้นเองมิใช่ฤ? แค
ถ้าจะมีคำถามว่า โอกาสอะไร? ก็ขอตอบ
ว่า ‘โอกาสวิวาห์’ นั้นสิ

เมื่อคุณพระน วิวาทักนางสาวแดง ใน
คืนวิวาห์ มีการเลี้ยงลูกกันอย่างเอิกเกริก มี
ญาติมิตรไปชุมนุมมาก เสรีการเลี้ยงก็มีการ
ละเล่นเล่นอย่างสนุกสนาน จนเวลา
เที่ยงคืนล่วงแล้ว ท่านผู้ใหญ่ซึ่งเป็นเจ้าภาพ

จัดการ ^๕ จึงได้ให้ยุติกการรื่นเริงด้วยวิธีให้
เครื่องสาย ขรรเสง เพลง สรรเสริญ พระขรรมี
ท่งนทำให้ที่ประชุมรู้สึกเสียดายอยู่มาก เพราะ
ยังสนุกไม่หาย แต่สำหรับคู่วิวาห์ของ ^๕ รุ สัก
ตรงกันข้ามเป็นขรรมมาก เพราะว่าโปรแกรมน
ต่อไปนั้นคู่วิวาห์จะได้ออกจากบ้าน ลงเรือ ไป
“ฮันนิมุน” โดยทันที

ต่อมาภายในชั่วโมงนั้น เสรีสังเสรี
ลาแล้ว คู่วิวาห์ก็พากันขึ้นรถเพื่อจะไปลงเรือ
ซึ่งจอดเตรียมอยู่ยังท่า เรือดำน้ำจะรอรับ
ให้ทราวยเสียด้วย เป็นเรือนครุชานาของ
พระนก็ออกทะเลกัน ๆ ใต้ ท้องเรือคอนท้าย
มีห้องเล็ก ๆ สำหรับทำครัว คอนกลางเป็น
ห้องขนาดใหญ่สำหรับอยู่และนอน มีห้องน้ำ
ห้องแต่งตัวพร้อมสรรพ คอนหัวเป็นห้อง
เครื่องยนตร และมีพนักพาดเป็นทลอท้ายข้าง
บน ฮันนิมุนคอนกลางลำมีพนักพาดสูงกว่า
คอนหัวและคอนท้าย เป็นที่นั่งเล่นนอนเล่นทั้ง
โต๊ะเก้าอี้โศกยา ^๕ มียันโศกยลงทั้งคอนหัวและ



พ. ศ. ๒๔๗๗

อินนิมน์

ตอนท้าย หลังกาชาภักด้วยลำไยซึ่งอาแปด
ออกได้ง่าย เวลาไม่ต้องการ เช่นเมื่อออก
ทะเล เรือนเย็นของท่านผู้ใหญ่ซึ่งกรุณาจัด
ให้ควัวหใช้ ไปยืนนันทอกเวลา คุณชนะ
กำหนดว่าจะไปยัง อยุธยา, อ่างทอง, สิงห์บุรี
และลพบุรี เทียบวาระไปสัก ๑๐ วัน หรือ
๒ อาทิตย์จึงจะกลับ

พอถึงท่าลงเรือเรียบร้อยแล้ว เรือก็ออก
เดินทางทันที คุณชนะกับภริยาต่างนั่งพักตากฟ้า
ช้านานก่อน เพื่อย่อยอากาศสดชื่นในยามที่
ให้คลายเหนื่อย ทั้งสองนั่งอยู่บนเก้าอี้เคียง
กัน แสงจันทร์แห่งศุกรย์ขึ้นกำลังฉายนวล
กระจ่าง คือนำซึ่งเป็นลูกตะลอมเกิดประกาย
แพรวพราวงาม พระพายและแสงจันทร์แจ่ม
กระจ่าง ประกอบด้วยอากาศสดชื่น ทำให้
หัวใจของควัวหชุ่มชื่น นึกถึงพิศุทธิการณ
ที่กำลังเป็นอยู่ นี่! นึกถึงพระจันทร์จริงแท้

“เย็นยิ่งในท้อง เหนือมากไหม?”

คุณชนะถามพลางขยับเก้าอี้เข้าใกล้อีก

“เอาอยู่ค่ะ แต่คุณชนะรู้สึกอึดอัด
แล้ว” แล้วยกมือสามี่

“พักเหมือนกัน นึกว่าเราเื่อออกเรือ
เร็วเกินไป แต่—พวกเพื่อน ๆ ช่างนิ่วแน
จริง”

“ก็ความเย็นครั้นเร็นั้นคะ ะว่าเขายังไง”

“พวกไหนก็ไม่สำคัญเท่า พวกเพื่อนเก่า
ร่วมโรงเรียน แก่ไม่ได้ทำความร่นเร็นเพื่อ
เรา แต่แกถือเอาเราเป็นเครื่องร่นเร็นของแก
มากกว่า”

“เป็นธรรมดา เพื่อนยังสนิทก็ยังไม่ทิ้ง
เกรงใจกัน คิดกันรู้สึกรว่าถูกข่มมากพอๆ”

“แต่ที่นั่นพวกมารมาแล้ว เราจะไม่ถูก
รบกวนอีกละ”

พลางคุณชนะก็เอียงตัวเข้าไปประชิด
ภรรยา ข่มมือหล่อนมากขึ้น อีกมือหนึ่งโอบ
ร่างกึ่งเข้ามาให้กระชับ เขามองดูหน้าภรรยา
ซึ่งแสงจันทร์ทำให้เปล่งปลั่ง หัวใจก็พอง
ออกจนคืบออก นึกถึงพระจันทร์กำลังเย่มเย
เยือกขวนในสระออกกลิ่นหอมลึกลับ ชะนะ
ค่อย ๆ ขึ้นหน้าเข้าไปเพื่อชนไชย พอยก
แห่่งสระเข้าสู่ประสาธ เขาก็ต้องสะดุ้งขึ้น
ทั้งตัว หัวใจหกล้มลงทันที ด้วยเสียงเพลง
มหาฤกษ์มหาไชยกังสนั่น ขึ้นมาจากห้อง ท้อง
เรือ แล้วเสียงซำกึกตามขบวนมาจนกลบเสียง
เครื่องดนตรี สองส่วเมียใหม่รีบ ไกลทันทีโดย
ไม่ต้องสงสัยสวน ว่านคือ พวกเพื่อนนักเรียน
เก่า—มารนั่นเอง

คุณชนะเ็น โผล่ขึ้นมาก่อน แล้วคุณชนะเริ่ม



มรกต

มิถุน

คุณชะวน คุณกระทุง — เพื่อนนักเรียนเก่าที่
 ความกันขึ้นมา ทางเครื่องกระทุง สขอคค
 มือมาก้วยทุกคน เขาวางหน้าเคาะเคาะ
 ส่วนคุณชะวนกับ คุณแฉลบ ภรรยาที่คงเคยอยู่
 เหมือนกัน คุณแฉลบเคยด้วยไม่รู้จะทำอย่างไร
 แต่คุณชะวนเคยเพราะโกรธเค็มที่

“เชิญคุณลงไปห้องหทัยสรีรย์ พวกผม
 จะอยู่บนกันเอง” คุณกระเนกล้าวเชิงเป็นผู้
 วิกการ

“ก็แกเลือกมาทำไมกันล่ะ” คุณชะวน
 หลุดออกไปด้วยโทโส

“อ้าว, ก็พวกเราบอกก่อนแล้วว่าทำ
 การกล่อมหอยให้คุณ เมื่อคุณ เขาเรือ เช่นขอ
 พวกเราก็คงมาในเรือด้วยนะสิ” คุณจะเริ่ม
 ทบย

“มันเขินมามะไม่ว่า” คุณชะวนยังคง
 โกรธ

“อ้าว, แล้วกันเพื่อนวิก พวกเราเช่นผู้
 กล่อมหอยต่างหาก ไม่คิดจะกระดกขวาง
 อย่างไกละเนนา” คุณชะวนขแรง

“นั่นสิ, เชิญเพื่อนและคุณแฉลบลงไป
 ห้องเด็ก ยี่ป่ระทุงแฉลบเลย พวกเราอยู่
 บนบนคนละส่วน หน้าที่ของใครอย่าง
 ก็ทำกันต่างทำ เวลาที่กักกันสมควรแล้ว

ไม่ควรระชกซ้ำ” คุณกระทุง เสริม

“ฉันเชิญให้พวก แก มากล่อม มาห้ฉัน
 เมื่อไรนะ” ชะวนยังคงไม่ท่าย

“อ้าว, ก็ตกลงกันก่อนแล้วมิใช่ฤ?”

กระเน ค้าน

“ฉันขอให้พวกแกไปเล่น ที่บ้าน ต่างหาก
 เล่า” ชะวนแย้ง

“ธรรมเนียม กล่อมหอย ก็หมายความว่า
 คนวิวาทวิวาทอยู่ไหน กันนักเป็นขอ”

จะเริ่ม อธิบาย

“นั่นสิ, แล้วจะเอาผิดเอาถูกกับใคร
 กันเล่า มันก็ไม่เห็นขี้อะไรกัน แฉลบไป
 เลี้ยข้างล่าง พวกฉันเล่นอยู่บนนี้กันเอง”
 ชะวนขแรง

“ก็แกระมากล่อม มาห้กัน อยู่ทำไมเล่า
 วนกักกันนาน คนก็ไม่ต้องการแล้ว” ชะวน
 กล่าว

“ก็ใครว่าแกต้องการพวกฉันล่ะ ฉันรู้ค
 แล้วซอั้น แต่แกระไม่ให้พวกเราเล่นสนุกกัน
 แล้วฉัน จะมานั่งห่างว เช่นแมว อยู่ใดฤ?”

กระทุงถาม

“เชิญพวกคุณสนุกกันเถะละละ ก็ฉันจะ
 ไล่พลอยสนุกด้วย” แฉลบนั่งฟังอยู่นานเห็น
 ทำอย่างนั้นจะไม่ดีกว่าปล่อยตามเปล่ง จัง



พ. ศ. ๒๔๗๗

ชั้นพิมพ์
๒

เลยละสมโร

ข้างล่างก็กว่า”

ชนะลุกขึ้นมือน้อย

“ฮะ, คุณมาแถวอยู่ด้วยทำไม คุณไปพักผ่อนเสียเถิด ก็กลัว” กระเนกล่าว

ลงไป

“ถูกละ ถ้าคุณอยู่พวกผมก็จะสนุกกัน ไม่เต็มทีด้วย คุณไปนอนเสียเถิดพวกผมจะกล่อม” จะเริ่มเสวิม

“นั่น—นั่น, ถูกละ หน้าที่ของใครก็ทำไปอย่างนั้น” กระทุง กระทุง

“ก็นายโรงเอกละ จะให้ช่วยร่วมวงด้วย” ชะชวนถามหมายถึงชนะ

ฮะ, ถึงขึ้นอีกคืนหนึ่ง แลลยสี่หน้า ยอกอขายเหนียม ส่วนชนะคงโกรธไม่หาย แต่อะไรจะเป็นอย่างไรข้าง สี่โมงก็เริ่มบรรเลงเครื่องสายขึ้นกลองเสียงต่าง ๆ ทั้งหมด

“อย่าเลย เค้าพวกเราจะท้องขึ้นไป ตาม ๆ กัน” กระทุงตอบ

เมื่อคุณชนะลงไปยังห้องห้องเรือ เห็น

“น้องลงไปข้างล่างเถะ พี่จะอยู่รบกวนกับพวกบ้านเอง” ชะเนกล่าว

กระเฝ้าเสื้อผ้าของพวกสี่โมง ก็รู้ ใต้ที่นอนนั้น

“คุณแลลย ผมขอให้คุณลงไปตามคำของชนะ และให้คุณพาชนะลงไปด้วยตามคำขอของผม” กระเนชอริ่ง

เขานึกแะทกลงกันไว้วางหน้าแล้ว และโดยการจกเตรียมของเพื่อนทั้งสี่นั้นทำให้การ

“ก็เราอยากมาร่วมสนุกกับคุณ” แลลย

การต่อไปได้ว่า เขาคงไม่เพียงมากล่อมให้อะไรเพราะกันนี้ คงจะตามกล่อมไปตลอดทาง

“พวกผมท้องปฏิสระ ด้วยพฤกษภาพของเราชนะจะร่วมวงกันไม่ได้” จะเริ่มตอบ

ก็เกี่ยว คุณชนะก็น้อยใจในพิธีอันนิยมของคน

“ฮะ, ทำไมคะ”

คน ก็ยว่า “โอภาส” คงจะหาไม้ไผ่ทั้งประสังค์เสียแล้ว

“ก็เพราะว่า ถ้าพวกผมยอมเช่นนั้น ก็จะได้จรรยาที่ทำมาปให้แก่ผู้หญิง” ชะชวนโต้แย้ง

ความคึกคึกทั้งใจ ว่า ะหยุด พักนอน ที่จังหวัดกันทวยรี หรือปทุมธานี แะกับกันเห็น

“อย่ายุ่งกับเขาเลยน้อง ไปเถะ ไป

ว่าแม้จะหยุดก็ยังไม่ได้นอน คุณชนะจึงตกลงใจใหม่ว่า แล่นเกล็ดไปเกล็ด ไปหยุด

เธอชอุชาก็เกี่ยว แล้วยังส่งพวกเรือให้หาย

ความประสังค์



ขณะที่คุณชนะคำรีและจักรวรรดิอยู่ในห้อง
เสียงเครื่องสายข้างบนก็บรรเลงอยู่เรื่อย
แต่ทรงกระเจกหน้าต่าง ซึ่งเป็นวงกลม ๆ
ชนะก็หน้าต่างเร็วเกินทะเล้น ประเคี้ยว ๆ
ก็เห็นหน้าคนน้อยแว็บ พอคุณชนะมองไปสย
หน้านั้นก็หายวูบไป แต่ไม่ช้าก็เปลี่ยนหน้ามา
อีก คุณชนะผลึกเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว และ
ชักเท้าให้ภรรยานอน นัยแต่ลงมา ผิวเมียบ
ยังมีอาภรณ์ปกคลุมากัน เพราะต่างระวัง
กลัวภัยวิบัติว่ามารกำลังผจญอยู่รอบข้าง

“น้องนอนหลับเสียให้สบายเถิด” คุณ
ชนะเพ่งพูกกับภรรยานอนที่นอนเตี้ย
“ก็คุณพี่เล่า ไม่นอนหรือคะ”
“นอนอะไรได้ อ้ายพวกซำคานมันไต่
อยู่รอบเรือ”

“แล้วพวกคนเขาไม่รู้จักนอนกัน”
“นอนเสียมีนระสันทักไหนละ พวกผี
มันไม่นอนกันตลอดเวลากลางคืน”

“งั้น น้องก็ไม่นอนนอน ไหน ๆ เขาก็
หวงสนกันแล้ว เราควรสนกกับเขาเสีย
ด้วย”

“สนก็ยังกัน”
“ก็มิใช่นอน, ขึ้นไปละสมวงกับเขา”
“เขาไม่ยอมออก กังเขายอกกันตั้งแต่แล้ว

แต่พี่ขึ้นไปอยู่กับเขา”

“นั่น ๆ ก็สนุก เห็นใจว่าเพื่อนผู้ชาย
ข้างเล่นกันแก่นจริง ๆ แทนที่ออกก็ออก
จะหายคายร้ายกาจอยู่”

“มันร้ายกาจเสียยิ่งกว่าอะไร พี่สะก
ใจได้ ก็เพราะเจ้าสสมิงมันไม่สู้จะเต็มซัง เต็ม
เต็มสักหน่อย”

เสียงเครื่องสายหยุด แต่ท่วงกระหมิ
หน้าคนอยู่สลอน พอสองผิวเมียบมองไปสย
หน้าเหล่านั้นก็หายวูบไป แล้วเครื่องสายก็
บรรเลงขึ้นอีก ผิวเมียบมองคากัน

“นอนเสียเถื่อนน้อง พี่ขึ้นไปกำกับพวก
นั้น ไม่ให้มันมาควั่นน้องอีก”

คุณชนะบอกรับราช ซึ่งเจ้าหล่อนมอง
ดูเขากว้างสายตาอันละห้อยเชิงสงสาร “ฮัน
นิมน” นำฝั่งพระจันทร์, ปรากฏขึ้นในเจดลิก
ของคุณชนะอีก เขายืนก้มลิ้มหายใจ นึก
—นึกและคิด เหลียวดูไปตามวงกระเจก เห็น
สกลไธเนนปกติ ไม่มีหน้าผิหน้ามาร อย่าง
รวดเร็วเขาก็ดม ฐภรรยาแรงเต็มรัก แล้ว
ก็ขึ้นขึ้นไต่ไป ทั้งให้ภรรยาทักใจอุ่นใจอยู่คน
เคี้ยว แล้วหล่อนก็ทอดกตเวล้นอน ด้วย
หัวใจอันครุ่นคิดอยู่ขื่นขื่น——

“อ้าว, ขึ้นมาทำไมละเพื่อน?” กระเน



พ. ศ. ๒๔๗๗

อินนิมุน
ป

ถามเมื่อเห็นคุณชนะโผล่ขึ้นไป

“ขึ้นมากลางความขำของพวกแก่นะสิ”

“แล้วกัน คนขำจะมาทำเพลงให้แกฟัง
ไรวี” จะเริ่มกล่าว

“อ้ายที่แกทำเพลง อย่างไม่รู้กาลเทศะ
นั่นแหละ คืออาการของความขำละ”

“อ้อ, เราจะเป็นขำก็เพราะทำเพลงเหลว
ๆ เป็นเหตุให้เขาขำเองนั่นแหละ งั้นพวก
เราทั้งหลายก็เลยขำกัน”

“แล้วกัน ขำกันต่อไป”

“สมพาสพมพกทงมทละตน,
ไม่มีคนไหนแต่ละลอกกระดกควา,
ประสาบทองคันทงทองพวยวาว,
พอออกอ่าวก็พอหมดลงไป,
เสียงขำกึ่งควินขันทำให้ชนะยิ่งคุณจัก

“นี่, พวกแก่นะ แม้ ไม่เกรงใจฉันก็จริง
เห็นแก่ผู้หญิงเขายังดี—” ชนะกล่าวว่า
“ไม่ทันหมดความก็ถูก คนเน สอ

“ฉันเห็นแกแกล้งและทั้งเห็นแก่ผู้หญิง ด้วย
นะสิ ฉันจึงไปทูลลาจากตามมาประโคมแก”

“แกจะมาประโคมอะไรฉัน ะต้อง ถาม
ประโคมทำไม?”

“ก็เพื่อสรวลมคล” จะเริ่มตอบ

“ฉันเห็นมันเขินอายมคลมากกว่า” ชนะ

“โอ, แกไม่หนักขึ้น ใครบ้างที่ใคร
ประโคมเวลาอนเช่นแก” จะชวนเลว

“ก็เลย ๆ ขอลิน ขี้เสภา ออกไปท่ง
เถอะ” แต่ไม่ทันที่คุกระทุ้งจะขึ้น ชนะ

“ถ้าแกขึ้น ขี้เสภา ลามก เช่นเมื่อก่อน
ฉันเขินอายแกล้งนาคก็เลย”

“อ้อ, แกไม่รู้จักรวดคึก มันกลอน
ของท่านเงินคดวิโรจนาเถยนะ”

“ของใคร ๆ ก็ช่างเถอะ แต่ฉันไม่อยาก
ฟัง”

“เฮ, นี่แกจะไม่หยุดให้คนเรอ ก็พัก
ผ่อนทูลขึ้นอนบ้างหรือ?” คนเนเยลขึ้นเรื่อง

“ฉันตกตลกกันแล้ว ะเล่นเทลิกไปจน
ถึงอูยอขำก็เลย” ชนะตอบ

“อ้อ, แกประสังคัระเล่นเรื่อนอน เอะ,
ก็แปลกก็” จะเริ่ม กล่าวขึ้น

“ใครขอกก็แกว่าฉันนะอน?” ชนะ

“อ้าว, นี่แกจะไม่นอนคอดรี?” จะชวน



มรดก

มิดิน

ขึ้น

“ก็เมื่อพวกแกมา เช่นตัวนิวแซน อย่างนี้ แล้วฉันจะนอนอย่างไรได้ละ?”

“อ้าว, แกก็นอนในห้อง กับเมีย แกนะสิ พวกฉันไม่ลงไปยุ่งข้ามคอกนะ” กระตู่กล่าว

“นอนหรือไม่นอนข้างฉันละเธอ พวกแก ไม่ต้องมาห่วงมายุ่งกับขอกอก แกะสนุกสนานกันอย่างไรก็ตามใจแกเถิด”

“งั้นพวกเราทุกคนจะสาธยายกันเสียที มินิวแซนเขา” กระตู่บอกคณะ

“ฮะ, แล้วจะนั่งห่าวงอยู่เฉย ๆ ไปได้หรือ เมื่อไม่มีอะไรเล่น” เธอเริ่มค้าน

“ก็ระมาน้อยทำไมล่ะ ชะนะเขาไม่นอน พวกเราก็นอนเสียดีกว่า” ชะนะบอกความเห็น

“อ๊วยกนิ้วด้วย พวกเรานอนให้หลับเสียเถิด ชะนะเขาจะไต่หมักห้วงกึงวล” กระตู่เสริม

ท่าเงยเครื่อง คนครี แอวไว ไม่ให้กระเถิกแล้วสัสมีงก้นอนก้นดทรงนั้น ด้วยอาการอย่างง่ายคาย ไม่ต้อมังเครื่องอุปการะและพิธีครองอย่างใด

ชะนะ นั่งพิงพระนัถกกรงเรือ ห้อยเท้าเหยียบบันไดทึบลง เสียงท่า่ง เสียงสังก

คง มี แค เสียง เครื่อง ยนตร์ ครวง กระหมอบ

๑๐ นาที ๑๕-๒๐ นาทีผ่านไป ชะนะเหลียวตากพวงสัสมีง นอนสนิทงก้นคาย ช่าง

หล้งง่ายหล้งคายเสียจริง ๆ น้แหละคนที่ชอบแก้สนุก ไม่ต้อมังคิดถึงทุกข์ ย่อมเย็นสุขได้

เช่นนั้น ก็ถึงง่ายนอนถึงง่าย เสียแต่มีนวังควานโลกเสียจริง ๆ ชะนะเออมีมือยักสวชคัยไฟ

คงเหลือแต่ความสว่างจากฟ้าฉายเข้ามาในเรือ ลมก็พัดมาฉิว ๆ พอเย็นสบาย พึงควร

เขาคับพระนัถ เหลือความงอกพารัฐสุกชุ่มขึ้นหัวใจ ลมความโทโสลงได้ เสียงน้ำกระเซ็น

ซาเมื่อกระทยเรือพังกเพราะกว่าคนครี ชะนะทำใจเย็นสมาธิจนเกือบระมอยหลับ ก็ไต่ขึ้น

เสียงกระซิก ๆ ดังขึ้นมาจากห้องท้องเรือ เสียงเหมือนคนร้องไห้ เขานั่งถึงภรรยาไต่หนัก

หล่อนคงคอยเขา หล่อนคงโถมันตีเสียใจ หล่อนคงโกรธแค้นจ้องร้องไห้ เป็นความผิด

ของเขาจริง ๆ ที่ทิ้งหล่อนไว้ โดยเข้าใจเสียว่าคงหล้งคายแล้ว โอ้อ๊ย, ใครยังจะไม่มี

โถมันตี คืนแรกแห่งการวิวาท เวลาแรกแห่งสนธิมน ก็ต้อมังมาเช่นเช่นนี้ อย่างว่าแต่

ผู้หญิงเลย ถึงผู้ชายก็เถอะ— มีนเย็นภาวที่สูกแสนระทนทานได้มิใช่ฤา? ชะนะพรวก

พรวกลุกขึ้น เพื่อลง ไป ประคอง ปล่อย ภรรยา



พ. ศ. ๒๔๗๗

อินนิมุน

แต่พอเขายกขาเรกัว เสียงโฮ, เสียงกระแอม, เสียงละเมอ ก็ดังขึ้นทันที ชะนะเลยต้องชะงักนั่งลงตามเค็มอีก โทษะเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เขาคิดริ้วพั้งว่าไม่ควรจะทำหน้าข้างกับเพื่อนเช่นนั้น เขาควรจะไปอุกรรยา ควรจะลงไปในนอนไคตามสหาย แต่นั่นแหละมันเป็นการเขี่ยประตูให้พวกมารเข้าไคกว้างขึ้นอีก อ้ายลั้งที่ระปรากฎคามระกทหน้ากว้าง และเสียงต่าง ๆ จะเข้าหูเข้าคากรรยาเขา ทำให้หลอนเกิดเกือกรอนขงขณ ฉะนั้น ชะนะจึงสะกดใจและออกใจนั่งเฉยอยู่ไม่กล้าลงไป เงียบหึ่งเสียงสะท้อนเห็นเฉยไป เขาก็จังเสียงนำที่ซำกระเซ็น และปล่อยใจให้คิดฟุ้งไป ในที่สุดก็นั่งฟังพระนักหลับอยู่คนเดียว

◎ ◎ ◎

ทอຍุชยาเวธ อินนิมุนไค่อกทหน้าแพ คุณละมาและคุณคะนกรรยา ค่ายลหวัธ คุณละมา เป็นเพื่อนนักเรียนเก่ากับพวกที่มากทุกคนเหมือนกัน เจ้าของบ้านมีความยินดีมากที่เพื่อนเก่ามาพักกับตน ทั้งสัวทั้งเมียบกลักรอจัดการรับรองอย่างแข็งขัน และภายในอีกใจแรกพวกสัสมิง ก็แอบ แลลงเรือก ที่เขิน มาให้คุณละมาทราบโดยตลอด คุณละมารู้ความประสงค์ของคุณชะนะในเรื่อง อินนิมุน อยู่ก่อน

แล้ว แต่ไม่รู้ว่ากำหนดเท่านั้น จึงเพียงแต่คอยอยู่

“ท่าเมือคนจะนอนไม่ค่อยหลับละมิงชะนะ จึงพูดาโหลลักอยู่” คุณละมา ทักเมืออยู่

ละเพราะพวกผู้ซาย
“เป็นธรรมมา ข้าวใหม่ปลามัน” สมิ้ง
หนึ่งกล่าว

ชะนะมองคุณหน้าเพื่อนด้วยสัทธานคังขอก
อาการโทษะ แต่ไม่พูดว่าอะไร

“เฮ้, พวก แกก็คุพลอยตาคลักโหลไป
ด้วยกันทุกคน” ละมากล่าวต่อ

“มันต้องพลอยไปกับเขาด้วยเป็นธรรมมา
เพราะใครเล่าจะนอนหลับไค” อีกสมิ้งหนึ่ง
กล่าวแล้วก็หัวเราะกันขึ้น คุณละมาไม่ไคร่วม
สนกกับเขาเมือคนนั้น ขยาคสนกให้มากด้วย
จึงหัวเราะกึ่งทนอย

“นั่นแกก็เขินพวกมารเหมือนกันรี กันไม่
นักเลยว่าชาวกรุงศรีอยุธยาจะพลอยไปด้วย”
ชะนะกล่าวหน้ากาขงขิง

“เฮ้, ชะนะ นึกนุกโดยซ้อ ๆนะเพื่อน”
ละมาแก้ตัว

“ชะนะ เขากำลังจะบ้าเพ็ดุทะให้สำเร็จ
แต่เพราะมันยังไม่สำเร็จ เขาจึงเห็นใคร ๆ
เป็นมารไปหมด” สมิ้งหนึ่งกล่าวซึ่งทำให้



มรดก

มิถุน

ชานจีนอีก

“อะไร? กลางวันแสด ๆ” ชะวน

“แต่ชะวนเป็นคนอกตม พระพุทธองค์
ยังต้องทรงพระมานคง ๖-๗ ปี จึงสบาย
นฤพาน นชะวนเพิ่งเริ่มพระมานเพียงคนเคียว
เท่านั้น คงจะอุทิศหาเอาชะวนมารไถ่แน่ ๆ”
อีกสิ่งหนึ่งที่จะทิ้ง

ที่จะ

“นั่นแหละ เป็น โอกาส สำเร็จ ใ้้ง่าย”

ที่จะ เสริม

“พวกฉันรัก - ฉะนั้นทำอะไรของฉันทัน
ก็ไม่เกี่ยวข้องกันแล้วเลย ทำไมพวกเราจะต้อง
ผูกโยกเสมอ” ชะวนกล่าวอย่างโง่เขลา ซึ่ง
เจ้าของบ้านเห็นทำไม่ก็จึงไต่ถาม

คุณพระนาสิ่งเกิดสัหน้าชะวนไม่คอยก็ จึง
เปลี่ยนเรื่องเพื่อกลบเกลื่อนเสีย

“อย่าเอาเป็นอารมณ์เลยชะวน วิธิดา

“กาลเวลาซึ่งอยู่ในฤกษ์มงคล เราอย่า
ผูกเรื่องชักจูงกันเสียเพื่อน ว่าแต่กินข้าว
เช้าแล้ว เราไปเที่ยวสวนกันเถิด”

ชะวนก็พูดมารักก็ทำความสงบ ชันก็ เข้า

สัสมีงว๊วพร้อมกันโดยยินดี

ไว้ กินข้าวแล้วฉันขอให้เทพีผ่อนให้สบาย

“ไปเที่ยวสวนกันเถิด ชะวน” ละมา

ฉันรับหน้าที่สำคัญกับพวกฉันเอง แต่ว่าก่อนย้าย

กล่าวเป็นตะเพาะ เพราะเห็นชานจีนอยู่

เราต้องพากันไปเที่ยว โดยเรือของกันและ

“กันก็ขอตัวไม่ไปกับเถิด” ชะวน

พากันไปทั้งหมด ฉะนั้นเขาเมียไปด้วย เพื่อ

ตอบ

ให้ผู้หญิงได้สนุกกันเคยกัน”

“อ้าว, ทำไมเล่า?”

เหตุการณ์จึงส่งมาถึงที่ตอนหนึ่ง

“กันก็ขอการพักผ่อน”

ก่อนย้าย เรือ ชันฉัน ก็พา คณะ เพื่อนเก่า

“อ้อ, ชะวน เขาจะชานจีน” กระเน

เที่ยวไปรอบเกาะ และนมัสการพระตามวัด

พูด

สำคัญต่าง ๆ คุโรราตสถานและพิพิธภัณฑ์

“นั่นละ เพราะเมื่อคืนถูกมารมันทอนจน

ทั่วทั้งวันทั้งคืน ทอนความสับสนพินิจภาพใน

ไม่ได้นอนเลย”

ระวางมิตรเป็นไปในทางดี ไม่มีเรื่องอันเป็น

“อ้อ, เขาพยายามจะฆ่าเพื่อกษัตริย์”

อัปมงคล ค้างสนทนารื่นเรึงทั้งหญิงชาย

จะเริ่ม กล่าว

จนเวลาค่ำจึงได้กลับถึงที่พัก

เจ้าของบ้านได้จัดการเลี้ยงเป็นพิธีกลายๆ



พ. ศ. ๒๔๗๗

อันนิมิต
๒

พร้อมด้วยแขกนอก ๕-๕ คน มีการดื่ม
ชวยชัยให้พร เป็นการ สมา นมิตรภาพ อย่างที่
คุณแผลยู้เป็นแขกกับคุณกระนุเจ้าของบ้าน ก็
ยังเกิดความคุ้นเคยสนิทสนมกัน เช่นเดียวกับ
สามีของเธอสันทกัน เมื่อเสร็จการเลี้ยงแล้ว
คุณเส่มมิ่ง ก็ไม่ลืมที่จะเล่น คนตรี เพิ่ม ความ
เอิกเกริกอีก ประจวบกับคุณกระนุก็เข้านั่งร้อง
มีชื่อในอยุธยาคนหนึ่ง เธอเต็มใจจะสมวงด้วย
การเล่นคนตรีจึงมีรสชอกมาก ทุกคนต่าง
รื่นเริงชาน ใครอยากสนุกก็เข้างวง
เล่นกันว่า ใครเหนื่อยก็พัก ข้างที่คุย ข้าง
ก็ลงเหยียบขาว เข็มไขในห้องโถงของแพ

เวลาเที่ยงคืนล่วงแล้วขึ้นสู่วินใหม่ แยก
ที่มาต่างพากันกลับหมด เหลือแต่คุณกระนุ
เก่า แต่คนตรีก็ยังไม่วาง ชะนะนอนเหยียก
ขาวอยู่ทางหนึ่ง แผลยู้กับคุณเฮกเซนกคุย
กันอยู่ทางหนึ่ง ชะนะกำลังคิดว่า นัพวก
สี่มิ่งจะกลับกรุงเทพฯ เมื่อไร? เขาคงกลับ
กันพรุ่งนี้ คงไม่อยู่เป็นมารคตลอดไปแน่นอน!
เมื่อเขากลับแล้วคนที่จะเป็น อิสสระ มี เสรีภาพ
โดยบริบูรณ์ ก็ใคร่คำนึงท้อชยาข้อไปอีก
คนหนึ่ง แล้วจึงจะเดินทางต่อไป

“นั่น, คุณนอนยังงั้น?” เสียงละม
ลามขึ้น ทำให้ชะนะตกใจด้วยกำลังคิดเพลน

“เอายังละนะ” ละมากล่าวต่อ
“ยกให้ชะนะ นอนในเรือแต่ลำพัง พวกเรา
สี่คนขึ้นมานอนในแพ”

“ฮะ, แะจะให้ ชะนะ นอนในเรือคนเดียว
ไฉ่ๆ? ก็คุณแผลยู้ละ” ละม กลาม
“เฮ้ย, ถิ่นนอนในเรือนี่สิ เว้นแต่พวก
แะขึ้นมานอนบนเรือนอนกันหมดละ ฉัน
ก็นอนด้วย สนุกก็” ละมากล่าวทอ

“เฮอ, ฉันหายใจโล่งแทนชะนะ” จะเริ่ม
พูด คนอื่นพากันขมิ้ม แต่ชะนะก็อินซวย

“เอ, ฉันไม่ชอบนอนในแพเลย มัน
อึดอัดไม่ไหว ขอฉันนอนบนคากฟ้าเรือด้วย
ละนะ จะไม่รบกวนใครอย่างไรเลย” ชะนะ
ร้องขอ

“จริงเทียว ฉันก็ท้องขอร้องเช่นเดียวกับ
กัน” ละม รุ เสริม

“มันจะอึดอัด ยังไง ฝ่าออกไปร้องอย่างนี้
งั้นคนอื่นเขาจะนอนกันไ้หรือ” ละมอาธิบาย
“จริงนะ ถึงไม่อึดอัด แต่เมื่อไม่เคย มัน
ก็คงอึดอัดอยู่ข้าง” ละม เสริม

“ฉันจะทำการไม่ให้อึดอัด และอึดอัด เบื่
ๆ เหย็ดหน้าแพไว้อย่างนี้ ไม่ค่อยขี้เลย” ละม
แก้ไข

“แหม, ฉันทว่าจริง ยิ่งจะนอนไม่หลับ



มรกต

มิถุน

ใหญ่” จะเริ่ม เขายัง

แล้วเขาเมียเขามาอนคัย”

จะเริ่ม ตัง

“ทำไมเล่า กลัวอันตราย?” ละครมาถาม

ขัญหาอีก

“ไม่ใช่ ฉันขี้ละเมอด้วย กลัวจะละเมอลงนำไป”

“ใครบอกว่าจะเขา เมีย กัน มาอนคัย
แก?”

“ยะ พวกมันเทศต่าง ๆ ขึ้นพวกแก
ทั้งสี่ลงไปนอนในเรือ ให้ชนะขึ้นมานอนบน
นั้น” ละครเปลี่ยนใหม่

“ฮ้าว, แกยกมืออีก”

“นั่นหมายความว่า เมื่อให้ชนะนอนในห้อง
กันต่างหาก”

“แล้วเมียเขาละ?” ชะชวน กระซิบถาม

“ขึ้นแกเลยไม่นอนคัยเรา?” ชะชวน

“วะ บ้าจริง เขาก็นอนคัยกับ
นะสิ”

ถามอีก

“อ้อ พวกกับพวกนี้ยากจริง ฟังใหม่นะ
ขึ้นคักลงกันไว้ ให้ชนะคุมแกลบนอนในเรือ
เมียกันนอนในห้อง เราทำคณอนคัยงั้น”

“แเกาะให้เขานอนที่ไหน?” กระทุงถาม
ยัง

“เข้าใจ ๆ”

“ให้เขานอนในห้องฉัน แล้วฉันจะนอน
นั่น”

“เขาเป็นคักลงนะ” ละคร คาคักขึ้น

“ก็เมียแกลละ?” ชะชวน กระซิบถามอีก

“ถามชนะเขาคัก” กระทุง ทอย

“ว่า ขัญหามันมากจริง เขาก็นอนคัย
กันนะซี”

“ยังไร ชะนะ ได้ยินแล้วมิใช่ๆ?”

“คุณ แกลบ คง ไม่นอนใน ห้อง แก คอก
ขุกขี้—” จะเริ่ม กล่าวไม่ทันจบ

“ก็นึกว่าเขาจะไม่นอนคัยเสียอีก”

“และอีกอีก” ละคร สอ “พวกเรา
อย่าชักข้อเลย ปล่อยเจ้าของบ้านเขาจัดการ
ก็แล้ว เราอนกันคัยงั้นแหละ ให้ชนะกับ
คุณแกลบนอนในเรือ”

“ก็เหมือนกัน เมื่อกลางวันเขาอนอ้ม
พอแล้ว อยู่รุ่งกันอีกคักก็” สัมมิง รัยรอง

“ไม่ได้ ๆ แเกาะมาทำความเคียดกร้อน
ให้ฉันคัย บ้ายฉัน, ชาวอยุธยาต้องนอน
กันทุกคืน”

“จะนอนกันยังไร? ละครมานอนคัยเรา ถาม แล้วพวกเพื่อนก็ฮากัน

“ยะ ชะไรวันสักคืนไม่ได้เที่ยว?” ละคร



พ. ศ. ๒๔๗๓

อันนิมิต
ป

“อะไร?” ฉะมาง

“ว่า— เว้นอนสักคืนไม่ได้ก็ใช่ว่า?”

“อ้อ, เมื่อจำเ็นสัเพื่อน หลายคืน
ก็ได้”

สัสมีงซาซนออก

“บ๊ยะ ที่ ๒ แล้ว ลาโรงกันทีเถอะ ทำ
โทษแก่พวกผู้หญิงเกินไป พรุ่งนี้ยังจะเที่ยว
สนุกกันอีก”

ฉะมา บังการให้ภรรยาที่นอน เชิญ
คุณแคลงและชนะลงเรือ สัสมีงหลีกออกไป
นั่งที่ชานแห่งเรือ อันนิมิต รอคอยอยู่

ชนะอยู่ในห้องเรือ แลเห็นพวกชนแพไ้
ทางช่องกระบอก ฐิตันทิวาฉาเข้านอยู่ช้า
เหตุการณจะเกิดขึ้นอย่างไร ครั้นจะยกม้าน
ยังเสีย หรือ ภัยไฟก็ทำ ภัยจะยู่ให้ เหตุ การณ
เกิดเร็วขึ้น เขารับผลึกเครื่องแต่งตัวเสร็จ
เข้าไปบอกภรรยาว่า “ภัยไฟนอนเสียเด็ก”
แล้วเขาก็ขึ้นไปอยู่บนคาคำฟ้าเรือ

สัสมีงหันกลับเข้าไปในแพอีก แต่ประคอง
คงเบี่ยงโล่งตลอด จากทันนอนของเขาถึงเรือ
ประมาณ ๓ วา ฉะนั้นต่างก็เห็นกันฉันท

สัสมีงทอดลงบนทะเล่นคนครว้ตัวไปอีก แต่
เจ้าของบ้านไม่ยอมเข็นอันซาค บอกว่าฉาขึ้น
เล่น ไม่กัสนอชู้ก็โยมคงมาเยี่ยมแน่ สัสเกลอ

เลขชยาท แต่กัขอให้นอนคุยกันไปก่อน

เจ้าของบ้านจะคุยไฟ สัสเกลอก็ไม่ยอม
บอกว่ามีกัๆนอนไม่หลับ เขาอยู่บ้านตามไฟ
นอนทุกคืน เจ้าของบ้านก็ถ้อยยอม แล้วกั
คุยกัน ทิวร่ค่อถะซิกกันอย่างสนุกสนาน

“อ้าว, นั่นชนะยังไม่นอนคอกหรือ ชัน
มานั่งเจ้าอยู่ทำไมล่ะ?” ฉะมา ร้องถาม

“ตากลมให้เย็นหน่อย” ชนะ คอย

“บ๊ยะ, เห็นลงไปในห้องเรือประเคียวเคียว
ก็ร้อนแล้ว?” คนแพหัวเราะถาม

“ไฟ ชันลงเร็วมันยิ่งร้อนมาก” จะเริ่ม
หัวเราะอย่าง

“ก็มันทั้งอู้อู้อ และอีกคณนา” จะชวน
เสริม

“ทนเอาหน่อยสิเพื่อน แล้วมันก็เย็นเอง
นะแหละ” กุทะง กล่าวได้ช้า

“หยุดกันทีเถอะไว้อย่า ไม่ไ้การ เสีย
พวกแกมันไม่เพราะกว่าคนครว้คอก ชันไม่
สงขปาก อาจ จะมาพร้อมกัน ทั้ง ชันแสม และ
โยม” ฉะมา ชู

“บ๊ยะ, ชาวอู้อยู่บ้าน ช่างไม่ให้อิสสร-
ภาพ เสรีภาพ กันเลยนี่” สัมมิตน์กล่าว

“ก็แก ทำไมไม่ให้อิสสรภาพ กัเขา ยัง
กัคกันบ้านมันเนิ่นเนิ่นเวลาที่ทองหลัสนอน



มรดก

มิดูม

กันต่างหาก”

“อ้อ, ชาวอยุธยาช่างชอบนอนเสีย
จริง ๆ”

“เขาไม่ชอบมากไปกว่าพวกแขกอก แต่
เขาชอบนอนเป็นเวลา กินและทำงานเป็น
เวลา”

“เฮ, ชาวอยุธยาเขาชอบนอนกันเวลา
ไหนนะ?” คเนนถาม

“ก็เวลานะซี”

“อ้อ, ฝึกกันกัน กันชอบดึกกว่าวัน
ใกล้ ๆ รุ่ง พอเช้าก็ล้างหน้าและนอนสบาย”
เธเริ่มกล่าว.

“เฮ้, ถ้าเธอนอนกันจริง ๆ แล้ว กันก็
ชอบนอนหัวค่ำมากกว่านอนไหนหมด” ขะชวน
พูด

“เพราะอะไร?” คเนนถาม

“อ้าว, พอตื่นจากนอนรู้สึกหัว ก็ยังมี
โอกาสหาข้าวต้มกินได้”

“อ้อ, ไม่เห็นด้วย อ้อชอบนอนกลางวัน
มากกว่าเวลาไหน ๆ หมด มันสบายก็ไม่ต้อง
ลุกไฟ” กระทุง เอ่ยขึ้น

“เฮ้, นอนปุ๊บทำอะไรกันไว้ย หนวอกหู
ทำให้กันนอนไม่หลับด้วย เลิก ๆ ขอให้
บุคคิกันที่หาไม้กระโถเห็นฤทธิชาวอยุธยา”

ละมา ยังกับ

พวก สี่สิ่ง มอญ ชะนะ ทั้งทั้งว่าอยู่ คน
เกือบแล้วก็ซบซิบกัน เสียงซากครืนชนอีก

ละมาลุกขึ้นเงยหน้ามองแทนคทา “เฮ้ย
บอกว่าหยุด นอนกันเสียที เกือบอีฟาคทุก
คน”

“นอน — นอน — นอน” สี่สิ่ง ยอม
แล้วก็พักนั่งลงนอน ———

เสียงเจี๊ยบไปพักใหญ่ ชะนะ ซึ่งนั่งเบ่งกู่
พักอยู่นั้น ก็ค่อย ๆ หันเข้าเล็งมาทางแพ
โหล่นกันว่าคงนอนหลับกันหมดแล้ว แต่ที่โหล

โหล่น นายกระทุงคงนั่งหัวเหม่ออยู่อีกคนหนึ่ง
พอเห็นชะนะหันไป เขาก็หลบสายตาไปทางอื่น
ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ ชะนะยังไม่เข้าใจคิดว่าเขานั่ง
ถ่างตาอยู่ทำไม นึกเสียว่าเขาคงนอนไม่หลับ
หรือไม่วางใจงัดลุกขึ้นหนึ่งโดยรีว่าควาย

ชะนะหันไปเบ่งกู่พักอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งไม่มี
อะไรทำก็ว่านั่น พลังคิดว่าพึ่งเหตุการณ์

ไปในใจ ความแค้นเพื่อน ความสงสาร
ภรรยา ความไม่สมหมายของตนเอง รุม
ร้อนอยู่ในสมองจนมันคั่งระ เขาถึงถึงการ
แข่งงานการฮันนิมนของกันอื่น ซึ่งเชื่อแน่ว่า
เป็นโอกาสที่ชุ่มชื้นหวานฉ่ำ น้ำทิพย์สวรรค์ก็
คงไม่ปาน แต่ส่วนของเขาสี มันช่างขมขื่น



พ. ศ. ๒๕๔๗

อันนิมิต

เสียริง ๆ นั้นเคราะห์กรรมอย่างไ้จึงมา
ถูกมารประณัยกัน ความจริงเขาไม่ควรจะ
มานั้นทุกข์ที่มานั้นเช่นนี้เลย เขาย่อมมี
อิสสระและเสรีอยู่ด้วย โอภาสเป็นของเขา
แท้ ๆ แม้โอกาสนั้นจะไม่ว่างจากอุปสรรค
ที่เกี่ยว แต่การณพรคนนั้นย่อมเป็นธรรมภา
ของมนุษย์ที่ถูกอุปทานม เขาไม่ควรจะอียาย
เขาควรจะไปนอนกับภรรยาของเขาได้ซึ่งจะ
ไม่เป็น ความผิดร้าย เสียหาย ประการใด เลย
แท้—ขณะเป็นคนก่อนหน้าจะอยู่สักหน่อย
และคิดไปว่าเมื่อเขาทำเขาแท้ใจ ก็จะเป็น
ขณะนั้นให้ เกิดความ อียายแก่ ภรรยาไม่น้อย
ที่เกี่ยว ดังนั้น ขณะจึงทนนั้นเป็นความเป็นการ
ทรมานตนเองอยู่ต่อไป

เวลาล่วงไปอยู่สักหนึ่งชั่วโมง ขณะ
ค่อย ๆ เหลียวไปยังแฟล็ก ที่นายกระทุงลง
นอนแล้ว แต่กลับมีนายชยวนลุกขึ้นนั่งแทน
กันอยู่ ขณะนั้นกิริยาที่มันมีแผ่ลามกันเสีย
แล้ว มันช่วยกันพยายามกัดขวางเขาจน
ตลอดไปแน่ โอ้, มาร — มาร นั้นมันเพื่อน
เราเล่าเรื่อนแท้ที่เกี่ยว การกระทำเช่นนั้นเป็น
การเกินสนก ผิดวิสัยการล้อเล่นกัน มัน
เกทนาขัดขวางตรง ๆ ที่เกี่ยว นั้นมันประสงค
ผลอันใดหนอ?

ขณะที่ต้องหยุดคิดและทำใจสงบจึงหยุด
ด้วยมีเสียงแสดกความ อึกอึก อึกอึกขึ้นมาจาก
ห้องห้องเรือ สังกะไดว่าเห็นอาการ กระสับ
กระส่าย เกิดกร้อนรำคาญใจ เสียงพลิกไป
พลิกมา และฟากแซนฟากซากังย้วย ๆ
ของคนทำนอนไม่หลับ ที่สุดก็มีความงอนใจ
ใหญ่ ขณะใจหาย คิดถึงภรรยา รู้สึกสงสาร
และเสียใจ เพราะความเกิดกร้อนหมกซุซ
ของหล่อน ก็เขาเองเป็นต้นเหตุ จะทนอยู่
ไม่ไหวแล้ว มันจะเกิดอียายชายหน้าอย่างใด
ก็ความเลิก คืนหนึ่งแล้วทั้งที่หล่อนให้ทน
ทรมาน ยังจะเข้าอีกคืนหนึ่งเล่า ไม่ไป—ไม่
ไป ขณะพรวกพรวกลุกขึ้น แต่พอจะก้าวขา
ลงบันได เสียงในแฟกคังขึ้น เขาเหลียวไป
ดู เห็นนายชยวนกำลังปลุกเพื่อน ๆ ให้ลุก
ขึ้น แล้วพวคนั้นก็เข้าสู่หัวสโตนหัวเราะกัน
คุณละมีสิ่งใดร่วมกันด้วยก็พลอยกัน ทก
ใจถามว่า “อะไร ๆ กัน?”

“ขณะละเมอ เกิดขึ้นมาจากห้องเรือทำ
ท่ากระโดดน้ำ” ชยวนจึงแจ้ง คนอื่นหัว
เราะคังขึ้น

“เขายังไม่ละเพื่อน?” ฉะมาถามขณะ
“แต่เขายังพยายามช่วยหัว?”
“พอโอ้ พวกทำให้ตกใจ เขาคงร้อน



มรดก

มิดุน

ขึ้นมาจากลมเย็นยามกึกก้องนะ” ละมากล่าว
ทำสงบก็นั่งอีก เพราะชนะไม่รู้จักทำ
อย่างไรได้ ต้องกลับนั่งลงที่เดิม คนอื่น ๆ
พากันนอนใหม่ แต่ฤดูชะวนกงนั่งอ่าน
หนังสือต่อไป

ชนะนั่งถึงความอย ามากกว่าความสุข
ส่วนตัว เขาจึงไม่กล้าลงไปหาภรรยา ทอ
หุ่ยเสียว่า โอกาสคืนนี้น่าเหมือนเมื่อคืน
ความมั่งงวและอ่อนเพลียทวิขึ้น เขาก็ล้มตัว
ลงนอน ไม่พักที่จะเหลียวดูมาทางแพ็ก
ไม่ช้าก็เลยหลับไป ส่วนทางแพ็กชนะ
มิได้เห็น แต่ก็ต้องคาดคิดว่า เมื่อชะวนลง
นอน ะเริ่มก็ลุกขึ้นนั่งแท่น และเมื่อเริ่ม
ลงนอนอีก กระเนิ่นยามก็ต่อไป ทลอกน
รุ่งสว่าง

๐ ๐ ๐

วันรุ่งขึ้น ชนะคาดว่าพวกมารสทนคง
กลับกรุงเทพฯ แน่ เพราะเขาคงไม่มีโอกาส
จะอยู่คอยทำลายโอกาสของตนตลอดไป
แน่ แต่ความคาดหมายอันนี้ผิด ด้วยเมื่อ
ฟังคามเสียงสนทนากันแล้ว ก็ต้องเขิน
ทวายไว้ว่าเขายังไม่กลับ

วันทอนกลางวันต่างคนต่าง ต้องการพัก
ผ่อน เพราะทำงานก็ถึงทนทุกข์ทรมานมาก

กันทั้งสิ้น โประแกรนจึงมีแต่ว่าคอนเย็นจะ
เล่นกีฬาที่สโมสรของบ้านเมือง

เจ้าของบ้าน ก็ไปทำกิจธุระต่าง ๆ ตาม
หน้าที่ แต่ภรรยาซึ่งคงอยู่บ้านคนเดียว
เป็นผู้หญิงที่จริงจัง แต่ภรรยาวิชาการศึกษา
ก็มาก มิได้แสดงท่าทางว่าได้เกิดเดือดร้อน
ว่าควาญอย่างใดเลย เธอชลุกอยู่กับเจ้าของ
บ้าน คุยกันบ้าง ช่วยทำครัวบ้าง เป็นเชิง
แก้ความทุกข์ทรมานไปในตัว แต่ชนะออกจะ
เหลื่ออกคณังจนสทุกข์ขยักขากกรกิริยาไว้ไว้
เขาไม่ยินก็ระพุกคยกับพวกมารเลย คอย
หลยเลียงเสียเสมอ เมื่อพวกนั้นอยู่ในเรือ
เขาก็ขึ้นแพ และพวกนั้นคามไปขึ้นแพ เขา
ก็ลงเรือ เขาหนึ่งสอเ็นเครื่องแก้ว่าควาญ
และบรรเทาความทรมานใจ ส่วนส่กลอด ผลัก
กันลุด ผลักกันนั่ง ผลักกันนอน และผลักกัน
ลัด ผลักกันเล่นตลอดเวลา เกมที่สนุก ก็คือ
แย่งเอาเย็กกลปลาของเท็กมากถ่น
ถึงเวลาบ่าย คุณละม้ายชวนให้เขาเรือไป
เที่ยวรอบเกาะอีกครั้งหนึ่ง แล้วเลยแวะเล่น
เท็นนีสที่สโมสร แต่ชนะชักข้องขอตัวไม่ไป
ระอื้อนวอนอย่างไร ๆ ไม่สำเร็จ ข้ออ้างเพียง
แต่ว่าขออยู่พักผ่อนสักครั้งหนึ่ง ที่ส่ค จะมา
กีฬาแก้เพอนทั้งสไปสสโมสร



พ. ศ. ๒๔๗๗

อินนิมิต

พอเขาพากันไปแล้วสักพักใหญ่ ชะนะก็เข้าไปหาคุณ กระ น ชวนให้ ไปเที่ยวเรือกว๊านกัน ซึ่งทำให้ทั้งกระและแฉลบแปลกใจอยู่ไม่น้อย แต่ก็ไม่มีใครซัก จึงตกลงพากันไปเมื่อเรือออกเดินแล้ว ชะนะถามกระถึงชะนวนรถไฟที่ผ่านอยุธยาในตอนเย็นนั้น กระก็อธิบายให้ฟัง อาการของชะนะแสดงว่าเขามีความคึกคะไรอยู่ในใจเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อได้ฟังบอกเวลาชะนวนรถไฟแล้ว ก็เขามีความปลาบปลื้มขึ้นทันที คล้ายว่าความคึกคะนั้นสำเร็จเป็นผลแล้ว เขาชวนภรรยาลงท้องเรือกระซิบบอกเป็นเชิงลี้ลับอะไร ๒-๓ คำ ซึ่งทำให้คุณแฉลบต้องแสดงความประหลาดใจ แต่เธอก็คงปฏิบัติตามมิได้ซักขึ้น แล้วชะนะก็กลั้มขึ้นข้างบน เข้าไปพักอะไรกับนายท้ายอีกพอเรือถึงท่าสถานีรถไฟก็ตรงเข้าเทียบอย่างเรียบร้อย ชะนะชวนกระว่าขึ้นไปเที่ยวสถานีกันเถิด คอยดูชะนวนรถไฟไปลพบุรีซึ่งจะผ่านมาไม่ช้า กระมิได้คึกคะไรมากไปกว่าที่ปฏิบัติตามโดยซื่อ เพราะไม่มีเหตุผลอะไรที่จะส่อให้แปลกใจ แล้วก็พากันขึ้นไปยังสถานี

“คุณ กระ คุณคงประหลาดใจเมื่อผมได้บอกอะไรให้คุณทราบในคืนนี้” ชะนะ พุก

เมื่อได้มองภรรยาที่กำมือเห็นใกล้เวลาที่รถไฟจะมาถึงแล้ว “แต่เมื่อคุณได้ฟังเรื่องตลอดคุณเห็นความจำเป็น และไม่ประหลาดใจเลย”

“เฮ้, มีอะไรอีก?” กระ ประหลาดใจวิ่ง ๆ

“ผมนึกกับตระเขาไว้ว่า วันนั้นผมจะไปถึงบ้านเขา เพราะชั้นเก็บผมกระเดินทางโดยลำพัง แต่เมื่อมาเข้าจริงมีเพื่อนก็มากว๊านเป็นพรวน และถ้าจะไปพร้อมกับเพื่อนโดยทางเรือ ก็ย่อมไม่สำเร็จ กระเขาก็จะคอยเถิด และเหมาว่าผมเป็นคนเหลว กังนั้ผมจึงจำต้องไปให้ถึงลพบุรีวันนี้โดยรถชะนวนนั้น”

“แล้วกัน ทำไมคุณไม่บอกเสียก่อน?”

“ผมบอกไม่ได้” เกรงใจพวกเพื่อนเขาจึงมากกว่าทั้งเขาอยู่กับคุณ เขาก็คงสนุกพอใจแล้ว”

“และคุณก็ฉันทักไม่รู้อีก ฉันทักปล่อยให้คุณไป น่ากลัวจะถูกเอ็ด”

“ละมาเขาเป็นคนเอาใจเพื่อนออก ทำอย่างนี้ไม่เสียประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย ละมาคงไม่ว่าอะไรคุณ และเพราะผมเขาก็คงเห็นความจำเป็น ผมจึงคิดไว้ว่า หากถ้าจะ



มรดก

มิถุน

มาแหว่พักยกคุณอีก”

“ก็เรื่อล่ะคะ?”

“ลูกแค่เพื่อนสัคนเขา เขาจะอยู่ๆไป
อย่างไร คนเรื่อต้องฟังคำสั่งเขา ผมกำชัย
ไว้เสร็จแล้ว ถ้าพวกนี้นักด้นกรุงเทพ ๖ โย
รถไฟ คุณก็ไล่เรื่อกลับไ้”

“แหม, คุณทำเช่นนั้นไม่เหมาะสมเลย นั
เท่ากัยพากันมามีคัมแท่ๆ”

“โอ้ จำเ็นจริง ๆ คุณคะนะ ถ้าผมจะ
ทำอย่างเปิดเผย ก็เท่ากัยกัความสำราญของ
เพื่อนแท่ๆ จึงต้องทำคล้ายกับหนีไปเช่นนั้น”

พอถึงรถไฟมาถึง ชะนะกัยภรรยาพร้อม
กัวยกระเช้า ๒ ใบ ก็ลากระชุนรถไฟไป

รถชั้น ๑-๒ ว่างไม่มีคนเลย ตัวเมีย
ก็ไ้ไ้ยู่กันโดยจะเพาะ เป็นอัสสระ และเสี-
ภาพ อย่างที่ เขาไม่เคย ประสพ เลย นั้ แท่นวัน
แท่งงานมา

“เวลาที่ล้งมาแล้ว นั้องรู้สักอีก
ไหม?” ชะนะถามภรรยา กัวยความขมขั้ม

“ก็ไ้ไ้กะไรออกคะ”

“พอออกเหลื่อทน” เขาประคองภรรยา
“อ้ายพวกมาร — — — แต่อย่า่นักด้นมันอีก
เลย นั้แท่นวันทาหนีไป โอกาสเ็นของเรา
แล้ว”

มีอหน่งสอทหลังโยโยให้ล้งภรรยา อีกมีอ

หน่งรววยแชนหล่อนคังเข้ามาให้กระชัออก เพื่อ

ความระอุในทรวงอกระไ้ไ้หายไ้ แล้วเขา
กัยหน้าเข้าไ้ไปหามายไ้ระสักกลัณโธชะที่คอง
อกออกมาอย่างเหลื่อระสอกลัณแล้วนั้น ไ้
เขาไ้ปล้างมดทินในสมองให้สัคไ้สัคกั แท่

ยังมีทนะระล้งรุดหมาย พนักังงานรุดชัยเ็นอยู่
ข้างท้าย ก็เข้า มาขอ เจาะควั ตาม อรรถมนั้ม
ชะนะมองกัหน้าแก เห็นขัมกัรมอยู่กัวยความ
เรึงไ้เ็นกัน

เวลาเขาไ้เขาไฟแล้ว รถไฟไ้ถึง

ลพบุรี ชะนะพาภรรยาลงจากรถ ไ้จ้งเก้หัว
กระเช้าไ้ปล้ง ชัณรลลาทกรไปยัยัณคุดทะน
ชั้องยัยัมแม่หน้า คุดทะนุพอเ็นชะนะไ้ปล้งกั
คุดไ้ เพราะไ้คาคทหมายว่าเ็นมาโดยไ้ไม่รู้
เ็นอู้ตัว

“แกมาก่อนกำหนดกัถึงสองวัน และนั
ว่าเ็นมาทางเรื่อ”

“เลื่อเนะ อย่างนั้นแหละสนกั”

“เรึงชัพอ แต่ถ้าการรบัรองไ้เ็นเรียวรบัย
แกอย้าเอาไ้เ็นินทาไ้แล้วกัน”

แล้วเจ้าชองยัณกัเรือกุดทะนลานภรรยา
ออกมาให้รู้กัและกัการรบัรองแบก กัวย
เหูกุดทะนุถ้าล้งเรียวประทานอาหารอยู่แล้ว



W. A. Anderson

ฮันนิมุน

แล้วผู้เป็นแขกก็ยังไม่ประสงค์จะอย่าน้ำ อย่าน้ำ
คั่วบ๊วย ก็เลยเขาให้พระประทานกันทีละแก้ว
แม้พระจะยังไม่เคยรู้จักกับคุณพระหลาน และ
คุณแกลบกับเจ้าของบ้านระยังไม่เคยรู้จักกัน
เลยสักที แต่ด้วยความชำนาญในการทักอ้นวัย
ของคุณพระหลาน ชั่วครู่ก็เกิดความสนิทสนม
กันทีละอ้น ก็ว่าเคยกันมานานละ

“เฮ, นเอยจะจกทอนห้องไหน?” ทะนุ
หันไปถามภรรยา

“ห้องเราน่ะลึกะ แล้วเราออกมาอน
ข้างนอก” ตะลัน ตอบ

ชนะเสียวใจทั้งแต่ได้ขึ้นคำถามคำแรก
 สักรวดวารธมมจะหมอนเคมเสียอกแล้ว

“ถูกต้องใช้ได้” พระนาคอบรรพชา

“อะไรหรือเพื่อน?” ชะนะถามกะนุ

“เปล่าๆออก, เทียนบ้านก็มีแขกมา
ก่อนพวกหนึ่ง ไก่ก็ให้เขาฟัดก็รอนขบแซก
เสียแล้ว ซึ่งกันทั้งใจจะเตรียมไว้ให้เกตุก็เลย
แต่ไม่เป็นไร อีกคนสองคนเขาก็ถลนออก”

“แล้วแกะให้กันขยับห้องแก และแกะมา
นอนข้างนอก ไม่ให้สลีเพอน คุณกระตาน
“ไม่ทิ้งลำบากเลย ผมนอนข้างนอกเอง”

“ไม่ไ้บอกกะ คิฉันทายทั้งเส็บใจ
ถ้าทำงั้น” ตะฉาน คอบ

“เสียรขาไปนั้ ฌนมาถามเธอเรื่อง
นั้ที่หน้าแฌ แต่กั้ด้วยความถือเ็นกั้เอง แล
กั้ไ้รบรองไ้เ็นสุขสบายจริง ๆ” ฌน
กั้ว่า

“ไม่เสียไม้อะอะไรหรอกค่ะ เราถือ
เป็นกันเองจริง ๆ ไม่ใช่แอกเหลือกไหน
นอนยังไร ๆ ก็ได้ค่ะ ขอแค่อย่าให้เป็นการ
รบกวนเจ้าของบ้านก็แล้วกัน” แผลย กล่าว
บ้าง

“เรื่องรบกวนเย็นนี้ต้องงดถึงเที่ยวคุณ
แต่เจ้าของบ้านจะหาสยบกว่าแขกนั้นไม่ควร
แน่ ๆ” ทรนตอบ

“ม่ายเช่นนั้น เรานอนในห้องรวมกัน”
 ตะลาน ออกความเห็นใหม่

๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ ๕๕ เพราะเหตุ

โคะเคะกะอยู่” ทะนุ ท่วงวรพา

“ไม่ต้องเตยบังดีคะ ปัทมนองกบพิน
นอนกนเหมือนเมื่อครั้งเด็ก ๆ ยังเิง”

“ลากสนกก, เห็นยังงิ ชะนะ”

ระหว่างผืนเมฆปริณายกน ชะนกะนิภรรยา
ก็ใช้สาธิตาปริณายกนอยู่เหมือนกัน ชะนกะนิ
สุทธานาคะคอกังจะเขารูปทอชญา แท้แลดบ
หล่อนยังเฝ้าเจ้ากษัตริย์ช้อย ยมทอนสำเภา
ช้อย แต่ว่ามีของดีทงนั้นจะแสดงว่าอันนี้



มรดก

มลิน

หรือยืนร่ายกัณฑ์ระคาคไท้

“ก็ทีนั้น” ชะนะโพล่งตอบออกไปเมื่อ

อุกถาม “สูกแต่ส่วกวกก็แล้วกัน กันมานานก็
มิได้ทั้งใจแต่จะมานอนเย็นสำคัญเมื่อไรเล่า”

เขาพูดแล้วรู้สึกอายตัวเอง

“ก็แล้วยังงั้น เรากลับเข็นเหมือนเก่า ๆ
เมื่อครั้งอยู่โรงเรียนอีกที นาน ๆ พยกัน
นอนคุยกันให้สนุก” ทรนุ กอดลง

เมื่อเสร็จการเรียบร้อยเท่านั้น ฝ่ายผู้หญิง
ก็ไปชักชวนของ ผู้ชายก็คุยกัน คุยทะเลาะ
จิกการเรื่องทีนอน แบ่งเป็น ๒ ส่วน ๒ ที่
แต่ใกล้ชิดกัน เพราะความจำกัดของห้อง
เสร็จแล้วก็มารวมคุยกัน

คุณทะเลาะชวนกันว่า กันนั้นนักเรียนสตรี
เขาเล่นละครเก็บเงินยารุงหน่วยอนุสภาคาศา
ที่โรงเรียน เขาเชิญไว้ด้วย ควรพากันไป
คุณทรนุก็ชักชวนไปและเห็นพ้องด้วย ชะนะขอ
คิดว่าพักที่กรุงเก่ามา ๒ วันแล้วออกจะเพลีย
ส่วนคุณเฉลยว่าสูกแต่กอดลงกัน ไปก็ได้อะไร
ไปก็ได้อะไร ความนึกของชะนะนั้นมุ่งไปทางจะให้
เจ้าของบ้านพากันไป แต่ขอให้เขาช่วยเมีย
ไก่ออยู่ แต่ฝ่ายเจ้าของบ้านว่า ทางหนึ่งชะนะ
ไปก็ทรนุ อีกทางหนึ่งให้เฉลยไปก็ทะเลาะ
หรือไปด้วยกันหมด หรือไม่ไปกันเลย ซึ่ง

ไม่มีทางใดสนใจทั้งชะนะหวังไว้ ล้วนแต่กัน
ไม่เป็นโอกาสแก่เขาทั้งสอง ทั้งนั้นสุดท้ายจึง
ตกลงในทางไปด้วยกันทั้งหมด แล้วเขาก็พา
กันไป.

ละครเลิกเกือบ ๗ทุ่ม แต่กว่าจะกลับ
ถึงบ้านก็ ๗ ทุ่มแล้วแล้ว ค้างพากันคุยเนือ
ลยตัวแล้วเจ้าของบ้านยัง จักอาหารว่างเลี้ยง
กันอีก ชะนะมองดูทีนอนเชิงจิราวดา มิน
ช่างไม่เหมาะแก่เขาเสียเลย เห็นกันอยู่ทนโท่
เพียงแต่มีงกัน แล้วจะนอนกันยังงี้ไก่อ มิน
ไม่ใช่เก็ก ๆ นอนด้วยกัน แต่มันเป็นผิวเมีย
นอนด้วยกันท่าทางหาก เขารู้สึกโทมนัสใจคน
เอง ทำไมจึงประสพแต่โชควิบากเช่นนั้น

ความจริงทรนุก็รักมาก ทำอย่างสนิทสนม
ทั้งผิวเมีย แต่ความตั้งใจของเขาเลยทำ
ให้ล้มเลิกว่า นั้นเพื่อนกันมาฉันนี้มันคอกนะ
ไม่ใช่มาเที่ยวสนุกเปล่า ๆ ออก หรือว่าเมื่อ
เขาแต่งงานไม่ได้ฉันนั้น รังเลยไม่คิดถึง
ฉันนั้นของคนที่นอนเสียด้วย

เจ้าของบ้านก็เอาแต่จะชวนแขกคุยทั้งผิว
ทั้งเมีย แต่ก็ด้วยความเอาใจใส่ฐานเจ้าของ
บ้านที่จริง ๆ จนมาถึง ๓ แก้ว ทรนุ
จึงขอภรรยาให้พาคุณเฉลยเข้าไปนอน แต่
ตนเองก็นอนเหยียดยอนนอนเฝ้าขาวคนละตัว



พ. ศ. ๒๔๗๗

อันนิมิต

กษัตริย์ พลางเล่าเรื่องตำนานและพงศาว-
 การเมืองลพบุรีให้เพื่อนฟัง ขณะเล่าถึงครั้ง
 สมเด็จพระนารายณ์ คล้ายกับว่าตนเองได้เคย
 ในครั้งนั้น เล่าถึงสถานที่ ถึงบุคคลอย่าง
 ละเอียดยิ่งนัก ชะนะก็ อออย่าง เอออย่าง จน
 นาฬิกาตี ๔ แล้วก็ไม่หยุด ขณะพิมพ์
 เรือไปนานาฬิกา ๕ จึงสำนึกตัว ลุกขึ้น
 ชะนะ ที่ไหนนอนหลับกรนพลายนานแล้ว หัน
 ไปหันมา ขณะก็กลืนเหยือกลงบนเก้าอี้ตก
 แล้วไม่เข้าก็หลับไปเช่นเคยทุกคืน

๐ ๐ ๐

เวลาเช้ารุ่งแล้ว ชะนะตื่นขึ้นรู้สึกปวดขัด
 ไปทั้งตัวเพราะนอนแช่อยู่บนเก้าอี้ เขานอน
 หลับเป็นคาบ ด้วยความมึนงงอ่อนเพลียที่ดื่ม
 กันมา ๓ คืนแล้ว ขณะนั้นชะนะยังนอนหลับอยู่
 ชะนะมองไป ยังห้องที่ผู้หญิง นอนเห็นยุคพระ
 เจ้ายังไม่สามารถจะไปห้องน้ำ ล้างหน้าได้ จึง
 เลยกุญหรวบ พอดีชะนะขึ้นแล้วพกว
 ผู้หญิงก็เบิกประตูออกมา

“ชะนะ, นี่เราหลับอยู่ที่ไหน?” ชะนะ
 กล่าวหัวเราะ

“กันหลับเมื่อไรไม่รู้ตัว ชักคั่นคอรัง”

“กันก็แทบยกขาไม่ขึ้นแน่ ช้าไปหมด”

“ฟังแก่คุณเพลิน นึกถึงภาพพระรังคะนั้น

แหม เป็นอยู่คุณของแหมมาก ทำใหกันหลับ
 ได้ง่ายๆ”

“เออ, ไปล้างหน้าอาบน้ำกันเสียก่อนและ
 หอระมอวังนวรวิเศษ หวังเมืองเขาก็มเหมือน
 กันนะ”

“ไม่เอาละ อาบน้ำเห็นระคึกกว่า”

ทั้งสองคนต่างก็ไปทำธุระของตน ๆ

เมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้ว เจ้าของ
 บ้าน ก็พาแขกไปเที่ยวดูสถานที่โบราณต่าง ๆ
 ทั่วไป ชะนะอธิบายเรื่องราวให้คู่สามีภรรยา
 ใหม่ฟัง ทำให้เขาได้ความรู้ และยังเกิด

ความเพลิดเพลิน จนถึงความมึนเมาใจ จึงได้
 เวลา ๓-๔ ชั่วโมงล่วงไป การชมสถานที่
 บรรลุผลออก พอถึงเวลาอาหารกลางวัน
 เขาก็พากันกลับบ้าน

ชะนะ ออกหมายกำหนดการต่อไปว่า ก่อน
 เป็นระพาลงเรือไปเที่ยวทะเลชบสรี อันเป็นที่
 ต้องเที่ยวท่องอีกแห่งหนึ่ง นึกกำลัง
 ลมพัดเย็นสบาย แลได้รถคลอกไปถึงหัวเขา
 สายบัวก็มีมาก สันทรายก็มีชุ่ม เติร์ชม
 เครื่องอาหารเวลาเย็นไปทำกินกันที่ชายน้ำ
 ชอบทะเลนั้นที่เขียว ซึ่งทั้งนี้ผู้เฒ่าแก่ก็
 ไม่มีเหตุผลอันใดระคึกซึ้งก็ทำกันได้ จึง
 ต้องยอมปฏิบัติไปตามโปรแกรมเจ้าของบ้าน



มรดก

มิดุน

ครั้นถึงเวลาที่พากันไปตามหมายกำหนดการ
ทะเลอันเนื่อง ไทยต้องนำน้ำส่งไปเป็นส่วย

แก่เขมร ยามนั้นท่าวมทุ่งนงเย็นทะเล แลดู
ขาวสุกสายทากไปจนจรดน้ำชายภูเขา เวลา
เย็น ลมพัดน้ำเย็นตลอดกันน้อย ๆ คุพรวิงาม
ยามพระอาทิตย์ใกล้จะอัสดง ส่องแสง ต้องนำ
ขางแห่ง แลดูเป็นสีทองงามวิจิตร ส่องคู่ผิว
เมฆ และเรือเขาที่เนินชายเขาละเมาะแห่งหนึ่ง
สั่งคนให้ไปทำการเตรียมทำอาหาร แล้วเขา
ก็ล่องเรือเล่นต่อไปอีก เก็บสายบัวสันตะวา
ที่มีอยู่เป็นแห่ง ๆ และขางแห่งก็มีคันโสน
กำลังออกดอกเหลืองอร่าม เขาช่วยกันเก็บ
เพื่อเอาไปกิน และเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน

และยังมีอาคารเรียงกัน ยามนี้สนุกสนาน
ล่องแล้วมา วิสัยหญิงย่อมระลึกรู้ความทุกข์
กลัดกลุ้มใจได้ยากกว่าชาย และอีกนัยหนึ่ง
ย่อมมีภัยกับความในใจที่คิดว่าชายกลัว อา-
การกิริยาของพลเรือนทำให้เขาของบ้านผู้รับรอง
รู้สึกภูมิใจมาก คิดว่าได้ทำความขยันแข็ง
ให้แก่เขาอย่างถึงแล้ว สมความเทานที่
ได้ตั้งใจจะทำกรับรับรองเพื่อนให้เป็นอย่างดี
จริง ๆ

ส่วนขณะนั้น ความจริงเขาก็รู้สึกสนุก
เพลิดเพลินอยู่ไม่น้อย แต่เขายังไม่มีความ

กลัดกลุ้มในใจเสียได้ทีเดียว ก็มัน ๓ คืน
๓ วันมาแล้วที่เขาแต่งงาน แต่มันก็เป็นเพียง
แต่งงานเท่านั้น มิใคร่ถูกฎีกาที่ของสัญญา
เหตุการณอันวิปลาสกับเขาเช่นนี้ การขึ้นเนิน
ของตัวว่าที่ทั้งหลาย คือ ความสุขชุ่มชื่น
กับน้ำผึ้งในพระจันทร์ แต่การขึ้นเนิน
ของเขา มันช่างขึ้นขมระทมใจเสียเหลือแสน
มันกลายเป็นมารประจญไม่ให้เกิดการแต่งงานของ
เขาวิบุรณณ์สมบูรณ์ตามกฎหมายและประเพณี
เสียด้วยซ้ำ ขุนช้าง ยิ่งเพียงแต่คอยเวลา
เข้าหอสองเวลาเท่านั้น แต่เขา—มัน ๓ เวลา
มาแล้ว และกำลังล่วงเข้าเวลาที่ ๔ ซึ่งมี
ก็เห็นซึก ๆ อยู่แล้วว่าต้องเป็น ๔ จริง ๆ และ
มันอาจจะเลยเป็น ๕—๖ ไปก็ได้กระมัง ? เขา
นอนอย่างเรียกว่าไม่ได้นอนมา ๓ คืนแล้ว
และระแคะระคาย ๔ เขาค้นนี้ แต่เจ้าของบ้าน
ได้บอกไว้ว่า เขกที่มาเป็นมารเอาท้องพักของ
เขาไปเสียมันจะกลุ้มพรวุ่น นั่น คืนที่ ๔
ก็จะเย็นของเขาแน่กระมัง ? เขาเลิก ขอให้
มันแน่นอนจริง ๆ เลิก เวลาที่ล่วงไปแล้ว
จะเรียกคืนขอมไม่ได้ ขอแต่เวลาที่จะมา
ข้างหน้าให้มันเย็นของเขาจริง ๆ เลิก ๓ คืน
มาแล้ว ขณะนี้ยังเป็นขณะอยู่ได้ อีกคืนเดียว
—คืนที่ ๔ ทำไมระชะระไม่ได้อีก เว้นแต่คืน



พ. ศ. ๒๔๗๗

อันนิมิต

ที่ ๕ นั้นแหละ ต้องเอาไว้พอกันใหม่

สมควรแก่เวลาที่พอกันกลับไปยังที่พัก คนใช้ได้จัดทำอาหารไว้พร้อมแล้ว พระอาทิตย์ตกดิน โคมเจ้าพายุก็จุดสว่างขึ้น ขณะกำลังรับประทานอาหาร มีกระต่ายเข้ามา เล่นแสงไฟ ๒ ตัว ทรนุควยบินยิงถูกตัวหนึ่ง เกือบเอาหัวส่วทำอาหารรับประทานวันรุ่งขึ้น เวลาล่วงไปเกือบยาม เจ้าจึงได้พอกันกลับขึ้น

ขณะที่คุยกันอยู่กับทรนุในห้องรับแขก ชะนะเหลียวดูทางประตูห้องนอนน้อย ๆ เขากำลังคิดอยู่ในใจว่า คืนนี้ระนอนที่ไหน ยึดเอาเก้าอี้มาขึ้นเคียงบรรทมอีกดู? แต่ถ้าเขาจะเข้าไปนอนในห้องจริง ๆ ก็คงได้ หากมันก็จะไม่สบายอย่างไร ทีวีจะต้องนอน

อย่างเงี้ยกริบ เพราะเพียงแต่หายใจแรง ๆ ก็ไอขึ้นถึงกัน มันเย็นครึ่งแรกคืนแรกที่เขาจะนอนร่วมกับภรรยา การที่จะต้องนอนอย่างคนตายนั้น คุ้มที่จะกลับเคียดครวญมากขึ้น หรือจะอย่างไรก็ช่างมันเถิด ไปนอนกับหล่อนเห็นจะดี อย่างน้อยหล่อนจะได้เห็นว่าไม่ทอดทิ้ง ชะนะยังตัดสินใจไม่ตก ทรนุก็ลุกขึ้นจากที่นั่ง บอกว่าต้องไปอาบน้ำก่อน แล้วจะไต่หัดนอนกันเสียที พอทรนุไปอาบน้ำ ชะนะก็ลุกขึ้นมายัง ขยิบระเคียดเข้าห้อง แต่

กลีบชะงัก แล้วก็เดินวนไปวนมา คล้ายแม่ทัพที่กำลังระทึกสนับญหาอย่างสำคัญ ว่าควรจะทำอย่างไรดี หรือยังนึกกำลังคิดก่อน แต่ที่สุด เขาก็เดินเข้าไปในห้องโดยยังไม่มีความตกลงใจอย่างไร เห็นภรรยาอนชย นอนนิ่งอยู่กับหมอน, ในมุ้งเจ้าของบ้านยังไม่มีคน

“ทำไมนอนนิ่งเทียว หลับแล้วดู?”

ชะนะถามเอามือลูบหลังภรรยา

แฉลบ พลิกหน้ามาทางสามี “ยังคะ

แต่รู้สึกปวดศีรษะคล้ายจะเป็นไข้”

“อ้าว! แล้วกัน ถ้าจะเพราะทรากครว

มาก กินยาแก้ปวดก่อนเถะ” เขาจะลุกขึ้น

ไปหยียยา

“รับประทานแล้วคะ ยากำลังออกฤทธิ์

หรือเทียว”

ชะนะลดคำว่างภรรยา “ทีวีอันควย”

“ไม่เป็นไรหรอกคะ นอนหลับสักคืนก็

หาย”

ชะนะคิดว่าหล่อนจะต้องได้พักผ่อน หาก

ถูก รบกวน หรือ ทรากครว ทำให้เสียกำลัง

หล่อนจะต้องป่วยลงจริง ๆ แน่ เขารู้สึก

สะทอนใจ เหตุการณ์มันช่างประหลาดเสีย

ทุกท่าเทียวหนอ แต่จะทำอะไรก็ได้เล่า วาสนา



มรกต

มฤณ

ของเขาเอง โชคยังไม่ใช่ของเขา ชะนะ
ค่อย ๆ ก้มลงไปค้นหาภรรยา ซึ่งหล่นถนัด
หลังคาอยู่ แล้วเขาก็สูดอย่างสุดแรง เออ!
— หนาหล่นร่อนผ่าวกที่เขี้ยว ทำให้กลิ่นไอ
ร้อนแรงชื่นตามตัว

“พี่จะออกไปข้างนอก น้องจะไถ่ถอน
หลังขบถ ถ้ายิ่งให้เรียกพี่” เขายิ้ม
ภรรยาแล้วก็โซเซออกจากห้อง

ทะนุอายน้ำแล้ว กลับมาเคียนให้ชะนะอาย
เสียยิ่ง ระไกรหลังนอน แต่ชะนะทอয়াให้
ทะนุนอนก่อนเด็ก อย่าห่วงเขาเลย เขาระคาม
เข้าไปภายหลัง ทะนุจึงเข้าไปนอนก่อน
ส่วน ชะนะ ลงเหยียบยกนเกาเขี้ยว ตัวเมือคั่น
เขาหวนคึกกลัไปกลัมาว่า ไม่มีที่ไหนจะ
เหมาะเท่าที่น เกาอควน คึกไป—คึกไป คึก
ถึงวันที่แล้วมา คึกถึงหน้า คึกถึงชนะ
ทุกฝั่งเสียงนาฬิกาที่เคียนอยู่ก็ ก๊อ๊ก—แก๊ก,
ก๊อ๊ก—แก๊ก เขาคึกและฟังอยู่สัก ๒ ชั่วโมง
แล้วก็เลยหล่นอยู่บนเกาเขี้ยวเช่นคั่นก่อน

๐ ๐ ๐

รุ่งขึ้น แดดยบอกกับสามีว่า อากวเป็น
ปกติแล้ว หมกวิคกในเรื่องที่จะช่วยโชไค
และในขณะรับประทานอาหารเช้า ทะนุก็บอก
ให้ภรรยาว่าแขกที่มาอยู่ยเรือนพักนั้นจะกลับ

ก่อนรุ่งขึ้น เพราะชะนะเรื่องไอหนักที่เขาคือชาย
กันนั้น ยังไม่เสร็จ ก็ฟังกั้น ทำให้ชะนะ
เสียใจหัวใจ ภัยถ้าเช่นนั้น ซากาของเขา
ในวันที่ ๕ มันก็เหมือนก้นวันที่แล้ว ๆ มานั่นเอง
มันคงอยู่ในระหว่างอัยโชค หมกโอกาส ทำ
เขากลับอาหารไม่ลงคอ คึกไปคึกมาพลาง
กั้นกั้นไค วานเมื่อผ่านไปแะที่สถานีรถไฟ
เขาดูตารางเวลารถ จำได้ว่าก่อนกลางวันมี
ขบวนรถจากกรุงเทพฯ ผ่านขึ้นไปพิษณุโลก
ทุกวัน และโชไคก็ตั้งสถานีขึ้นที่สักคึกไปเขา
โชไคก็เก็ก ทำทางไม่นานอยู่นักก็ออก แต่มัน
คงก็—คึกว่าอาศัยเขา เป็นอิสสระไม่มีใคร
รู้จัก วุ่นวาย คยเก็กก็คิดว่าคยไทย เขา
ไม่ประสีประสาหรือเอาใจใส่กับเรื่องของใคร
ลพบุรีมีโชไคเช่นหลายหลัง พิษณุโลก
ก็คงมีเช่นเดียวกัน แม้ที่สักคึกหลังเขี้ยว—
ห้องเขี้ยว ขอให้มีสำหรับเขาเด็ก มันก็อาจ
กลายเป็นวิมานสวรรค์ไปไคแต่ ๆ ลักษณะ
การที่เขาทำขึ้นมา เห็นว่ามันผิดทางเสียแล้ว
คึกเปลี่ยนทางใหม่คึกว่า! ไปพิษณุโลกเถอะ
ไปอยู่โชไค, รุ่งก็เขี้ยว, พิษณุโลก มีพระ
พุทธชินราช เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สำคัญ ไป
นมัสการพระพุทธชินราช ระไคหายช่วยกัน
เสียที แน่แล้ววิมานสวรรค์ของเราอยู่ที่โน่น



พ. ศ. ๒๔๘๗

อินนิมณ

เอง พินธุโลก ต้องเป็นวิมานสวรรค์ของเรา
แน่ ๆ

ชนะ เกือบจะกระโดดขึ้นเต้น ด้วยความ
ถึงโลกใบ เขาวิ่งบอกความจำงที่ไป
พินธุโลกโดยรถเทวชนันท์

ไม่แต่เจ้าของบ้านผิวเมือกแปลกใจ และ
เชอะคักค่าน แม้ภรรยาของเขาเองก็เฮใจ
เป็นอย่างมาก ด้วยพลันไม่ล่งรู้ความคึก
ในใจของเขา

“แกอย่าทำบ้า ชนะ ยังจะไปไม่ได้
ไปแถมของกันสำหรับรับรองแกยังไม่หมด
แถมต้องไปดูโคกกระเทียมอันเป็นที่สำคัญอีก”
ทะนุ คักค่าน

“เอาไว้วรหลังเถอะเพอน คววนกัน
ระต้องไปไหว้พระพุทธรูปราชให้ไว้”

“หลวงพ่อก็คือโคกกระเทียม ก็ควรต้อง
ไปนมัสการ และนำทุนะคะ” ทะลานช่วยสาม

“เฮาเถอะครัย ขางที่ซากลยัสมแะอีก
ก็ไว้”

“ก็ทำใจจงรยคว่นผลุมผลามก่งนละคะ”

“เวลาครัย เวลาจากก็ ผมจำต้องเฮ
เวลาไปพินธุโลกกร่งนให้ไว้ พินธุโลก
คือ เมืองพระนารายณ์”

แม้เขินข้างตกมัน ทะนุก็คงสามารถเฮ

ไว้อยู่ แต่เป็นชนะ อดมัน หรือ อดมัน
ชนะ จึงไม่มีใครจะสามารถเอาไว้อยู่ได้ เมื่อ
เถียงกันพักใหญ่แล้ว สองผิวเมือกเจ้าของบ้าน
ก็ต้องไปส่งสองผิวเมือกผู้เป็นแขกขึ้นรถไฟไป
พินธุโลก

“ทำไม คุณฟังทำผลุมผลัย ผลุนผลัน
เช่นนี้?” แดลยพ้อสามเมือรดล่นพื้น
ลพบุรีแล้ว

“มันทนไม่ไหวละสิน้อง เราออกจาก
บ้านเพื่อหาความอิสระและเสรี แต่กลับถูก
รอนสิทธิเสียทุกแห่งทุกหน ที่แรกพักที่ระ
กลยัสมแะครัย แต่เกรงเขาจะแปลกใจกัน
พอก็คักไว้ถึงพินธุโลก จึงได้เปลี่ยนเข้
มาทางนี้”

“นี่ยว่าจะไปพักโฮเต็ลละ?”

“แน่นอน ไม่มีเพื่อนและไม่รู้จักใครที่นั่น
ถึงรู้จักก็ไปขอเข้าไปคักยัอีกแล้ว”

“โฮเต็ลละเช่นอย่างไรก็ไม่รู้”

“ก็โฮเต็ลเจ็กนั้นแหละ แต่เมื่อเข้
อิสระแล้ว ก็เข้วิมานไว้เหมือนกัน”

“คิดนั้นก็อย่าไม่ท่าย คุณฟังอะไรเฮ
แต่ใจ กรุงเก่ากันั้นเขามา ลพบุรีก็เกือ
ย่นหนัก”

“ก็มันทนไม่ไหว ไม่ทนยังไรละ”



มรดก

มิดู

“อะไร, นี่แหละเรียกว่าเอาแต่ใจ เจ้า
ของบ้านเขาก็ทุกแห่ง ทั้งใจก็ทุกคน มันนำ
จะเห็นใจ เกรงใจเขายัง”

“ก็เขาทำไมไม่เห็นใจ เกรงใจเรายัง”

“เฮ้, จะให้เขาเห็นยังใจอีก เขาก็ทำ
อย่างนี้แล้วทุก ๆ คน”

“ไม่ไหว—ไม่ไหว เขาควรระคึกขังว่า
เราเพิ่งแต่งงานกัน”

“อู๊ย! เอาอะไรมาพูดก็ไม่รู้”

“ก็จริง ๆ นี่นา ฮัม—”

พวกแล้วชนะก็ขยับเข้าประชิดภรรยา ใน
รถคนที่ ๒ นั้น มีที่นั่งทางขึ้นพ้อค้ำนั่งมาก่อน
สองคน ชนะนั่งในไว้ว่า ถ้าไม่มีที่นั่งสองคน
นั้นก็จะได้ เขาก็เสียใจ ถ้าตัวคนที่ ๑ ก็
จะเหมาะ เพราะเห็นว่างไม่มีคนเลย แต่
อย่างไรก็พอสะกดใจได้ เพราะวิมานเจ็กที่
พิณูโลก กำลังลอบอยู่ตรงหน้าแล้ว

ระหว่างทางต่อมา ชนะสอทรบายจาก
พ้อค้ำที่นั่งสองคนนั้นว่า โฮเต็ลหลังสถานี
พิณูโลกสะอาดและสบายดีมาก ส่วนหนึ่ง
สว่างเป็น ๓ ชั้น รัชชาก็ปลอดภัยไปวัง มี
ห้องเล็ก ห้องน้ำเย็นเพราะ สะดวกก็ และ
ชั้นล่างก็มีอาหารขายอย่างบริบูรณ์ ชนะ และวันไป
รู้สึกพอใจ เพราะเห็นว่าสมควรความคึกแล้ว เขา

จะเข้าทางชั้นนิมนต์จริง ๆ เสียที ผล—คือ
ความสุขแห่งการแต่งงาน จะได้ยังอีกแก่เขา
สักที เสียแรงที่ไคค่างหอรมาแล้วทั้ง ๔ คน
เขากลับไปแล้วให้ภรรยาฟัง ถึงความสะดวก
สบายของโฮเต็ล—วิมานพิณูโลก หน้าคา
เขาชั้นยานจนภรรยาหนักหัว ๆ เกรงถูกขังของ
เขาอยู่ในใจ

ย่ำค่ำครึ่ง รถไฟก็เข้าสู่สถานีพิณูโลก
โฮเต็ล ๓ ชั้นลอบกระทำงาน เห็นถนนก็แคบไกล
ชนะชักให้ภรรยาพูด “นั่น ๆ น่าสบายจริง
ของเขา เหมาะแก่ ๆ วิมานของเราแน่ ๆ
ที่เคียว”

ลงจากรถ ชนะส่งภรรยาให้แก่พวกโฮเต็ล
ที่คอยรับคนพัก แล้วเขาก็เดินนำหน้าจะออก
ประตูวัดสถานี

“เฮ้, ชนะหรือมัน ชนะ ชนะ”
เสียงเรียกมาจากหน้าสถานี

ชนะหยุด พ้อค้ำเจ้าของเสียงก็วิ่งเข้ามา
“แหม, กูเสียเข้านาน นึกว่าไม่ใช่เสีย
อีก ไม่คิดเลยว่าจะไปพบกัน” ผู้พูดทรง
เข้าออก

“ชนะ—ชนะ นลือหรือมัน” ชนะนั่ง
และวันไป

“ฮันนะซี แก่เกือบจำไม่ได้เหมือนกัน



พ. ศ. ๒๔๗๗

ชั้นนิพนธ์

หรือ?"

"ผัวะ ไม่นักวาระโค้ยคนรู้จักอกละ"

ขณะ หลุดออกไป คว้าความรู้สึกใจ ชื่นชื่น

ระคนปนกัน ทั้งความจิตใจและเสียใจ "อ้าว,

นี่เมื่อก่อน แลเลย ลืมแนะนำไป นี่คุณวะ

เพื่อนนักเรียนเก่าของพี่อีกคนหนึ่ง"

ทั้งสองต่างเคารพทักทายกัน วนะรู้สึก

ทั้งนามเมียของขณะ ส่วนแฉลบรู้สึกว้า

คำเพื่อนนักเรียนเก่าที่คอยทักคอย

"อย่ามัวพอกันทีเลย ไปบ้านกันเถอะ"

วนะพูด

"ไปบ้านแก?" ขณะงงอีก "ขอใจ

มากเพื่อน กันว่าโฮเต็ลเขาเสียแล้ว เขาไว้

พุ่มงั้นคงคุยกันเถิด"

"ไม่โก้ยเกิดซาก แกตกมาถึงพิษณุโลก

แล้ว จะต้องอยู่ในโฮวาของกัน เขย, อ้าย

เนยว เขากะเข้านไปใส่รถอี" วนะขยับ

เสี๊ว และเจ๊กก็ขยับก็ถามโค้ยเรื่อยเรื่อย

ขณะสยดทักถรรพยา หน้าเขาสลดคล้า

ทันที

"เชิญครับ คุณแฉลบ ชันรดเถอะ" วนะ

กล่าวคำและทำอะไรอย่างเกิดซาก พลัง

ก็แซนขณะไปชันรด ซึ่งผัวเมียนงเหมือนกัน

ไม่กล้าปรีปาก

พอรดเข้าประยุบ้าน วนะก็กระโดนเรียก

ภรรยา "น้อง—น้อง มารับเพื่อนลายคราม

ของพี่เร็ว"

พอรดออก และพากันลงจากรด แม่เรือน

ของวนะก็ออกประยุมาพอก

"นี่คุณขณะ เพื่อนเก่าของพี่ นี่คุณ—"

วนะกล่าวไม่ทันขย สองหญิงก็โผเข้าอกกัน

"แฉลบ!"

"พะเยาว์!"

สองชายทะเล้ง

"อ้าว, นี่รู้จักกันกับวัย" วนะถาม

"นี่เพื่อนเก่าว่าชื่อนั้น" พะเยาว์ทอย

ความปรีการาโหมทัยตอนนั้น ทำให้ขณะ

ลืมพิษผ ผักผักหนองอยู่ในอกลงชั่วคราว

พากันขึ้นบนเรือน สันทนาซึกถามกัน

จ๊อกแจ็กทั้งนตกระรอกทอนจะเข้ร้าง คว้าต่าง

ไม่รู้หัวนอนปลายเท้ากันมานานแล้ว และไม่

นึกเลยว่าจะมาพบกัน วนะชี้แจงว่าได้มา

ทำงานทั้งหลักฐานอยู่ที่นั่น ส่วนขณะบอกว่า

จะมาไหว้หลวงพ่อชินราช ความที่พุกกันทำ

ให้เจ้าของบ้านเข้าใจว่าเขาทรงมาจากพระนคร

และไม่รู้ว่าเพิ่งแต่งงานกันเสียด้วย

เพื่อนสนิทมาพบกันโดยบังเอิญ จึงต้องถือ

ว่าเป็นอีกเริ่ดโชค เมื่ออายน้าอายน้าแล้วก็



มรดก

มิดู

คุยกัน ถึงเวลาที่กินข้าว แล้วก็คุยกันอีก
เกียวกั๊นแยกกันเข็นสองคู่ เกียวกั๊นรวมกันทั้ง
สี่คน วิทย์ทโยกไว้ว ก็ไม่มีใครสนใจฟัง

“คินเราต้องนอนรวมกันเหมือนอย่าง
โรงเรียนนะ” พระยาวัยบอกเฉลย

ชนะใจฟังเช่นนั้น ก็กลัวยึดพิณ ในอก
ขึ้นอีก

“แน่นอน ก็ใจเหลือเกิน” เฉลยตอบ
ชนะใจหาย เขาหล่นตากลิ้นน้ำลาย
“ก็มาก น้อยก็การก็มาก ชนะใจอีก
ต้องนอนกันด้วย” วนะกล่าว

“ฮือ—แระ” ชนะใจตอบเสียงหอย ๆ
ถึงเวลาเช้าของบ้าน ก็มีการเร่ของท่นอน
แยกผู้หญิงห้องหนึ่ง ผู้ชายห้องหนึ่ง และ
ห้องละเตียงเท่านั้น เมื่อเข้านอนแล้วต่างก็
คุยกันเสียงซอมน กั๊น—กั๊น จนค้อย ๆ เ็น
กะซิบ แล้วก็เงียบไป ใคร ๆ หลับหมดแล้ว
แต่ชนะก็ยังไม่หลับ

“อนิจา กูเขี่ยกู ทำไมมันช่วยยั้ง”
ชนะนอนมือกำขาหน้าผากว่าฟัง “เมื่อแต่ง
งานที่ท่าฤกษ์เข็นอย่างก็แล้ว แต่พระเคราะห์
ก็กุ่มมา ๕ คืนแล้ว นี่จะต้องถูกกุ่มไปอีก
สักกี่คืนหนอ โอ, วิมานพิณโลก ข้าเจ้า
เข้านิมนต์เสียแล้ว ห้องวิมานเจ้าแก่ ๆ

มากลายเข็นเข้าคุกพอนเราเผาร้อนไปอีกได้
เฮ้อ, เพื่อนเก่า เพื่อนเราหนอ นี่จะว่าใคร
ร้ายแน่ แต่อย่าการมีเพื่อนมากนัก ถ้าจะไม่
เสียแน่แล้ว มัน—ฮือ มันหาโอกาสไม่ได้
เสียเลย” จนเสียงกู่เหว่วร้องก้องกังวาน
ชนะจึงได้หลับ

๐ ๐ ๐

วันรุ่งขึ้น ตอนเช้าเจ้าของบ้านพาแขกไป
นมัสการพระพุทธรูปราชและสมเด็จพระรัตนโก
วิทพระศรีรัตนมหาธาตุ แล้วไปเที่ยวตลาด
และกุศลสถานทราสารการต่าง ๆ ตอนเย็นไป
ชมฐานพระราชนิพนธ์ ซึ่ง พระเจ้าลิไท ทรง
สุโขทัย ราชันนิศา พระเจ้ารามกำแหง ทรง
สร้างขึ้น แล้วไปกุโรงเรียนกสิกรรมที่
สระแก้ว มีการทำนา ไร่ สวน และเลี้ยงสัตว์
ใหญ่โต แล้วไปเที่ยวสนามยิงที่สร้างใหม่
สำหรับเข็นสถานชุมนุมทางการเมืองชายชุกตกลาย
ที่ผ่านเข้ามาในสยาม จนเวลาพลบค่ำจึงได้กลับ
ถึงบ้าน

ความเพลิดเพลินแห่งภูมิประเทศ และ
ความสะดวกสบายจากการรับรอง ทำให้ชนะ
ลืมพิณความกลั๊กหนอ ในอก ลงได้ชั่วขณะ
แต่พอตกค่ำลง ก็ถึงการณ์นอนขึ้นมา ก็ทำให้
เกิดความกลั๊กกุ่มขึ้นอีก คินนทริอิดนิน



พ. ศ. ๒๕๓๗

อันนิมิต

ก็ถาม เมื่อเขาคงอยู่พิณโลก ก็คงต้อง
นอนดูกับเขาของบ้านอยู่นั่นเอง แต่เขาเพิ่ง
แต่งงานใหม่ และเขามาอันนิมิต ไม่ใช่
มาอย่างอื่น และเขายังไม่เคยร่วมมุ้งร่วม
เตียงกับภรรยาเลย จึงที่สัปดาห์กลางใจว่า
อยู่ต่อไปอีกไม่ได้ ชั้นแรกเขาคิดจะไป
เขียงใหม่ แต่ก็เกรงว่าอาตูกำลังที่แล้วมาอีก
เพราะพวกเพื่อนเก่าอาตมอยู่ทั่วไป เพื่อน
เก่า ย่อมเป็นมิตรเก่าก็จริง แต่ก็เห็นศัตรูเก่า
การอันนิมิตของเขาอย่างร้าย เมื่อทวาด
เกรงว่าจะไปพบพวกมารที่เขียงใหม่เข้าอีก
ชนะ จึงตกลงใจว่าจะกลับกรุงเทพฯ ที่เดียว
เลิกอันนิมิตอันไม่เป็นอันนิมิตกันเสีย
“กัณท์กลับบ้านรดเข้าพุ่มนี้ละ” ชนะ
กล่าวบอกเจ้าของบ้าน ขณะรับประทานอาหาร
“อะไร?” วนท้าวด้วยความฉงน
แฉลบ มองดูหน้าสามีด้วยความทึ่ง
“มันตกลงว่า ยามที่ระแวงความร้ายทางอีก
ละนั้น ถ้าอยู่ซ้ำแล้วละไม่พอ” ชนะอธิบาย
“คุณต้องอยู่เที่ยววัดกุฎีพามังก่อน มา
พิณโลก ไม่เห็นวัดกุฎีพามังก็เท่ากับว่าไม่มี
มา” พระยาวิบูลย์

บรมไตรโลกนาถ ทรงผนวชที่วัดนั้น พุ่มนี้
ไปโดยเรือบนทวีป ครึ่งชั่วโมงกว่า ๆ ก็ถึง”
วนอธิบาย

“เอาไว้คราวหลังเถอะเพื่อน”
“กัณท์เสียใจมากที่กลับเร็วเช่นนั้น ยังไป
คุณแฉลบ ช่วยขังคอกหน่อยสิ”

“กัณท์เป็นช่างเท่าที่ทนทานนั้นละ”
“ฉันยังไม่ยอมให้เธอ กลับ คอก แฉลบ
เมื่อคุณชนะจะกลับให้ไว้ก็คงกลับคืนมา”
พระยาวิบูลย์ สำส่อนหัวเราะขบขัน ชนะ
มองภรรยาเป็นเชิงดาม

“อ้อ, พุ่มนี้วันศุกร์ มีรดกวันไม่ใช่ฤๅ?
ฉันเราก็คงไปอีกทั้งวัน แล้วถ้าไปโดยรด
กวัน” แฉลบ ออกความกึก

ชนะ คิดถึงรดกวัน เขาก็มองเห็นความ
วิเศษ มันเป็นวิมานอย่างก็ วิมานที่ไม่ลอย
อยู่บนอากาศ แต่เป็นวิมานที่แล่นไปตามราง
เขานึกชมภรรยา หล่อนช่างคิดอะไรเช่นนั้น
เหมาะเหลือเกิน คับเป็นคับที่ ๖ แห่งการ
อันนิมิตอันปราศจากนาฬิกาในพระจันทร์ของเขา
แต่พุ่มนี้รดกวัน ก็คือ นาฬิกาพระจันทร์ของเขา
ละ มันเป็นวิมานแห่งคับที่ ๗ ที่เดียว

“เพื่อให้ชั่วนิรันดร์ได้มาพิณโลกจริง ๆ
และไม่ใช้ความกังวลใจของเจ้าบ้าน พุ่มนี้

“เรื่องที่เกี่ยวข้อง วัดเขมรสร้างไว้แต่โบราณ
เป็นที่ตั้งเมืองพิณโลกเก่า และสมเด็จพระ



มรดก

มฤต

กลางวันเราไปวัดพุทธาณ แล้วกลางคืน
โดยสารรถกลับ” ชะนะกล่าว

เมื่อเจ้าของบ้านจะร้องขอต่อไป อย่างไร
ไม่ได้อีกแล้ว ก็เขียนจดถึงกันตามไป-
แถมมัน คืนวันนั้นเขาพากันไปภูภักขณ
พักไว้ แล้วก็กลับมานอนรวม—แยกชาย—
หญิง คงคืนก่อน แต่คืนนั้น ชะนะนอนหลับใ
กกว่าเมื่อก่อน เพราะเขาเอาวิมานรถไฟมา
เป็นเครื่องสะกดใจ

รุ่งขึ้น ตอนกลางวันพากันไปวัดพุทธาณ
นำกำลังเยี่ยมฝั่ง บ้านเรือนสองฟากคลอง
กันตลอด เข็มที่มุมเขื่อนนั้นท่า ทิวทัศน์
พระธาตุโบราณ ฝีมือเขมร แต่ปรักหักพังมาก
แล้ว มีศิลาจารึกของสมเด็จพระนารายณ์
มหาราช ทรงไว้ กล่าวถึงการเสด็จออกผนวช
ของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กับบริเวณ
วัดเก่าและฐานพระตำหนักที่ประทับของสมเด็จพระ
บรมไตรโลกนาถ ขณะทรงผนวชอยู่ อีก
พระหินองค์ใหญ่ นามว่า หลวงพ่อเพชร ซึ่ง
งามและเป็นที่สร้างได้ยาก ในเวลานั้น เมื่อ
ตลอดแล้ว เขาก็พากันกลับบ้าน ชมสถานที่อื่น ๆ
ต่อไป

ตอนกลางคืน เวลายามหนึ่งล่วงแล้ว เจ้า
ของบ้าน ก็พร้อมกันพาแขกไปยังสถานีรถไฟ

ชะนะก็ยังเกิดความเสียใจอย่างยิ่งอีกคำรบ
หนึ่ง โดยที่ซื้อตั๋วรถไฟชั้นที่ ๑ ไม่ได้ เพราะ
มีคนขึ้นเต็มมาแต่กันทางแล้ว นายสถานี
บอกว่า เมื่อต้องการเช่นนั้น เขาก็ต้องชี้ไว้ก่อน
จึงจะเป็นความสะดวก เจ้าของบ้านถือเอา
เหตุนั้นชวนให้ค้างออกคนหนึ่ง แต่ชะนะก็เขียน
ข่าวใส่เบาะเขียนเหมือนกัน เมื่อขึ้นรถแล้วต้อง
ยิงให้ไ้ ฉะนั้น เขาจึงไม่ยอมกลับ ตลอด
ทั้งโดยสารชั้นที่ ๒

เมื่อรถมาถึง และใกล้เวลาจะออกแล้ว
เพื่อนเก่าต่างก็กล่าวลา กันด้วยความเสียกาย
อาลัยอย่างยิ่ง และตลอดกันไว้ว่าคราวหน้า
จะต้องมานอนด้วยกันสัก ๗ คืน — รถไฟออก
เดินพันพินธุโลกแล้ว คู่สนั้นก็นั่งเฝ้าชมมโน
และขบ นอนชั้นล่าง ชะนะ เหาะขึ้นไปนอนบน
หิ้งคิกลึงคา พินธุทองในอกเกิดกลดกลุ้ม
หัวใจชะนะอีก เขานึกจะได้ขึ้นวิมานคืนนี้
อันเย็นคืนที่ ๗ แต่ต้องกลับขึ้นหิ้ง ถ้าได้ช
ชั้น ๑ ก็ระยิบระยับเหมือนนอนสบาย นั้นเลยไป
ทางไหนก็เต็มไปด้วยคนโดยสารทุกที ไฟก็
สว่างจ้ายิ่งไม่ได้ เขานึกควรหากรรมรถไฟ
ว่าน่าจะรีบรถขึ้น ๑ เพิ่มอีกสักคืน ก็จะไม่ขาด
ประโยชน์เช่นคืนนี้ หรือไม่รถขึ้น ๒ ก็ควร
จักเห็นต้องให้มีคิกลึง ไม่ควรให้โล่งโล่งเช่นนี้



พ. ศ. ๒๔๗๗

ฮันนิมุน

แม้ที่สุดจะมีมานักต่อนักก็ยังมี แต่เมื่อ
ระนึกกระตือรือร้น มั่นใจในไปคงประสงค์ไม่ได้
ก็ต้องถอยคิดสะกดใจไว้ - ๖ คืนยังทนมาได้
ต้องนอนลำยาคยนรถไฟแต่คืนเดียว มั่นก็ควร
ต้องทนเอา พรุ่งนี้ถึงบ้านแล้ว เชื่อว่า
โอกาสที่สันคิงเย็นของเขา เห็นะไม่มี
มารใดมาประณายได้แน่ ๆ ละกัน-----

รุ่งขึ้น เวลา ๘ นาฬิกา รถไฟก็เข้าเทียบ
สถานีหัวลำโพง ชะนะวัยออกจากสถานี
รีบแท็กซี่ให้ไปส่งบ้าน พอเข้าประตู พวกบ้าน
ก็พากันแปลกใจ - เขาคำหนดจะไปฮันนิมุน
ทั้ง ๒ อาทิกษ์ นี่เพิ่งอาทิกษ์เดียว ทำไมไม่
กลับมา ข้าไม่ออกกล่าวให้รู้ด้วย แต่
ชะนะวัยอาการแสดงว่ายังไม่อยากที่จะพบปะ
ต่อกับใคร ใครจะมาถามว่าเขายังไง ไป
ถึงไหน สนุกไหม? ยังไม่ได้ที่นั่น พอ
ขึ้นเรือน เขาก็ชวนภรรยาให้รีบอาบน้ำแต่งตัว
แล้วก็เลยปิดประตูห้องเสียด้วย ฝ่ายภรรยา
ก็ออกวิ่งวุ่น ๆ เผลอ ๆ ไม่อยากที่จะถาม
เหตุผลอะไรเหมือนกัน แต่ก่อนที่รู้ความ
คิดของชะนะวัยว่าทำอะไร เป็นอย่างไร หล่อน
เห็นสามีแยกประตูออกไปเรียกคนใช้มาสั่ง

“ข้าจะพักผ่อนนะ อ้ายแก้ว ในรถไฟ
นอนไม่หลับ ข้ายังไม่รีบซัก และไม่พบใคร

ทั้งนั้น ใครถามหาก็บอกว่าไม่อยู่ -- อ้อ,
แล้วมีสิ่งเขาคิดชั่วๆไว้ให้ข้ากินกลางวัน
ด้วยนะ”

ชะนะวัยแล้ว ก็ยกประตูห้อง ลงกลอน
อ้ายแก้วสังเกตเห็นหน้านายเขี้ยว ๆ มั่นก็
ในใจว่า “ท่านชกนอน กลางคืนนอนไม่ได้
จึงต้องนอนกลางวัน”

ก๊อ คงได้ฟังเล่ามาดังนี้ ข้าพเจ้ารู้สึก
เป็นบุญของตัวที่ไม่เคยฮันนิมุน และรู้สึก
สมหวังว่า ฮันนิมุน ก็คือ หาโอกาส ถ้าโอกาส
และอากาศดี ฮันนิมุน ก็เป็นนางสงพระจันทร์
แน่ ๆ แต่ถ้าดูอย่างคุณชะนะวัยเช่นนี้ มัน
ไม่ใช่ที่น่าสงเสียแล้ว มันเป็นน่าท้อแท้
อยู่ในอภินิหาร

ฮันค้ำโยธาถามว่า “ลงจากเกาะไคเรือน
๓ คืนแล้ว หาความสุขได้” คำว่า
พเจ้าเห็นด้วยเป็นความจริงอยู่เสมอ โอกาส
หรืออากาศที่ไคเล่า จะดีและสะดวกกว่าที่บ้าน
ฉะนั้น ความสุขที่นอนเรียงกว่าที่บ้าน ก็ย่อมมี
ไม่ได้เป็นธรรมดา นางสงพระจันทร์ ก็อยู่ใน
บ้าน ในเรือน ในใจของเราทั้งหลายนั่นเอง

ทั้งนี้ จึงขอมอบความพิจารณาไว้แก่ท่าน
ที่จะเที่ยว ‘ฮันนิมุน’ ต่อไป



กนกนคร

กถอน ๖

พระนิพนธ์ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

(น. ม. ส.)

ปกแข็งสวยงาม เดิมขาย เล่มละ ๒๕ บาท เพื่อ
ให้ผู้ที่รักหนังสือ มีอยู่ในห้องสมุดกันทั่วถึง ใน
สมัยการเงินขาดแคลน เวลานี้ขายเพียงเล่มละ

๕ บาท เท่านั้น

ส่งทางไปรษณีย์ ค่าส่งเล่มละ ๒๐ สตางค์
ส่งในนาม สมาชิกไทยเขมร ทุกประเภท ไม่เสียค่าส่ง



พ. ศ. ๒๔๗๗

พจนานุกรม บาลี-ไทย

เหลือ, รัชการ. อรรถาธิก กุมม กโรติ ลุทท, -ที่กาทิถกนท อธิอทิท วา ชาติ. ๑๐/๒๑๘.

อจจิ (บางทีเขียน อจิจ้าง) [จาก ปรอจ ตาม สทนต์. กุชาดป.ก.] อ. (บางทีเขียน ป. ย้าง) แปลว่าไฟ; รัชมี, แสง. อช. ๓๕, ๑๑๐๒. อจจิณนุช ป. ก้อน-กลุ่ม แห่งแปลวไฟ. มทานิ. ๑๘๘๕. คำนี้บางทีกลายเป็นเขียน อจจิ ย้าง เช่น วิทจุลิกงการ [วิท+อจจิ+อจ-การ] ป. 'ถ่านมีแปลวไฟไปปราศแล้ว', ถ่าน ไม่มีแปลวไฟ. มช. ๓/๔๔๔. ต้นฉะบับเป็น วิทจุลิกง. ผลิตแน่ เพราะ ท อยู่ไม่ไกลในที่นี้ ทั้งเขียน วิทจุลิกง. ขอฝากท่านผู้รู้ไว้.

มีคำ เอกจริย, เอกจริก ค. แปลว่า มี ชันเคียว วินอ. ๓/๒๓๘. เอกจริโย อุตตรา-สงโค ฝ่ายอุทตราสงค ชันเคียว มง. ๑๓๐. เอกจริยนิติ เอกปรุญญ วินอ. ๓/๒๓๘. คำ ๒ คำนี้ยังสงสัยไม่ทราบจะแยกอย่างไร ะ เป็นเรื่องของ อจจิ ศัพท์หรือไม่ว่า ยังเอาแน่ ไม่ได้.

อจจิต [จาก อจจิ] กก. บุษาลแล้ว, นัย ถือแล้ว, สรรเสริญแล้ว. อช. ๑๕๐, ๘๔๑. พุทฺธมาตฺรสุวจริโก ผู้อันพรหม เทวคา และ ไม่ใช่เทวคาบุชาแล้ว ชาติป.ก.

อจจิพทช [อจจิ+พทช] ค. 'ติดกัน

เย็นแถวๆ เหมื่อนรัศมี?' ติดกันเป็นรูปคันนา ๔ เหลี่ยม (ตาม อ.). อททสา ไซ ภควา มาทชกเขตก อจจิพทช ปาลิพทช... วิน. ๕/๑๔๘, อจจิพทชนติ จุรัสเกทการพทช อ. ๓/๒๓๖. ความตรงนี้ที่เขียนกันเก่าให้พระ พุทธองค์รับสั่งให้พระอานนทจัดการตัดจิวไว้ เป็นขัณฑ์ๆ เป็น ขัณฑ์ขัณฑ์ สักกะขัณฑ์ เขียนกัน.

อจจิมนตุ [อจจิ+มนตุ] ค. มีแปลวไฟ; มีรัศมี. ป. ปรมา เอก. อจจิมา พท. อจจิมนตา อจจิมนโต แจกอย่าง จอมนตุ ใน ขว.-นาม. อจจิมน อจจิทาย อจจิมนโต มทานิ. ๒/๑๔๘. —ป. ไฟ, 'มีแปลว' -อจจิ. อช. ๓๕.

อจจิมาลี [อจจิ+มาลี] ป. (ไฟ) 'มี ระเบิดแห่งแปลว' มีแปลว. ปาวโก อจจิมาลี, -อจจิที ยุคโค ชาติ. ๗/๒๖๕.

อจจุกกุช [อจ+อ+กกุช] ค. 'ผูก ขึ้นเกินไป', สูงเกินควร. ตรงข้ามกับ อจโจ-กกุช น... จิว อจจุกกุช โจท, น อจโจ-กกุช จิวไม่สูงเกินควร และไม่ต่ำเกินควร มช. ๒/๕๘๕.

อจจุกค [อจ+อ+กค, อ+ังค] กก. 'ขึ้นไปยัง', สูง, สูงลิบ. กาโย อจจุกคโค กุยก์ ปณฺวิสทิโยชน ภายของท่านสูงลิบถึง



หลวงเทพดรุณานุกิษฏ์

มิกุณ

๒๕ โยชน (กายของเปรต) อมธ. ๓/๔๔๑. ใช้เป็นคุณของเสียบก็มี เช่น เอโก อโหสิ นิคุโฆโส เกตุมา อรุณาทิ สกโท (แล้วแต่จะเห็นแปลให้เหมาะ) ชาว. ๑๐/๑๐๒. บางทีใช้หมายความว่า โกรธรัก, เกรี้ยวโกรธก็ได้ เช่น อรุณาทิ หิสิโย พลุกาเนกมาเจย (อรุณาทิ อติทุธธาอ.) ชาว. ๑๐/๓๗๔.

อจุจกมม [อติ+อจุจกมม, อ+จกม, รูปธรรมภา คือ (อติ) อจุจกม] อก. 'ไปสูง—ยิ่ง', ขึ้นไปข้างบน, โผล่ขึ้นสูง, อยู่ปด... อตุกา อรุณามม จาติ กออุยลโผล่ขึ้นสูงจากน้ำทั้งอยู่ ส. ๓/๒๔๑.

อจุณห [อติ+อจุณห] ก. อุ่นจัก, ร้อนจัก. ครบซำมกับ อติจัก เช่นจัก. มีปัญเสอเย็น นาคีลิก นารุณห ไม่เย็นจัก ไม่ร้อนจัก อจุ. ๓/๓๔.

อจุต [อ+จก, จาก จ. เคลื่อน, ไหว] กก. ไม่เคลื่อน—ไหว, ไม่เสื่อมไป—ตกไป อรุโ โ ๑ สกอุมา ไม่เสื่อมจากพระสัทธิธรรม อจ. ๔/๑๕๑.

อจุต [มูลเหมือนคำบน] นป. 'ไม่แตก—ไม่ทำลาย—ไม่ตาย', พระนิพพาน. อช. ๘. อรุท จานี สदानคือพระนิพพาน,

(=สัสสท เทียง, มั่นคง) อมธ. ๖/๒๔๒. อจุตคต [อ+คก] ก. และ อจุตปยุต [อ+ปยุต] ก. ผู้ถึงพระนิพพาน, ผู้ได้พระนิพพาน มทานิ. ๒๕^๓ แต่ อ. ๑/๑๐๑ เป็น อรุคิตก อรุติปยุต. อจุตวาท [อ+วาท] ก. 'ผู้กล่าวพระนิพพาน', ผู้มีลัทธิเชื่อพระนิพพาน. สนธิวาท มุ... อจุตวาท อมวาท มทานิ. ๓๖๕.

อจุตฐมาต [อติ+อจุตฐมาต] ก. 'พองขึ้นยิ่ง, พูนขึ้นยิ่ง', เยื่อหุ้มจัก, ร่องทองจัก. ใต้ในคำว่า อจุตฐมาตภาว ป. ความเป็น... อจุตฐมาตภาวปรุปรุจัน ก. (อติมาน) มี... เป็นยิ่งอยู่ฐาน (เรื่องลักษณะเย็นกันของความเยื่อหุ้ม) มชธ. ๑/๑๔๗.

อจุณนติมาน หรือ อจุณณติมาน [อติ+อ+มาน] ป. มานะอย่างจัก, เยื่อหุ้มจัก, ร่องทองจัก. -อติมาน. อติมานนติ อติกมิทวา อจุณณติมาน อจ. ๓/๑๗๓.

อจุปปติ [อติ+อ+ปติ, อี หย. จาก รูปธรรมภา คือ อรุปปติ] ก. อติก. กระโถก ล้า หรือ ล่วงเข้าไปแล้ว. เมณฑานทร อรุปติ กุลิจโค นกกุลิงค์กระโถกล้าเข้าไปในระหว่างแท่งแฉกทั้งสอง (ที่เป็น อรุปติ ด้วยอำนาจ ฉันทานุกรณ์) ชาว. IV 250, 14—ไทย๖/๒๑๓



W. P. 1877

พจนานุกรม บาลี-ไทย

ซึ่งเป็น ปุรุပ္ปติ เข้าใจว่าระพลาค เพราะ อ.
แก้ชี้ว่า อรุပ္ปติ อติคนทว อูပ္ปติ, อากาเส
สํสาณ เวมชฺเณ อฏฺฐาสํติ อฏฺโธ (แห่งเคียว
กัน).

ศัพท์นี้ คงไม่ใช่รูปธรรมภา เป็น อรูป-
ปตฺติ ซึ่งจะแยกว่า อตฺติ+อุป+ปตฺติ, คงเป็น
อตฺติ+อุ+ปตฺติ ทั้งข้างกัน เทียบ อุปปตฺติภาโม,
อุปปตฺติ, อุปปตฺติสสัมิ วมุ. ๖/๑๗๕-๘๐,
และ อุปปตฺติภา อากาเส กิฬิमानา วมุ. ๔/
๕๒๖.

อจุตฺต [อฺก+อฺจฺก] ค. 'เต็มยิ่ง',
 เต็มเขมม. มหาทาน ปุคฺเคสิ อจุตฺต สาคู-
 รมิ ขำเพ็ญมหาทานอันเต็มเขมม (คือเต็ม
 เขมมอริยทรัพย์ของบารก) คุุสาลว อจุตฺ.ป.ก.
 แต่ง จอฬก.

อจจุตฺตสนฺน [อจิ+อุตฺตสนฺน] กค. 'หนา
ขึ้นยิ่ง', มากมายเกินไป, อุดมเกินไป. วิน.
๗/๒๓๒๔, อ. ๓/๓๔๗.

อูเจก [อกิ+โง] ท. วัช, วัชรณ,
กวน, ไก่ในคำว่า อูเจกวัชร นป. วัชรวัชอัน
คิตที่ทากวัชฉนวนยก่อนถึงวัชรกาล. อูเจก-
วัชร อุปยุชเชษบ อุปา. ๑๗ นิสฺสํกฺกย ๒๘.
อูเจกวัชร=อูจาภิกวัชร วินช. ๒/๒๗๘. (ก
อูจาภิก ๑)

[อ.เจติ^๑] ก. บุษบา, เคารพ, นบธิช.
ก. ๑๐๐^๑.

อจุเจติ^๒ (และ อจุยติ) [ชติ + จิ]
ก. 'ไปล่วง', ล่วง, ล่วงไป (พหู. ชยฺเจติ,
ชยฺยติ) วิริเยน ทุกขมฺหะติ คนล่วงทุกข์
ได้ เพราะเพียร ส. ๑/๘๔๓. ชยฺเจติ กาลา
กาลท. ล่วงไป ส. ๑/๑๐, ชยฺเจติ อธิก-
กมนิ ช. ๑/๒๘.

อุทเทจิ นั้น ถ้าเขียนรูป ออก เป็น อติฯ เช่น
 สกฺขชาลมติฯ มหา. ๓๖๕. และ อุทเท
 อติฯ (ดู อุฯ) (อติฯ-อติกกมิตฺตา).
 ถ้าเขียน กค. เป็น อติฯ เช่น ชวฺ อนุติโ
 (น+อติ) ในอภินิหารเวกขณฺ และ คำว่า
 อติโ ทาต ก็เช่นเดียวกัน นักเขียนควร
 สังเกต.

อจุโฏกฏฐ[อทิ+อว หรือ โอ+กฏฐ]
ก. 'ฉุกตงเกินไผ', ทำเกินควร. ทรงข้ามกัณฑ์
อชากฏฐ สังกะสี (ก) มช. ๒/๕๘๘

ออูโสภาพุท [อติ+โสภาพุท] ก. ปล่อย
 เพื่อยกเดินไป. ทรงข้ามกับ อติขึ้น ผักเคื่องเดิน
 ไป, ปอนเดินไป. ขยี้เสอ เช่น นาวโสภาพุท
 นาคีขึ้น. สมชีวิก กยุเปติ นาวโสภาพุท
 นาคีขึ้น เลี้ยงชีพพอควร ไม่... ไม่...
 ๑. ๔/๑๗๓๒, นาวโสภาพุท นาคี-



หลวงเทพดรุณานุศิษฐ์

มิถุน

มหนักว่า นาคินันต นาคินสิ อ.๓/๓๐๑.

อจฺโหท [อฺกิ+อฺทก] นป. น้ำมากเกิน
ไป. ทรงข้ามกบ อโนทก ไม่มีน้ำ. สมอ.
๑/๔๗.

อจฺโหทร [อฺกิ+อฺทร] นป. 'ท้องบึง',
ท้องใหญ่มาก, ท้องพิเศษ (แปลกจากท้อง
ธรรมดา). อฺทร อนุ อนุเวส สฺว อจฺโหทร
ทว ชาติ. ๖/๒๕๓.

อจฺโหทาต [อฺกิ+โอทาต] ก. ขาวจัก,
ขาวเกินไป. อจฺโหทาทย อิตฺติยา ชีว อฺกิ-
อฺฤทฺ ใทก ชาติ. ๕/๔.

อจฺณ^๑ ป. หมี. อช. ๖๑๒ (อฺโณ อฺก-
โณ), ๑๐๒๕. -อฺณทรวา วิน. ๓/๑๘๗.

อจฺณ^๒ ก. ผ่องใส, สะอาด, บริสุทธิ์.
อช. ๖๑๐ (อฺโณ ปสนโน วิมโล), ๑๐๒๕.

อจฺณ^๓ (-อฺณ) นป. ทา. สำหรัยใช้
สนธิกับศัพท์อื่น เช่น ทวณ เสทณ เสทณ-
ญฺ. ทำนองเดียวกับ อจฺกิ ทาใช้สนธิเป็น อจฺช
เช่น สหสฺสจฺช เป็นคณ (คฺ อจฺช ทา).

ทวณ [ทว+อฺณ] 'ทาโค', หน้า-
ข้าง (๙) เทียบ ทวณ [ทว+อฺณช] ป. 'ทา
โค', หน้าข้าง, ซ่องลม. อช. ๒๑๖. มีคำ
ทวณิก ใน ปก. ๑ อยู่คำหนึ่ง อ้าง วิม. 276
ซึ่งละมัยไทยยังไม่ได้พิมพ์ และละมัย บ. ก็ยัง

ไม่มีคฺ ยังเอาความซัดไม้ไผ่ ขอสลักท่าน
ผู้รู้ไว้.

เสทณ [เสท+อฺณ] ป. 'มีทาวา'
เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง. เสทปาริสาทิ เสทณ-
รุกขา ชาติ. VI 535,26 = ไทย ๑๐/๔๐๕ ซึ่ง
เป็น เสทกฺกณรุกขา.

เสทณญฺ [เสทณ+ญฺ] ป. 'มีทางทา
ขาว', ชื่อคนชนิดหนึ่ง. เสทณญฺ ภาทรุกขา
ชาติ. VI 539,6 = ไทย ๑๐/๔๑๑ ซึ่งเป็น
เสทณญฺ ภาทรุกขา.

อย่างไรก็^๑ เรืองคัพท อฺณ น ขอสลัก
ท่านผู้รู้ไว้.

อจฺณณชฺช^๑ และ อจฺณณชฺชิกา [อฺณ+
ณช] อ. น้ำขาวที่มีใส. อจฺณณชฺชิกา อฺกฺโณ.
อนุชานามิ อจฺณณชฺชิก วิน. ๕/๔๕๒, อจฺณ-
ณชฺชิกนฺติ ทณฺฑณณทวณ อ. ๓/๑๕๑.

อจฺณมม [อฺณ+มม] นป. หนึ่งหมี.
ซึ่งพระพุทธองค์อนุญาตให้ภิกษุใช้เป็นเครื่อง
เชือกเท้าได้. วิน. ๗/๑๓๔.

อจฺณติ [จฺอาส-อุปเสวน (นิสฺสเกณ),
อาสติ อจฺณติ; ทาวิต-อาเสติ อาสยติ, อฺญา-
เปติ อฺญาปยติ] ก. อยู่; นั่ง. ... พหิเกท
ปริวาเรทว รทฺชนฺโท อจฺณติ สมอ. ๑/๑๑๘.
กฺ บ้าง. เป็น อจฺณติ. ... อจฺณติ ลกฺนติ สมอ.



พ. ศ. ๒๕๓๗

พจนานุกรม บาลี-ไทย

๓/๓๕๐.

อจุณนทก หรือ -ทิก. [อ+ณ^๑] ก. ไม่มีฉันทะ, ไม่มีศรัทธา, ไม่มีปัญญา, ไม่มีสมาธิ, ไม่มีวิมุตติ, ไม่มีวิมุตติญาณ. -ฉนทวิทิก วิสสุ. ๑/๒๒๖.

อจุณน^๑ [อ+ณ^๑, ฌต] กค. ไม่มีก, ไม่ปกคลุม, ไม่มีหลัก. อพโลกาสนิก อจุณน^๑ มช. ๒/๒๕๐.

อจุณน^๒ [อา+ณ^๑, ฌต] กค. 'บักทว', นุ่งห่ม; ปกคลุม, ปกป้อง. กุยาท เชน อจุณน^๑ ภิรตสุมิ เราแม้นุ่งห่มด้วยจีวรนี้ จักทำอะไร วิน. ๒/๖๒ (ศัพท์ความเดียวกัน เป็นรูปอื่นในเรื่องนี้ คือ อจุณน^๑-อจุณน^๑ -อจุณน^๑สุมิ). ที่เข้าสนธิก็มี เช่น ภสฺมาจุณน^๑โนว ปาวโก มช. ๓/๔๔๔ (ภสฺมา+อจุณน^๑).

อจุณน^๑ [อ+ณ^๑] นป. เหนือหม. เป็นอุปนิสัย ของภิกษุอย่างหนึ่ง. มช. ๕๔๓. มช. ๓/๔๖.

อจุณน^๑ [อ+ณ^๑] ป. ไม่กลัว, ไม่หวาดเสียว. อจุณน^๑ อชฺฐาสิ อปฺลภี อชฺฐกตสุทก สม.

อจุณน^๑ ก็กัณณ, กัณณ^๑. แท้จริง คำนี้รูปเดิมคือ อจุณน^๑ (กฺอไป) แต่เวลาเข้าสมาธิ ท่านใช้เขียน อจุณน^๑ ในบางคราว

และบางแห่ง เช่น อจุณน^๑สทก [อจุณน^๑+สทก] ป. เลียงแห่งอันกัณณ^๑ มช. ๓/๓๖๐. อจุณน^๑คตต [อจุณน^๑+คตต+มช] ก. มีประมาณแห่งอันกัณณ^๑ด้วยหทัยมช. อจุณน^๑คตตมช สิทฺตคต กตฺถุ วุฏฺฐิกิ มช. ๔/๖๐๔. (อจุณน^๑สทก, อจุณน^๑คตต ๒ นทวิธ ในที่อื่นเท่านั้น) แม้เขียน อจุณน^๑ ก็ควร ใ้ทั้ง ๒ รูป).

อจุณน^๑, อจุณน^๑, อจุณน^๑ [มูลกฺกัณณ^๑ อจุณน^๑] ก. อจิรวิชัย, นาคจิรวิชัย. ภย โภเช ... โภคตฺถลฺลฺล (โภคตฺถ+อจุณน^๑) สทฺ. ๓๒. สทฺ. ๑/๑๔๕. ศัพท์ทั้ง ๓ นี้ ศัพท์หลักและใช้มาก คือ อจุณน^๑, อีก ๒ ศัพท์ใช้น้อย แปลงรูปมาจากศัพท์หลัก (พอเทียบได้ไ้กับ มจุณน^๑, มจุณน^๑, มจุณน^๑)

อจุณน^๑ [มูลกฺกัณณ^๑ไม่ทราบ] อ. การกัณณ^๑ นว^๑, กัณณ^๑. ขโดย ทสฺสจฺจกาโล กาลแห่งกัณณ^๑ ๑๐ เป็น ชน ๑ อช. ๖๖.

อจุณน^๑คตต ก. (ชนะ) ประมาณกัณณ^๑ ๑, ทสฺสจฺจกาโล ก. (ชนะ) ประมาณกัณณ^๑ ๑๐ วิสสุ. ๑/๑๔๖.

มีตำนานบาลีไว้ว่า อจุณน^๑ ปทกิ มช. ๑/๓๔, ๓/๓๖๐ (ปทกิ ทั้งสองแห่ง) โยราณ เคยแปลกันมาว่า ประหารซึ่งกัณณ^๑ เห็นจะไม่



หลวงเทพรัตนานุศิษฐ์

มิกุล

ถูกกิน เพราะถ้าแปลดังนี้ ก็เหมือนจะเป็น
เขาอะไรมาทวนนมื่อ! ทางความซัดว่าคณนมื่อ
ถ้าจะแปลตามอักษรก็ชื่อว่า 'ประหาร การกิด
นมื่อ' และถ้าแปลนมื่อ เฉย ๆ จะกลายเป็น
องคุลิ ไป, อจฺฉรา ไม่ใช่ไวพจน์แห่ง องคุลิ
(จะใช้ว่า องคุลิ ปหริท ไม่ได้เป็นอันขาด)
ใช้เพราะการกิดนมื่อเท่านั้นจึงจะเป็น อจฺฉรา
คำที่ท่านแก้ ๆ ไว้มิซัดว่า อจฺฉรา-องคุลิโฆฏ
(ไม่ใช่-องคุลิเฉย ๆ) อจฺฉรามกฺกนฺทึ อจ-
คุลิโฆฏมกฺกํ ชน วิสุทฺธ. ๑/๑๙๗. อจฺฉร
ปหริท นั้น โดยมากเป็นเครื่องหมายแสดง
ความไม่พอใจ เช่นที่ ๆ อ้างมาแล้ว แต่มี
บ้างบางแห่งแสดงความพอใจใช้ อจฺฉร ปหริท
ได้เหมือนกัน เช่น อโห มนยํ สุตํ คยา
อมฺม กกนฺทึ อจฺฉร ปหริทฺวา ชาอ. ๕/๒๓๔
ในที่นี้ ก็นมื่อแสดงความพอใจว่าทำกายถูก
ใจ ฉะนั้น จึงเป็นอันใช้ได้ทั้งสองทาง. อจฺฉร
ปหริท แปลทั้งตามความและตามอักษร ขอให้
ท่านผู้รักแปลให้สันนิษฐานว่าเดิมอีกสักหน่อย.

อจฺฉรา^๒ [เหมือนคำอื่น] อ. หยิมมื่อ.
อจฺฉราย คณฺทฺทฺวา ถึชเภาด้วยหยิมมื่อ (ให้
ข้าวสาร) และ อจฺฉราย คณฺทฺทฺวา ฆมฺม.
๕/๑๗ เรืองนทอนันตักเข้าไปประมาณ ๑
หน้า ใช้ว่า ทิถิ องคุลิท คณฺทฺทฺวา ถึชเภาด้วย

นมื่อสามนมื่อ ๆ ขยักกันเข้าแล ที่เราเรียกว่า
หยิมมื่อ ฉะนั้นคำหลังนี้เท่ากับเป็นคำไขของ
อจฺฉราย คณฺทฺทฺวา อย่างก็.

อจฺฉรา^๓ [มูลไม่ทราบ, สก. อยฺสฺร]. อ.ิ.
นางอฺยฺสฺร, นางพัว. ชช. ๒๔. อจฺฉราคณ,
อจฺฉราสงฆ ป. หมู่แห่งนางอฺยฺสฺร ฆมฺม.
๖/๒๕๕.

อจฺฉราฆาต [อจฺฉร^๓+อา+ฆาต หรือ
อจฺฉรา^๓+ฆาต] และ อจฺฉราสงฆาต
[อจฺฉรา^๓+ส+ฆาต] ป. 'กระทยแห่งอันลัก
นมื่อ', ลักนมื่อ ๑, (ขณะเร็วที่สุด). ใช้
ในคำว่า อจฺฉราสงฆาตมกฺก เดว. ๓๔๒. (เป็น
อจฺฉราฆาตบ้าง). เป็นธรรมนิยมในภาษา
บาลี ถ้าพูดถึงกาลเร็วและกาลสั้นที่สุด มัก
เปรียบด้วย อจฺฉราสงฆาต ๑ วิชฺชยุปาท
สายฟ้าแลบ ๑ อกฺขนิมฺมิดน พริบตา ๑ มุช-
มก. ๔ (ในที่นี้บทที่ ๓). เป็นดังนี้โดยมาก
ไม่แค่แห่งนี้ ที่อื่นยังมี.

อจฺฉรายโยค [อจฺฉรา^๓+โยค] ค.
ควรแก่อนักนมื่อ. เป็นคำอธิบายของ อจฺฉราย
(ตามสำนวน อ.). อุตฺท. ๑๕๕.

อจฺฉราสงฺกณ [อจฺฉรา+สงฺกณ] ป.
หมู่แห่งนางอฺยฺสฺร. วิม. ๑๗, ๔๔๔. =อจฺฉ-
ราคณ, อจฺฉราสงฆ (ดู อจฺฉรา^๓). คำนี้ชย



พ. ศ. ๒๔๗๗

พจนานุกรม บาลี—ไทย

กล ปก. ๒. แนวว่า เติมอาเป็น อจฺรลฺ คณ
หมู่แห่งนางอัปสรท. (คือเป็น ฉลุจิ พท. ไม่
ใช่ อจฺรลล, เทียบ สก. อปฺสรสํ) ของฝาก
ท่านผู้รู้ไว้

อจฺรลฺสงฆาต (ก อจฺรลฺสงฆาต).

อจฺรลฺกา อ. การกัณณมฺอ. (=อจฺรล).
อจฺรลฺกาย สยณฺ ๑๓๓ ใต้ให้สัญญาด้วยอัน
กัณณมฺอ วิสท. ๑/๕๘, -อจฺรลฺโฆฏฺณ ฏ.
๑/๕๘.

อจฺรลฺย [สก. อาศฺรย. มूलของคำนี้
คำว่าคามมก อ. ทุก ๆ แห่ง เป็นอย่างเกี่ยว
กันหมดว่า -อจฺรลฺโยคก. ควรแก่อันกัณ
มฺอ (กฏต่อไป) แต่ กฏ.—อจฺรล (๑๑)
แสดงว่า 'อา+ ังร' โดยวิเคราะหฺว่า อา
ภุโส วจิตพพนฺท อจฺรลฺย แล้วแต่จะเลือกถ้อย
ก. อคฺทรวรฺ, ประหลาด, แปลก. ชช. ๗๓๖.

ใช้เป็นคำอุทานก็ไ้ เช่น อจฺรลฺย วท โภ,
อภฺกั วท โภ ที่. ๒/๑๒๑๒. อฏ. ๖๐๒.
(มีทั่วไป).

อจฺรลฺยนิทฺ อนุสฺส ปพฺพทาโรหณ วิย
นิรฺจํ โทคฺติ อจฺรลฺย ๑. อยฺ ทาว สทฺทนโย ๑.
อจฺรลฺกถาสฺ ปณ อจฺรลฺโยคฺคณฺท อจฺรลฺยนิทฺ
วทก ๑. อจฺรลฺ ปทฺทิตฺ ๒. อจฺรลฺ โขฏฺ. ๑๕๘.
อจฺรลฺ ปทฺทิตฺ ๒. อจฺรลฺ โขฏฺ. ๑๕๘.

๒/๗๑. ทสฺส อนุสฺส ปพฺพทาโรหณ วิย นิรฺ
จํ โทคฺติ อจฺรลฺย ๑. อยฺ ทาว สทฺทนโย ๑. อยฺ
ปณ อจฺรลฺกถาสฺ ๑. อจฺรลฺโยคฺคณฺท อจฺร
ลฺย ๑. อจฺรลฺ ปทฺทิตฺ ๒. อจฺรลฺ โขฏฺ. ๑๕๘.
๓/๒. (ยังมี อ. อื่น ๆ อีก เป็นคำนี้อย่าง
เกี่ยวกันทั้งนั้น).

อจฺรลฺย [เหมือนคำอื่น] นป. พระนิพ
พาน, 'อคฺทรวรฺ, ประหลาด'. อจฺรลฺยนิทฺ...
เทสิทฺสํ อจฺรลฺยคามินฺ ๑. ส. ๔/๗๓๗.

อจฺรลฺยคามิ [อจฺรลฺย+คามิ] ป.
(มรรค) ผู้ให้ถึงพระนิพพาน. ส. ๔/๗๓๗.

อจฺรลฺยมนุสฺส [อจฺรลฺย+มนุสฺส] ป.
มนุษย์อคฺทรวรฺ (ถึงพระพุทธเจ้า). เอกปฺก
โค... อจฺรลฺยมนุสฺส ๑. ๑/๑๕๐.

อจฺรลฺยปม [อจฺรลฺย+อุม] ก. เปรียบ
ด้วยนางอัปสร. เทว วิย อจฺรลฺยปมา ชาช.
๕/๒๔๘.

อจฺรลฺวา [อจฺรลฺ+วา] อ. มันเหลว
แห่งหมี่. ซึ่งพระพุทฺธของคัทรงอนุญาคให้ใช้
เป็นยาของภิกษุให้ ในจำพวกมันเหลว ๕
อย่าง คือ อจฺรลฺวา มจฺล. สกฺก. สกฺก. กฏ
ภวสา วิน. ๕/๒๗, อ. ๒/๒๔๕.

อจฺรล [จช] อ. -อชน (กฏต่อไป).
อชน-อจฺรล มจฺมก. ๖๔๐. แต่ สทฺ. ๑๒๕๕



หลวงเทพครุฑมานุษย

มิดู

(๑๕๔) เป็น อชน-อชฌา. อชฌา-อชฌาน นัยเป็นรูปต่างแห่งกันได้ (กุ อชฌา).

อชฌา [อา+จล] ป. -อชฌา. ได้ในคำว่า ฆาสอชฌา [ฆาส+อชฌา] ในประโยคว่า กสิเรน ฆาสอชฌาโท สพุทติ อาหาร และเครื่องนุ่งห่ม อันบุคคลได้โดยผลเคื่อง ปุคฺป. ๑๒๕๒.

อชฌา [เหมือนคำอื่น] นป. เครื่องนุ่งห่ม, ผ้าห่มผ้าห่ม; เครื่องปกคลุม, เครื่องปิดบัง (เช่น หลังกางและผ้าเรือน). อช. ๒๕๐ ๑๑๐๔.

อชฌา [จาก อชฌาเทหิ] กค. นุ่งห่มแล้ว. เทน อชฌาโท สกฺดา โสผณโณ อโสภณ ทิ. ๒/๑๒๓. มี ๒ รูป อีกรูปหนึ่งคือ อชฌน (กุ).

อชฌาเทหิ [อา+จล] ก. นุ่งห่ม. ปณ. อชฌาเทหิ. ปุคฺกุตฺเต เชน มอ อชฌาเทหิ. เชน อานนฺท ทิ. ๒/๑๒๑. -อช. อชฌาเทหฺวา. วคฺฉานิ อชฌาเทหฺวา นุ่งห่มผ้าท. แล้ว วิน. ๔/๓๐. กาวิต. อชฌาทาเปหิ. อช. อชฌาทาเปหฺวา. วคฺฉานิ อชฌาทาเปหฺวา ไ้ นุ่งห่มผ้าท. แล้ว วิน. ๔/๓๔๒.

อชฺฉิ นป. คา. อช. ๑๕๕. หมายความว่า ถึงซึ่งที่ขึ้นคล้ายตา หรืออย่างที่เราเรียกว่า

ตาข่าย เป็นต้น ก็ได้. ทคฺต ทคฺต อชฺฉินิ ทสฺเสทฺวา แสง 'ตา' (คือ ช่องเหมือนตา) ในที่นั้นๆ วินอ. ๑/๓๔๔. อชฺฉินิ กุณฺชรฺวธิ-สณฺฐานิ สรฺว. ๑/๖๘๒.

กุณฺชรฺวธิ [กุณฺชร+อชฺฉิ] นป. ตาแห่งช้าง. (กุช้างชน).

มีคำ อชฺฉมฺวธิ อยู่คำหนึ่ง ข้าพเจ้าเข้าใจว่า อชฺฉม+อชฺฉิ+ก ซึ่งแปลว่า ค้างหนึ่ง ในประโยคว่า อชฺฉมฺวธิเณ โอโลกฺย-มานา แลกับยัก้างหนึ่ง หมายความว่าช้างเลื้อยกุวินอ. ๒/๓๘๐ เทียบ อชฺฉมฺวธิเณ โอโลกฺสิ (กุอชฺฉิ) แต่ทำไม่ โยสม. ๒/๖๖ จึงแก้ว่า อชฺฉมฺวธิเณวติ กุชฺฉสฺส อชฺฉมฺวธิเณ ชิปฺเนน ๑ อสนิ ชิปฺนิ อชฺฉิ, อชฺฉิชิปฺเน. ไว้พิเคราะห์ต่อไป.

อชฺฉิษ และ อชฺฉะษ [อา+จลิติ] อก. 'ตก-ขาดทั่ว, ลึกออก-แยกออก', แบ่ง, ชิง, ปล้น. อชฺฉะษ เนสฺสติ มจฺจฺรา-ชฺฉสฺส ปาวี ส. ๑/๕๑๕, -อชฺฉินฺนิกฺว อ. ๑/๒๒๐.

อชฺฉิทฺทปาฐก, อชฺฉิทฺทกปาฐก [อา+ฉิ+ปาฐก] ป. คนกล่าว (จำนวน) ไม่ขาด,

คนนับจำนวน. คนกาทิ อชฺฉิทฺทกปาฐกา ทิอ. ๑/๑๕๗.